

SUHDANNE

SYKSY

2022

s. 11

Suomikin ajautuu
lievään taantumaan

ETLA

7

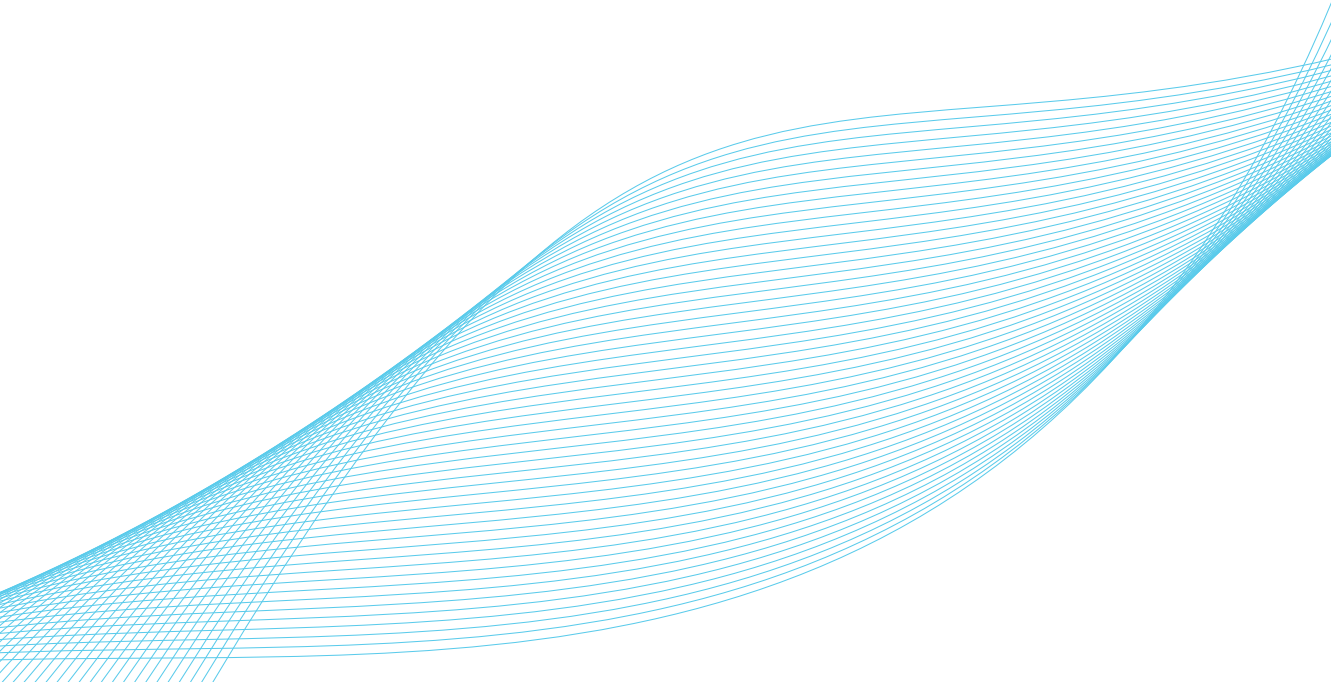
Missä visio Suomen
tulevaisuudelle,
kysyy Aki Kangasharju

72

Kuluttajahinnat
nousevat nopeimmin
vuosikymmeniin

81

Antti Kauhasen
työmarkkinamalli
Suomelle

SUHDANNE

Suhdanne Syksy 2022

Julkistamispäivä: 19.9.2022.

Suhdanteen verkkoversio on luettavissa osoitteessa www.suhdanne.fi.

Painetun Suhdannekirjan voi tilata sähköpostitse osoitteesta: tilaukset@taloustieto.fi.
Yksittäisen Suhdannekirjan hinta on 40 euroa ja vuosikerran (2 numeroa, jatkuva tilaus) 70 euroa.

ISSN: 0787-9342.

Painopaikka: Next Print Oy, Helsinki, 2022.

ETLA

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA

Arkadiankatu 23 B, 00100 Helsinki

www.etla.fi

Sisällys

Ennusteryhmä	2
Päätoimittajan esipuhe	4
Talouspolitiikka	6
Talouspolitiikan linja, syksy 2022	6
Suhdannekatsauksen tiivistelmä	10
Kansainvälinen suhdannekehitys	19
Ulkomaankauppa	32
Investoinnit	44
Yksityinen kulutus	46
Julkinen talous	51
Tuotanto	60
Työllisyys	70
Hinnat ja kustannukset	72
Miten Etlan Suhdanne ja Toimialakatsaus tehdään?	85
Erityisteemat	
Rakenteellinen budjettitasapaino	56
Kasvihuonekaasupäästöennuste	67
Suomen kansainvälinen kustannuskilpailukyky	76
Artikkeli	
Uusi työmarkkinamalli Suomelle?	80
Antti Kauhanen	

Ennusteryhmä

A portrait of Päivi Puonti, a woman with long brown hair and bangs, wearing a black blazer over a white lace top. She is smiling slightly.

**Päivi
Puonti**
VTT

Investoinnit, julkinen talous,
tuotanto ja työllisyys.

A portrait of Ville Kaitila, a man with short grey hair and glasses, wearing a dark suit, light blue shirt, and striped tie. He is looking directly at the camera.

**Ville
Kaitila**
VTL

Yksityinen kulutus, tuotanto,
hinnat ja kustannukset sekä
mallien käyttö.

ETLAN ENNUSTERYHMÄN tärkeimpiä julkaisuja ovat Suhdanteen lisäksi Toimialakatsaus, Kuukausiraportti sekä Päästöennuste. Toimialakatsaus sisältää yksityiskohtaista tietoa eri toimialoilta, ja se julkaistaan ilmaisena verkkoversiona kahdesti vuodessa Suhdanne-raportin jälkeen. Kuukausiraportti on maksullinen tilattavissa oleva julkaisu, joka tul-

kitsee tärkeimmät talousluvut sekä kertoo kuukausittain päivitetyn talouden tilan ja lähikuukausien suunnan. Päästöennuste on vuonna 2019 aloitettu julkaisu, joka ennustaa Suomen kasvihuonekaasupäästöjen kehitystä lähivuosina sekä laskee, millaisella päästökehityksellä Suomen hiilineutraalisuustavoite saavutetaan.

**Markku
Lehmus**
VTT

Päätoimittaja, ennustepäällikkö
(31.8.2022 asti), yhteenveto,
kansainvälinen talous ja mallien
käyttö.

**Birgitta
Berg-Andersson**
KTL

Vienti, tuonti,
maksutase ja
tuotanto.

Pää- toimittajan esipuhe

 Markku Lehmus
Ennustepäällikkö
Etlä

Kaasuase on valitettavan tehokas

VENÄJÄN HYÖKKÄYSSOTA UKRAINAAN on kestänyt jo yli puoli vuotta, eikä loppua ole näköpiirissä. Konflikti sekoittaa maailmankaupan virtoja: Venäjä tukeutuu yhä enemmän Kiinaan, Intiaan ja Turkkiin, Eurooppa taas katsoo yhä vahvemmin länteen, vaikka uusia markkinoita haetaan myös Aasiasta ja Afrikasta. Venäjän talous kohtaa pitkän negatiivisen sokin. Euroopassa sokki on pienempi, mutta uuteen tilanteeseen sopeutuminen ottaa aikansa.

Euroopan talouksien sopeutumisessa vaikein alue vaikuttaa olevan energiamarkkinat. Venäjä on pudottanut mm. Saksaan suuntautuvat kaasuvirrat viidennekseen normaalista, ja on mahdollista, että kaasuviesti Eurooppaan loppuu talven tullen kokonaan. Kaasuase on valitettavan tehokas, sillä isot Euroopan taloudet kuten Saksa ja Italia ovat olleet tähän asti erittäin riippuvaisia venäläisestä kaasusta. Eurooppalainen energiamarkkina on sodan seurauksena mennyt pahasti sekaisin: eurooppalaisten kaasufutuurien hinnat ovat nousseet jopa kymmenkertaisiksi verrattuna tasoon ennen Venäjän hyökkäystä. Niinpä kotitalouksille ja yrityksille myytävän sähkön hinnat osoittavat hurjasti ylöspäin eri puolilla Eurooppaa.

Voimakkaasti kiihtynyt inflaatio ja sen myötä kiristynyt rahapolitiikka onkin toinen globaalia talouskehitystä määrittävä piirre. Yhdysvaltojen keskuspankki Fed on nostanut ohjauskorkeaa vain neljän kuukauden aikana yhteensä 2,25 prosenttiyksikköä. Myös EKP on aloittanut koronnostot, vaikkakin pienemmin askelin. Rahapolitiikan suunnasta ei ole silti euroalueellakaan kysymysmerkkejä. Myös EKP:n taseen supistaminen tulee ennustevuosina ajankohtaiseksi.

Yksityiskohtaisen suhdanne-ennusteen lisäksi syksyn 2022 Suhdanne pitää sisällään Aki Kangasharjun kirjoittaman talouspolitiikan kommentin sekä Antti Kauhasen artikkelin uudesta työmarkkinamallista Suomelle. Erityisteemojen aiheita ovat Suomen kustannuskilpailukyky, rakenteellinen budjettitasapaino ja kasvihuonekaasupäästöennuste.

Aloitin 1.9. uudessa tehtävässä Suomen Pankin Rahapolitiikan ja euroalueen toimiston toimistopäällikkönä, joten käytän tilaisuuden kiittää Suhdanteen lukijoita Etla-vuosieni aikana – kiitos ja tapaamisiin!

Helsingissä elokuussa 2022
Markku Lehmus

Talouspolitiikan linja, syksy 2022

✍ Aki Kangasharju
Toimitusjohtaja
Etla

Missä on visio Suomen tulevaisuudelle?

Työllisyys on viime vuosina ilahduttavasti noussut, mutta elintason nousu on pysähtynyt ja julkinen velka kaksinkertaistunut jokaista suomalaista kohti laskettuna. Ongelmien ratkaisemiseksi Suomi tarvitsee yhteisen vision tulevaisuuteen ja konkreettiset toimenpiteet sen saavuttamiseksi.

Viime vuosien hyvä työllisyyskehitys on toistaiseksi kumonnut työikäisen väestön vähenemisen. Työllisiä on paljon ja suhteessa koko väestöön jopa hitusen enemmän kuin edellisessä huipussa vuonna 2008. Tosin myös bkt ja tuottavuus ovat samalla tasolla kuin 2008 – elintaso ja tuottavuus eivät siis ole nousseet lainkaan.

Velka (kiintein hinnoin) on kuitenkin kaksinkertaistunut väkilukuun verrattuna ja korot ovat nousussa.

Koko kansantalouden puskureita ja tasapainoa mittaava vaihtotase on ollut pakkasella 2010-luvun alusta alkaen, koronan tuomaa

poikkeusaikaa lukuun ottamatta. Julkisen talouden alijäämä alkoi jo finanssikriisistä. Inflaatio, taantuma, panostukset turvallisuuteen, vihreät investoinnit sekä ikääntyminen ovat kaikki heikentämässä julkista taloutta, joten velkaantumiselle ei ole loppua näkyvissä.

Julkisen talouden viimeinenkin puskuri syötiin vuoteen 2017 mennessä, kun julkinen velka saavutti euroalueen mediaanitason ja riskittömän koron määrittävän Saksan velkatason (ks. kuvio seuraavalla sivulla). Nyt valtionlainojen korot uhkaavat nousta yleisen korkotason lisäksi myös riskipreemioiden nousun myötä.

Vielä toistaiseksi voimme ajatella, että velkasuhteen ero Saksaan ei ole merkittävä ja keskuspankkien valtionlainaohjelma pitää riskilisät kurissa. Riskilisät nousevat varmuudella sen jälkeen, jos keskuspankki pääsee irti valtionlainojen osto-ohjelmasta. Vaikka se ei näytä nyt todennäköiseltä, keskuspankin tasetta on jo alettu pienentämään, ja kriisien mahdollisesti hellittäessä sen pienentäminen voi olla nopeaa.

Kun lainakorko on korkeampi, korot syrjäyttävät muita menoja, nostavat veroastetta, suu-

rentavat velkataakkaa tuleville sukupolville, tekevät suhdanteiden tasauksesta kalliimpaa ja syrjäyttävät yksityisiä investointeja.

Taantuman talvi

Usein toistuvat kriisit vaikeuttavat suunnanmuutosta lyhyellä aikavälillä. Kriisit eivät kuitenkaan saisi lopettaa uuden suunnan hakemista tai antaa tekosyytä lisätä menoja kriisien varjolla.

Ennustamme tässä suhdanteessa syksyille ja talvelle lievää taantumaa, mikä ei edellytä varsinaista kysyntäelvytystä näissä inflaatio- ja työllisyysoloissa. Elvytyksen aika on vasta, jos talous sukeltaa voimakkaasti.

Ensi vuoden budjetissa kuitenkin luvataan laaja-alaista tukea ilman uusia säästökohteita, joten budjetista muodostuu elvyttävä ja kotikutoista inflaatiota vahvistava. Lisävelkaa otetaan sähkökriisin vuoksi 2 miljardia euroa, eikä lisäpanostusten vastapainoksi tehdä yhtään priorisointia tai leikkausta. Hallituksen budjettitiedotteessa mainitaan sana 'leikkaus' vain kerran,

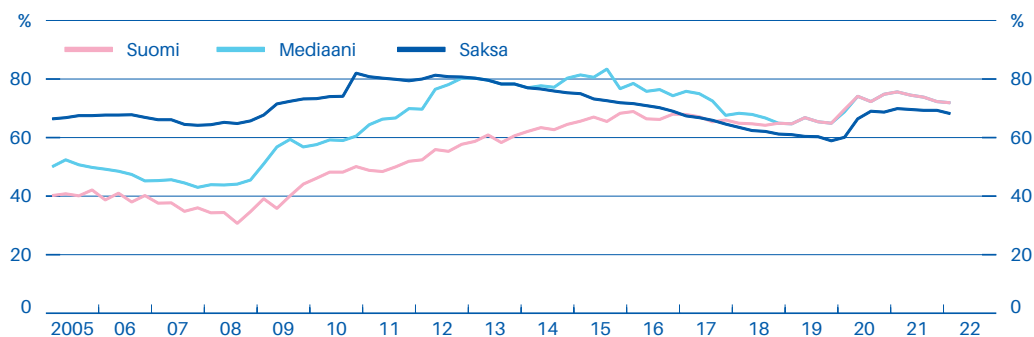
ja sekin siinä yhteydessä, kun erään tiemäärärahan leikkaus perutaan.

Energiakriisin vuoksi tehtävät tukitoimet ovat sinällään perusteltuja ja kansakunnan yhteenkuuluvuutta lisäävä, joskin yksityiskohdissa on aina parantamisen varaa.

Sähkön saatavuuden varmistamiseksi on hyvä varautua. Olkiluoto 3:n täysimittainen käynnistäminen ja pohjoismaisten sähkömarkkinoiden toiminnan turvaaminen ovat tärkeitä toimia. Myös tehoreservien käyttöön on varauduttava ja EU-tason yhteistyötä edistettävä. Eurooppalaisen hintakattomekanismin onnistunut parantaminen hillitsisi hintojen nousua, alentaisi futuurihintoja, rauhoittaisi sähkömarkkinat ja tekisi kotimaisesta 10 miljardin euron laina- ja takauspaketista sähköyhtiöille tarpeettoman.

Budjetissa kotitalouksien tuki olisi pitänyt tehdä voimakkaammin tulotuen eikä hintoihin vaikuttamisen kautta. Hintojen kohoaminen ohjaa säästämään, joten hintojen tulisi antaa nouta. Tukitoimista olisi myös pitänyt tehdä voimakkaammin ehdollisia rakentamalla enemmän raja-arvoja niin, että tuet toteutetaan vasta niiden ylityttyä.

Euroalueen maiden julkinen velka/bkt, %

Lähteet: Eurostat, Etla.

ETLA S22.2/f477

Sähkön hinta on viime viikkoina noussut, mutta hinta on myös koko Ukrainan sodan ajan hurjasti vaihdellut. On aivan mahdollista, että kaasuvarastojen täyttyminen ja kaasun säästäminen Euroopassa, hintakattomekanismin onnistunut uudistaminen, tuulinen sää ja muu energian tarjonnan onnistunut ylläpito laskeekin sähkön hintaa tämän hetken näkymiin verrattuna.

Missä on pidemmän aikavälin visio?

Pidemmälle ajalle tarvitsemme näkymän velkaantumisen lopettamiseksi. Se edellyttää visiota Suomen taloudelle. Minkälainen maa Suomi haluaa olla – velkainen ja alhaisen työllisyysasteen vaiko vähävelkainen ja korkean työllisyysasteen maa?

Meillä on parlamentaarisen tutkimus- ja innovaatiotyöryhmän työn perusteella yhteinen visio tuoreen t&k-panosten lisäämisestä 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä. Myös vihreä siirtymä on täydessä

käynnissä, joskin viime keväinen uusi tieto hiilinielujen vähäisyydestä edellyttää lisää toimia. Mutta siihen se jääkin.

Suomesta puuttuu ennen kaikkea kannustimia kasvuun. Siihen liittyvä sosiaaliturvan uudistaminen on jäädytetty lukuisiin selvityksiin ilman selkeää näkymää tulevaisuudenkuvasta.

Lisäksi tarvitaan panostuksia osaamiseen ja maahanmuuttoon. Panostukset osaamiseen on yleisesti hyväksytty, mutta käytännön toimet ovat olleet tempoilevia. Tämä hallitus on onneksi panostuksia lisännyt. Näkemykset maahanmuuton tarpeellisuudesta eriävät, ja toimet sen edistämiseksi ovat ontuneet.

Meiltä puuttuu myös tiekartta tilanteeseen, jossa talouskasvu ei ole riittävän nopeaa. Valtiovarainministeriö on onneksi valmistelemassa menokartoitusta, mutta siitä on vielä pitkä matka priorisointeihin.

Ilman kokonaisvaltaista visiota tulevasta Suomen velkaantuminen jatkuu. Toistaiseksi meillä ei ole akuuttia hätää, kun keskuspankin osto-ohjelma vielä jatkuu. Mutta kun se ajetaan alas, alkaa Suomessa säästäminen pakon edessä. •

Suhdanne- katsauksen tiivistelmä

✓ **SUOMEN TALOUSKASVU HIDASTUU** tänä vuonna 2,0 prosenttiin. Niinpä Suomikin ajautuu lievään taantumaan kuluvan vuoden lopussa. Ensi vuonna Suomen bkt:n kasvu jää nolnaan. Inflaatio, rahapolitiikan kiristyminen ja Venäjän hyökkäyssodan välilliset vaikutukset leikkaavat kasvua.

✓ **TALOUS KASVAA TÄNÄ VUONNA** erityisesti kulutuksen ja investointien tukemana. Myös varastot kontribuivat kasvuun selvästi. Sen sijaan nettoviennin vaikutus kasvuun on syvästi negatiivinen. Ensi vuonna nettovienti nostaa bkt:ta, kun taas kotimaiset kysyntäerät eivät kasva ja varastot supistuvat.

✓ **SUURIMMAT RISKIT** liittyvät vientimarkkinoiden kehitykseen ja uuteen turvallisuuspoliittisen tilanteeseen. Muita riskejä ovat rahapolitiikan odotuksia nopeampi kiristyminen sekä globaalien tarjontaketjujen jatkuvat kapeikot, raaka-aineiden hintojen voimakas kohoaminen ja mahdolliset uudet koronaviruksen muunnokset.

✓ **SUOMEN VIENTI KASVAA TÄNÄ VUONNA** 0,8 prosenttia. Ensi vuonna vienti kasvaa jo nopeammin, 4,6 prosenttia. Vienti saa vetoa palveluviennin elpymisestä, sillä Venäjän sokki ja sen myötä euroalueen talouskasvun hidastuminen leikkaavat tavarivienin kasvua.

✓ **YKSITYINEN KULUTUS KASVAA** 2,2 prosenttia tänä vuonna ja jää nollakasvuun ensi vuonna. Yksityinen kulutus saa vauhtia tänä vuonna palvelukulutuksen pandemianjälkeisestä elpymisestä. Tavaroiden

hintojen nopea nousu kuitenkin syö kotitalouksien tulojen ostovoimaa ja vähentää tavaroiden kulutusta.

✓ **INVESTOINNIT KASVAVAT** noin 3 prosenttia tänä vuonna ja vajaan 1 prosentin vuonna 2023. Voimakkaimmin kasvavat asuinrakennusinvestoinnit. Poikkeuksellisesti investoinnit pitävät melko hyvin pintansa epävarmuuden kasvusta huolimatta.

✓ **ENNUSTAMME TYÖTTÖMYYSASTEEN** laskevan tänä vuonna 6,7 prosenttiin mutta nousevan ensi vuonna aavistuksen, 6,8 prosenttiin. Ennustamme mukaan työllisyysaste ei juuri nouse ensi vuonna ja jää keskimäärin 73,8 prosenttiin.

✓ **SUOMEN KULUTTAJAHINNAT NOUSEVAT** nopeimmin vuosikymmeniin tänä vuonna. Ennustamme inflaation kiihtyvän 6,8 prosenttiin tänä vuonna ja pysyvän yhä verraten korkeana ensi vuonna, jolle ennustamme 3,8 prosentin inflaatiota. Tämän jälkeen inflaatio hidastuu edelleen. Inflaation kiihtyminen on seurausta lähinnä energian, asunon ja elintarvikkeiden hintojen noususta.

✓ **JULKISTALOUDEN TASAPAINO PARANEE** ensin mutta heikkenee pian uudestaan. Kuluvan vuoden julkistalouden alijäämäksi ennustamme 1,1 prosenttia bkt:sta ja ensi vuodelle 1,8 prosenttia bkt:sta.

✓ **JULKISTALOUDEN RAKENTEELLINEN TASAPAINO PARANEE** tänä vuonna mutta heikkenee taas ensi vuonna. Julkisen velan suhde bkt:hen lähtee ennustejaksolla uudelleen kasvuun..

Maailmantalous kasvaa hitaasti ennustejaksolla

TÄNÄ VUONNA maailmantalous kasvaa 3,0 prosentin vauhtia ja ensi vuonnakin 2,5 prosentin vauhtia. Talouskasvua hidastavat Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja sen välilliset seuraukset, kiristynvä rahapolitiikka ja Kiinan talouden ongelmat. Sodan seurauksena asetetut pakotteet leikkaavat erityisesti Venäjän (ja Valko-Venäjän) mutta myös muun maailman kasvua. Euroalue kärsii enemmän kuin moni muu talousalue.

Venäjän hyökkäys vaikuttaa talouskehitykseen ainakin kolmen mekanismin kautta: epävarmuuden lisääntyminen, inflaation kiihtyminen ja kaupan häiriöiden lisääntyminen (näistä mekanismeista lisää kansainvälisen talouden osiossa). Tavarakaupan vähenemisen vaikutuksia merkittävämmäksi ovat Euroopassa muodostumassa venäläisen kaasutuonnin vähenemisen tai jopa kokonaan loppumisen seuraukset.

Useissa kehittyneissä maissa suhdannekuva on hyvin samankaltainen: alkuvuosi on ollut kohtalaisen hyvä, mutta loppuvuodeksi odotetaan selvästi heikompa kehitystä. Yhdysvallat tosin ajautui tekniseen taantumahan jo alkuvuonna, kun bkt supistui kaksi vuosineljänneistä peräkkäin. Ukrainan sotaa enemmän Yhdysvaltoihin vaikuttaa voimakkaasti kiristynyt rahapolitiikka. Ennustamme Yhdysvaltojen talouden kasvavan tänä vuonna 2,5 prosenttia ja ensi vuonna vain 1,4 prosenttia.

Euroalueella taantumahan todennäköisyys on puolestaan korkea ensi vuoden alussa. Kuluvan vuoden kasvulukuun heijastuu vielä heikkoho vertailukohta viime vuoden alkupuolella. Ennustamme euroalueen talouksien kasvavan 2,6 prosenttia tänä vuonna ja 0,8 prosenttia ensi vuonna. Myös Britannian kasvu on heikkoa kesällä 2022 jo yli 10 prosentin nousseen inflaation leikatessa kotitalouksien ostovoimaa rajusti.

Euroalueen ja muunkin maailman ennusteseen liittyy tavallista suurempaa epävarmuutta, sillä sodan jatkoa ja välillisiä seurauksia voidaan yrittää ennustaa vain suuntaa antavasti. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että Venäjä on valmis käyttämään kaasuvientiään aseena EU:n talouspakotteita vastaan, mikä heijastuisi rajusti venäläistä kaasua paljon käyttäviin talouksiin kuten Saksaan. Saksa vaappuu jo tällä hetkellä taantumahan partaalla teollisuuden komponenttiongelmien ja nopeasti nousevien hintojen takia. Onkin erittäin todennäköistä, että Saksa ajautuu taantumahan vielä kuluvana vuonna. Eteläisen Euroopan maat sen sijaan hyötyvät koronapandemian jäljiltä elpyneestä turismista vielä ainakin tämän vuoden ajan, mutta nekin kärsivät sodan välillisistä seurauksista kuten kiihtyneestä inflaatiosta ja hidastuvasta vientikysynnästä.

EU:n vuonna 2020 sopima ”Next Generation EU” -elpymisväline, josta jaetaan jäsenmaille 390 miljardia euroa suoraa tukea ja 360 miljardia euroa lainapohjaista tukea, nopeuttaa jäsenmaiden vihreää siirtymää ja siten tukee myös Venäjän eskaloiman kriisin energiahaasteissa, vaikka raha kohdentuukin ennen kaikkea EU:n eteläisiin jäsenmaihiin. Venäjän toimien takia useat Euroopan maat ovat myös kasvattamassa puolustusbudjettejaan. Lisäksi Ukrainasta tullut pakolaisaalto lisää julkisia menoja monessa EU-maassa, vaikka nostaakin niiden bkt:ta hiekan pidemmällä aikavälillä.

Kiinan talous kasvaa ennustemme mukaan 3 prosenttia tänä vuonna ja 4 prosenttia ensi vuonna. Kiinan talous ei ole päässyt elpymään tänä vuonna tasaisesti, sillä maan zero-covid-politiikka on ajanut hallinnon sulkemaan suuria asutuskeskuksia, tunnetuimpana tapauksena kenties Shanghain pitkät sulkutoimet keväällä. Huolta aiheuttaa myös maan paisunut kiinteistösektori, joka on velkaantunut ja tehoton, mutta vastaa noin kolmanneksesta maan bkt:sta. Kiinteistöjätti Evergrandesta lähteneiden maksukykyongelmienkin pelätään laajenevan koko talouteen.

Keskushallinnolla on suuria vaikeuksia hoitaa toisella kädellä talouskasvua ja toisella ylivelkaantumisen ja tehottomuuden tuomia ongelmia.

Keskeinen maailmantalouden ajuri sodan ja Kiinan talouskasvun hidastumisen lisäksi on rahapolitiikan kiristyminen useissa keskeisissä ta-

Suomen huoltotase

Huoltotase-erä	Arvo Mrd. e ² 2021	Määrän muutos, %					
		2021	Edellisestä vuodesta		2024 ^E	Keskimäärin	
			2022 ^E	2023 ^E		2017-21	2022-26 ^E
Bkt markkinahintaan	251,4	3,0	2,0	-0,1	1,7	1,3	1,3
Tuonti	98,4	5,6	5,1	2,5	2,7	2,3	3,2
Tavarat	67,9	7,1	2,8	-0,1	2,5	2,5	2,1
Palvelut	30,5	2,8	9,8	7,7	3,2	2,1	5,3
Kokonaistarjonta	349,9	3,7	2,9	0,6	2,0	1,5	1,8
Vienti	99,1	5,6	0,8	4,6	4,8	3,0	3,3
Tavarat	70,8	5,6	-0,1	1,1	3,3	3,1	1,9
Palvelut	28,2	5,6	2,7	12,9	7,8	2,8	6,5
Investoinnit	59,5	1,1	3,1	0,8	1,3	1,5	2,3
Yksityiset	48,9	4,6	2,9	0,1	1,6	1,5	1,7
Julkiset	10,5	-12,8	4,1	3,9	0,1	1,1	4,9
Kulutus	189,5	3,3	2,2	-0,1	1,2	0,8	1,2
Yksityinen	128,1	3,6	2,2	-0,1	1,6	0,5	1,4
Julkinen	61,4	2,7	2,1	0,0	0,4	1,5	0,7
Varastojen muutos ¹	1,9	0,2	1,3	-1,0	-0,3	0,0	0,0
Kokonaiskysyntä	349,9	3,7	2,9	0,6	2,0	1,5	1,8
Kotimainen kysyntä	250,8	3,0	3,7	-0,9	0,9	1,0	1,3
Julkinen kysyntä	71,9	0,1	2,4	0,6	0,4	1,4	1,3

Huoltotase-erä	Hinnan muutos, %					
	2021	Edellisestä vuodesta		2024 ^E	Keskimäärin	
		2022 ^E	2023 ^E		2017-21	2022-26 ^E
Bruttokansantuote	2,6	4,6	3,1	1,8	1,7	2,7
Tuonti	9,5	20,4	-0,4	-2,1	2,2	1,8
Vienti	9,7	21,3	-0,6	-2,9	2,4	1,9
Investoinnit	2,3	4,2	1,9	1,9	2,2	2,4
Kulutus	2,2	4,8	3,3	2,0	1,4	2,8

¹ Kontribuutio bkt:n kasvuun, %-y., sisältää tilastollisen eron. ² Käyvin hinnoin. Lähteet: Tilastokeskus, Etlä.

louksissa. Inflaation laukatessa Yhdysvalloissa tätä kirjoitettaessa 8–9 prosentin välillä keskuspankki Fed nostanee ohjauskorkoa vielä useamman kerran tänä vuonna, arviomme mukaan tasolle 3,25–3,5 prosenttia loppuvuoteen mennessä. Ensi vuonna Fed nostaa ohjauskorkoa arviomme mukaan vielä kerran 25 korkopisteellä.

Myös EKP on joutunut nopeuttamaan koronnostoaikatauluun inflaation oltua toistuvasti ennusteita laajempaa ja korkeampaa. Myös euroalueen inflaatio kiihtyi kesällä lähes 9 prosenttiin. Odotamme, että EKP nostaa ohjauskorkoja vielä kahdesti tänä vuonna ja jatkaa koronnostoja myös ensi vuoden alussa taantumariskistä huolimatta.

Bkt kasvaa 2 prosenttia vuonna 2022 ja supistuu 0,1 prosenttia vuonna 2023

Suomen bruttokansantuote kasvoi kansantalouden tilinpidon ennakkotietojen mukaan viime vuonna 3,0 prosenttia. Yksityinen kulutus kasvoi 3,6 prosenttia. Sekä vienti että tuonti kasvoivat 5,6 prosenttia. Investoinnit lisääntyivät 1,1 prosenttia.

Ennustamme Suomen kokonaistuotannon kasvavan 2,0 prosenttia tänä vuonna. Kasvulukua on siten laskettu vain 0,1 prosenttiyksikköä viime maaliskuusta. Nettovienti kontribuoi Suomen kasvuun negatiivisesti tänä vuonna.

Eräitä keskeisiä ennusteita

	2019	2020	2021	2022 ^E	2023 ^E	2024 ^E
Kuluttajahintainflaatio, %	1,0	0,3	2,2	6,8	3,8	1,6
Ansiotason muutos, %	2,1	1,9	2,4	2,4	3,2	2,8
Työn tuottavuus, %	-0,1	0,3	-0,2	0,7	0,0	1,2
Työttömyysaste, %	6,8	7,7	7,7	6,7	6,8	6,6
Työllisyysaste, %	71,6	70,7	72,3	73,7	73,8	74,1
Kansainvälinen kustannuskilpailukyky, %	1,1	3,2	-2,3	0,1	0,4	
Vientikysyntä, %	-0,5	-5,5	6,1	2,7	0,9	2,1
Vaihtotaseen jäämä, % suhteessa bkt:hen	-0,3	0,6	0,9	-0,8	-0,2	0,1
Teollisuustuotannon (tuotos) muutos, %	2,8	-3,1	3,6	3,8	1,5	2,1
Suomen EDP-jäämä, % bkt:sta	-0,9	-5,5	-2,7	-1,1	-1,8	-1,8
Suomen EDP-velka, % bkt:sta	64,9	74,8	72,3	71,0	71,6	71,7
Rakenteellinen jäämä, % bkt:sta	-1,4	-4,2	-1,9	-0,8	-1,0	
Euribor 12 kk, %	-0,2	-0,3	-0,5	1,0	2,4	2,2
EU27-maiden bkt:n muutos, %	1,8	-5,9	5,2	2,7	1,2	1,7
Euroalue	1,6	-6,5	5,3	2,6	0,8	1,6
EU27-maiden kuluttajahintojen muutos, % ¹	1,5	0,7	2,9	6,9	3,9	2,1
Euroalue ¹	1,2	0,3	2,6	6,8	3,8	2,0

¹ Yhdenmukaistettu indeksi. Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

Yksityinen kulutus nostaa Suomen kasvua tänä vuonna, mutta jää nollakasvuun ensi vuonna.

Vienti kasvaa ennustemme mukaan tänä vuonna vajaan prosentin ja ensi vuonna vajaat 5 prosenttia. Investoinnit kasvavat reilut 3 prosenttia tänä vuonna ja vajaan 1 prosentin v. 2023. Yksityinen kulutus lisääntyy reilut 2 prosenttia tänä vuonna palveluiden kulutuksen elyessä. Ensi vuodelle ennustamme yksityiselle kulutukselle nollakasvua. Vuonna 2024 odotamme Suomen bkt:n kasvavan 1,7 prosenttia, joka on lähellä Suomen potentiaalisen tuotannon kasvuvauhtia.

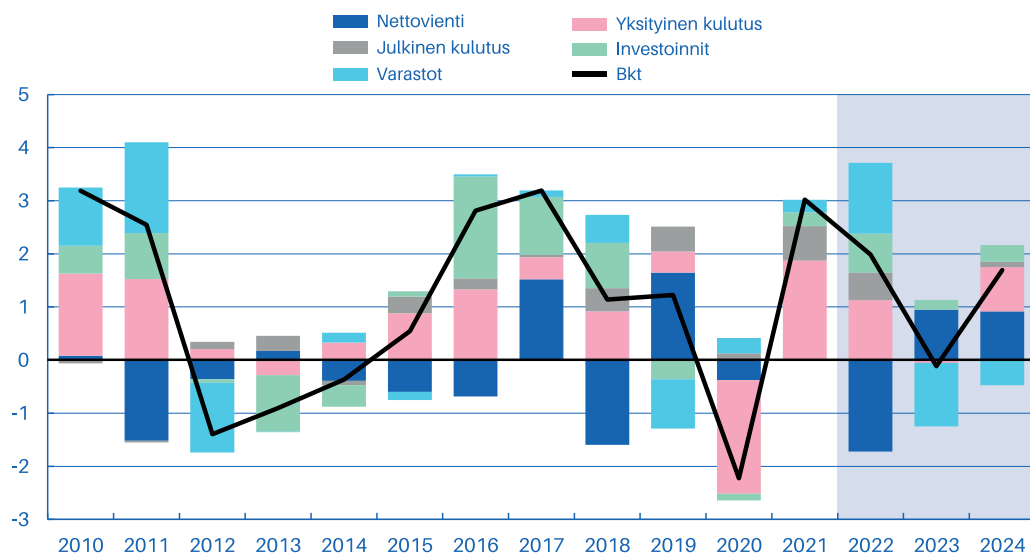
Tuotantokuilun arvioimme olevan -0,7 prosenttia tänä vuonna, joten Suomen talous on potentiaalinsa alapuolella. Ensi vuonna tuotantokuilu on vielä selvemmin negatiivinen. Tämä on seurausta ennen kaikkea Venäjän toimien välillisistä vaikutuksista Suomen talouteen.

Tavaraviennin kasvu pysähtyy tänä vuonna

Ennustamme viennin määrän kasvavan vain 0,8 prosenttia tänä vuonna. Tavaroiden vienti supistuu 0,1 prosenttia, sillä kansainvälisen vientikysynnän hidastuva kasvu, Venäjän viennin väheneminen Ukrainan hyökkäyssodan seurauksena ja UPM:n pitkä lakko leikkaavat kasvua. Metsäteollisuuden vienti heikkenee lakon takia tuntuvasti tänä vuonna. Venäjä-pakotteista huolimatta sähkö- ja elektroniikkateollisuuden sekä koneiden ja laitteiden vienti lisääntyy jonkin verran. Palveluviennin kasvuennusteen olemme alentaneet vajaaseen 3 prosenttiin, koska matkailu ulkomailta Suomeen jäi alkuvuonna selvästi odotettua vähäisemmäksi.

Ensi vuonna viennin määrän ennustetaan kasvavan 4,6 prosenttia palveluviennin ansiosta.

Kontribuutio bkt:n kasvuun, %-yksikköä

Lähteet: Tilastokeskus, ETLA.

ETLA S22.2/y18

Kansainvälinen vientikysyntä heikkenee tämänvuotisesta, tavaravienti kehitty sen tahdissa ja kasvaa noin prosenttin. Paperiteollisuuden kova kasvuluku on seurausta tämänvuotisesta laskusta. Palveluiden viennin arvioidaan kasvavan noin 13 prosenttia ensi vuonna. Vuodelle 2024 odotamme viennin kasvuksi 4,8 prosenttia. Kansainvälisen talouden elpymässä tavaravienti lisääntyy runsaat 3 prosenttia.

Rakentaminen kasvaa vielä tänä vuonna

Investointien ennustetaan kasvavan tänä vuonna 3,1 prosenttia. Kasvua nopeuttaa erityisesti asuinrakentamisen tuntuva lisääntyminen. Asuinrakentamisen ennustetaan kasvavan 6,5 prosenttia.

Vuonna 2023 investointien kasvu hidastuu vajaan prosenttiin. Asuinrakentaminen supistuu 3 prosenttia. Teollisuuden investoinnit pitävät pintansa tukien kone- ja laiteinvestointien kasvua koko ennustejaksen ajan. Investointiaste pysyy ennustejaksolla vakaana.

Työttömyysasteen lasku pysähtyy ensi vuonna

Työllisten määrän ennustetaan kasvavan tänä vuonna noin 38 000 henkilöllä. Työvoiman kasvu yllätti viime vuonna positiivisesti, mutta tänä vuonna kasvu hidastuu. Niinpä työttömyysaste laskee tänä vuonna 6,7 prosenttiin. Työllisyysasteen ennustetaan nousevan tänä vuonna keskimäärin 73,7 prosenttiin. Osaavan työvoiman saatavuus ja niin sanottu työvoimapula ovat muodostuneet odotettua suuremmaksi työllisyyden kasvun esteeksi.

Ensi vuonna työllisyys kasvaa enää vain vähän, kun taloustilanne heikkenee uudelleen. Työttömyysaste nousee hieman, 6,8 prosent-

tiin. Työvoiman kasvu hidastuu edelleen ensi vuonna. Työllisyysasteen odotetaan jäävän ensi vuonna 73,8 prosenttiin.

Kulutuskysyntä lisää bruttokansantuotetta tänä vuonna

Nimellisansioiden ja muiden tulojen sekä työllisyyden kasvu tukevat yksityistä kulutusta tänä vuonna nopeasta inflaatiosta huolimatta. Lisäksi koko vuoden kasvulukua nostaa ns. kasvuperintö viime vuodelta. Säästämisaste alenee ja kotitaloudet purkavat aiempia säästöjään, joskin

Kuukausiraportti

PYSY MUKANA Suomen talouskehityksen muutoksissa. Kuukausiraportti tulkitsee kuukausittain tiiviisti mutta perusteellisesti tärkeimmät talousluvut sekä kertoo talouden tilan ja lähikuukausien suunnan, jota havainnollistaa runsas taulukko- ja kuvioaineisto.

Raportti sisältää arviot kansainvälisestä talouskehityksestä, talouspolitiikasta, Suomen ulkomaankaupasta, kulutuksesta, investoinneista, tuotannosta toimialoittain, työllisyydestä, hinnoista ja kustannuksista, julkisesta taloudesta sekä osake- ja rahoitusmarkkinoista.

Voit tilata vuosikerran (9 numeroa) pdf-versiona. Vuosikerran hinta on kestotilauksena 500 euroa.

Käy katsomassa Etlan kotisivulta:
www.etla.fi/kuukausiraportti

eri kotitalouksien mahdollisuudet tähän ovat hyvin erilaisia. Nopea inflaatio syö kotitalouksien reaalityuloja, ja myös reaalin palkkasumma pienenee tänä vuonna.

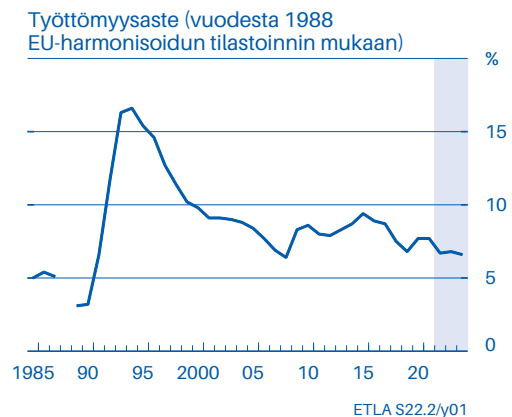
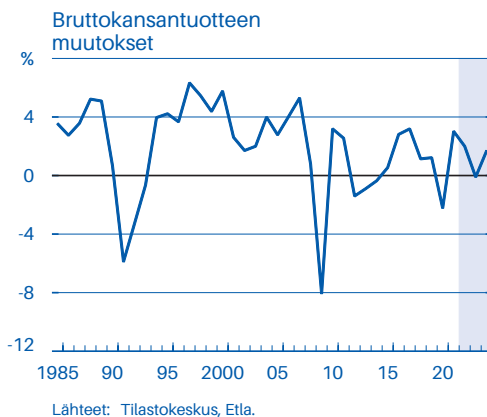
Yksityisen kulutuksen ennustetaan kasvavan tänä vuonna 2,2 prosenttia ja jäävän ensi vuonna kuluvan vuoden tasolle. Arvioimme, että yksityinen kulutus supistuu kuluvan vuoden loppupuolella ja alkaa kasvaa uudelleen vasta ensi vuoden jälkipuoliskolla. Koska ensi vuodelle kasvuperintö jää negatiiviseksi, yksityinen kulutus ei keskimäärin kasva ensi vuonna. Samanaikaisesti kotitalouksien ja kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen yhteenlaskettu säästämisaste laskee edelleen hieman ensi vuonna ja painuu negatiiviseksi vuonna 2024.

Vuonna 2024 yksityinen kulutus kasvaa ennusteessamme 1,6 prosenttia, kun reaalin ostovoima alkaa jälleen kasvaa. Nimellinen ansiotaso nousee ennusteemme mukaan tänä vuonna 2,4 ja ensi vuonna 3,2 prosenttia. Vuonna 2024 ansiot nousevat 2,8 prosenttia.

Inflaatio kiihtyy lähes 7 prosenttiin tänä vuonna

Kuluttajahintojen ennustetaan nousevan tänä vuonna 6,8 prosenttia. Inflaatiota kiihdyttää ennen kaikkea asumisen sekä liikenteen ja elintarvikkeiden hintojen kohoaminen. Energian hinnan nousu on erittäin merkittävässä inflaatiotoroolissa sekä suoraan että epäsuoraan. Poikkeuksellista hintojen nousua on lisäksi mm. asuntojen korjauksiin liittyvissä materiaaleissa sekä kestokulutustavaroissa. Lisäksi markkinakorkojen nousu on alkanut pitkästä ajasta nostaa asuntolainojen korkoja, mikä näkyy selvästi asumisen hintakorissa tänä ja ensi vuonna. Ensi vuonna kuluttajahintojen nousu hidastuu selvästi, mutta on edelleen melkein neljä prosenttia, sillä vaikka hintainflaatio jäähtyy laajalaisesti, ns. kasvuperintöä kertyy kuluvalta vuodelta paljon. Vuonna 2024 kuluttajahinnat kohoavat ennusteessamme keskimäärin 1,6 prosenttia, kun raaka-aineiden hintasyklin taittumisen arvioidaan näkyvän kuluttajahinnoissa.

Taloudellinen kehitys

Lyhyellä aikavälillä energian, erityisesti sähkön hinta luo riskejä inflaatioennusteelle. Keskipitkällä aikavälillä on riski oletettua nopeamasta palkkainflaatiosta, mikä nostaisi yritysten kustannuksia ja edelleen kuluttajahintoja rapauttaen samalla reaaliansoita ja Suomen kansainvälistä kustannuskilpailukykyä. Nykyisellä ennusteella kustannuskilpailukyky pysyy muuttumattomana ja voi hieman jopa parantua ensi vuonna.

Velkasuhteen taittuminen jää väliaikaiseksi

Viime vuonna julkisen sektorin vaje oli 2,7 prosenttia bkt:sta. Päätösperäinen finanssipolitiikka oli elvyttävää viime vuonna, ja osa tehdyistä päätöksistä vaikuttaa myös tähän vuoteen. Kiihtynyt kuluttajahintojen nousu ja talouden toipuminen pandemiasta tuovat julkiselle taloudelle verotuloja, jotka vielä tänä vuonna parantavat julkisen talouden rahoitusasemaa. Hyvästä taloustilanteesta huolimatta julkinen talous jää kuluvanakin vuonna noin 1,1 prosenttia alijäämäiseksi. Hidastuvan talouskasvun ja hallituksen päätösperäisten toimien vuoksi ennustamme alijäämän kasvavan ensi vuonna 1,8 prosenttiin bkt:sta.

Julkisen sektorin velka suhteessa bkt:hen laskee vielä kuluvana vuonna. Ennustamme sen laskevan viime vuoden 72,3 prosentista 71 prosenttiin tänä vuonna. Ennustamme velkasuhteen kuitenkin nousevan taas 71,6 prosenttiin ensi vuonna ja 71,7 prosenttiin vuonna 2024. Yleinen hintojen nousu vaikuttaa oleellisesti julkisen velkasuhteen kehitykseen.

Julkisen talouden rakenteellinen rahoitusasema kohenee tänä vuonna, mutta heikkenee uudelleen ensi vuonna. Rakenteelliseksi alijäämäksi arvioimme vuodelle 2022 0,8 ja vuodelle 2023 -1,0 prosenttia bkt:sta.

Koronaviruksen synnyttämien poikkeuksellisten taloudellisten olosuhteiden seurauksena Euroopan unioni on ottanut käyttöön yleisen poikkeuslausekkeen EU:n finanssipoliittisiin sääntöihin. Sen perusteella säännöt eivät tällä hetkellä rajoita jäsenmaiden finanssipolitiikkaa. Tällä hetkellä vuosien 2022 ja 2023 kehitys ei indikoi paluuta keskipitkän aikavälin tavoitteen, eli tasoon, jolla rakenteellinen alijäämä ei ylitä puolta prosenttia potentiaalisen tuotannon tasosta. Näyttääkin siltä, että finanssipolitiikan rakenteellisen korjauksen tekeminen on jäämässä seuraavan hallituksen tehtäväksi. •

Kansainvälinen suhdannekehitys

Pitkittyvästä Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainassa seuraa myös talousvaikutuksia, jotka ovat laajempia kuin vielä keväällä arvioimme. Ennustamme euroalueen talouden kasvavan tänä vuonna 2,8 prosenttia mutta ensi vuonna enää 0,8 prosenttia. Rajuimmat vaikutukset havaitaan Venäjän taloudessa, kun teknologian vientiin liittyvät pakotteet alkavat vähitellen purra.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja rahapolitiikan kiristyminen hidastavat maailmantaloutta

ENNUSTAMME MAAILMANTALOUDEN kasvavan tänä vuonna 3,0 ja ensi vuonna 2,5 prosenttia. Kuluvan vuoden ennustetta on laskettu noin prosenttiyksikön verran ja ensi vuodenkin ennustetta noin puoli prosenttiyksikköä maailskuun suhdanne-ennusteesta. Maailmantalous sopeutuu uuteen turvallisuuspoliittiseen tilanteeseen myös seuraavina vuosina. Vuodelle 2024 ennustamme maailmantalouteen 3,0 prosentin kasvua.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan vaikuttaa talouteen ainakin kolmen mekanismin kautta. Ensinnäkin se lisää taloudellista epävarmuutta, mikä voi lykätä yritysten ja kotitalouksien investointeja sekä työllistämispäätöksiä.

Hyökkäyksellä on toisaalta epävarmuuden kautta välittyvä vaikutus öljyn ja muiden raaka-aineiden hintoihin. Markkinoilla pyritään hinnoittelemaan sellainenkin mahdollisuus, ettei venäläinen öljy pääse normaaliin tapaan lainkaan maailmanmarkkinoille. EU on päättänyt luopua venäläisen öljyn tuonnista asteittain kuluvan vuoden aikana. Lisäksi EU:n ja Britannian kaavailemat pakotteet liittyen venäläisen öljyn rahtauksen vakuutuksiin saattavat aiheuttaa ölj-

jyn hintaan suuriakin muutoksia. Venäjä ja Ukraina ovat myös tärkeitä ruoan ja teollisuuden raaka-aineiden sekä lannoitteiden viejiä, eivätkä nämä tuotteet liiku tällä hetkellä normaaliin tapaan maailmanmarkkinoilla. Kuvattua vaikutuskanavaa voisi kutsua hyökkäyksen aiheuttamaksi inflaationsokiksi, vaikka se syntyykin osittain epävarmuussokin seurauksena.

Ehkä merkittävin vaikutus välittyy kuitenkin EU:n ja muiden länsimaiden Venäjälle asettamien pakotteiden kautta. Tämän vaikutuskanavan voisi erotella hyökkäyksen aiheuttamaksi ulkomaankauppasokiksi. EU on asettanut suoria vientirajoitteita useille tuotteille, näistä tärkeimpinä puolustusteollisuuteen ja osaan teknologiaviennistä (esim. sähkölaitteet sekä koneet ja laitteet) kohdistuvat pakotteet. Tätäkin voimakkaampia ovat pankkien väliseen maksuliikenteeseen kohdistuvat SWIFT-viestijärjestelmän pakotteet. Teoriassa, kaikkiin pankkeihin kohdistuessaan, tämä voisi lopettaa lähes kaiken ulkomaankaupan maksuliikenteen kehittyneiden maiden ja Venäjän välillä (pois lukien ehkäpä puhelimella ja faksilla tapahtuvat maksujen vahvistukset).

SWIFT-pakotteet koskevat tällä hetkellä kymmentä venäläistä ja neljää valkovenäläistä pankkia. Lisäksi useat venäläiset pankit ovat suoraan EU:n/Britannian/Yhdysvaltojen pakotelistalla, mikä ehkäise maksuliikenteen niiden ja länsimaisten pankkien välillä. Lisäksi länsimaiset pakotteet jäädyttivät noin puolet Venäjän keskuspankin valuuttavarannosta, millä on merkittäviä vaikutuksia maan pankkijärjestelmään.

Venäjän aloittaman sodan lisäksi toinen maailmantalouden kasvua hidastava tekijä on rahapolitiikan kiristyminen kuluvan vuoden aikana. Yhdysvaltojen inflaatio nousi kesäkuussa jopa 9,1 prosenttiin, vaikkakin rauhoittui heinäkuussa hieman, 8,5 prosenttiin. Inflaatioita ovat nostaneet etenkin energian hinnat. Silti myös energian ja ruoan hinnoista puhdistettu

pohjainflaatio on ollut viime kuukaudet noin 6,0 prosentin tuntumassa (heinäkuussa 5,9 %). Hintojen nousu vaikuttaakin olevan siirtymässä hitaammin muuttuviin komponentteihin kuten palveluiden ja asumisen (ennen kaikkea vuokrien) hinnat. Inflaation nopea kiihtyminen ja laajeneminen yhä suurempaan joukkoon hyödykkeitä on yllättänyt niin keskuspankkiirit kuin markkinatoimijatkin, ja nyt keskuspankit reagoivat siihen voimakkailla toimilla.

Yhdysvaltojen keskuspankki Fed nostanee ohjauskorkoa tänä vuonna vielä pariin otteeseen niin, että ohjauskorot päätyvät loppuvuonna vaihteluvälille 3,25–3,5. Niinpä rahapolitiikka on muuttumassa asteittain kiristäväksi ja siksi inflaatiota hillitseväksi. Myös keskuspankin taseen supistaminen etenee tänä ja ensi vuonna.

Bruttokansantuotteen määrän muutokset alueittain, %

	Paino ¹ 2019	2020	2021	2022 ^E	2023 ^E	2024 ^E	Keskimäärin 2022–26 ^E
Maailma	100,0	-3,2	6,1	3,0	2,5	3,0	3,0
Euroalue	12,5	-6,5	5,3	2,6	0,8	1,6	1,7
Saksa	3,5	-4,6	2,9	1,0	0,5	2,0	1,6
Ranska	2,4	-7,9	6,8	2,4	1,2	1,5	2,0
Italia	2,0	-9,1	6,6	2,8	1,0	1,8	1,8
Suomi	0,2	-2,2	3,0	2,0	-0,1	1,7	1,3
EU	15,5	-5,9	5,2	2,7	1,2	1,7	1,8
Ruotsi	0,4	-2,2	5,1	2,0	1,2	2,5	2,1
Yhdysvallat	15,9	-3,4	5,7	2,2	1,3	2,7	2,3
Iso-Britannia	2,4	-9,4	7,4	3,1	0,5	1,0	1,4
Venäjä	3,1	-3,0	4,7	-5,5	-4,0	-0,5	-1,5
Aasia	39,3	-2,8	5,2	4,2	3,9	4,7	4,3
Kiina	17,4	2,3	8,1	3,0	4,0	4,0	3,8
Japani	4,1	-4,5	1,7	1,8	1,5	1,0	1,4
Intia	7,1	-7,3	8,7	7,5	6,0	6,0	6,3

¹ Ostovoimapariiteettipainot. Lähteet: OECD, IMF, kansalliset tilastot, NiGEM, Etla.

Ennustamme, että Fed nostaa ohjauskorkoja ensi vuonna vielä kertaalleen.

Myös euroalueen inflaatio on noussut EKP:n arvioita nopeammin. Heinäkuun inflaatio oli valuutta-alueella jo 8,9 prosenttia. Lukema on selvästi korkein kuukausihavainto valuutta-alueen olemassaolon aikana. Energian ja prosessoimatoman ruoan hinnoista puhdistettu pohjainflaatio oli heinäkuussa 5,0 prosenttia, joten myös euroalueen inflaatio on laajentunut laajempaan joukkoon hyödykkeitä.

EKP tähtää uudistetun mandaattinsa mukaan 2 prosentin inflaativauhtiin keskipitkällä aikavälillä. Odotamme, että EKP nostaa ohjaus- ja talletuskorkoa vuosina 2022 ja 2023 useamman kerran, jotta alueella päästäisiin lähemmäksi neutraaleja rahapolitiikan oloja. Venäjän eskaloiman konfliktin myötä noussut taantuman riski kuitenkin asettaa rajoitteen korkojen nostotahdille. Niinpä EKP etenee pienemmin askelin kuin esimerkiksi Fed Yhdysvalloissa. Kuluvan vuoden lopussa ohjauskorko saattaa olla edelleen 1,25 prosentin tasolla; korkojen nostoja jatketaan hitaasti ensi vuoden alussa.

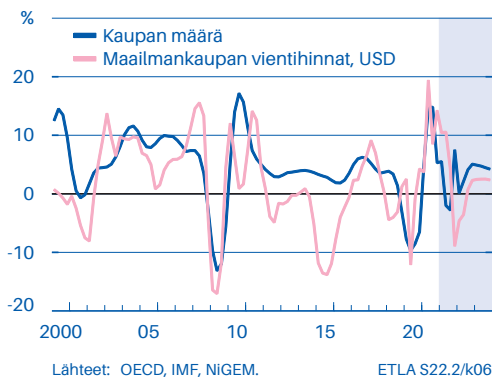
Euroalueen talous kasvoi vuoden toisella neljänneksellä 0,7 prosenttia edellisestä neljän-

neksestä Eurostatin flash-estimaatin perusteella. Myös vuoden ensimmäiselle neljännekselle kirjattiin kasvua, 0,5 prosenttia edellisestä neljänneksestä. Kuluva vuosi onkin lähtenyt talousalueella käyntiin odotuksia paremmin. Kuluttajaluottamus on kuitenkin heikentynyt rajusti kesän aikana samalla, kun ostopäällikköindeksit ovat suistuneet lähelle nollakasvua indikoivaa rajaa. Erityisesti venäläisestä kaasusta riippuvainen Saksa keikkuu taantuman rajoilla. Onkin varsin suuri riski sille, että talousalue ajautuu taantumaan ensi vuoden alkuun tultaessa – varsinkin, jos Venäjä lopettaa kaasuviennin alueelle.

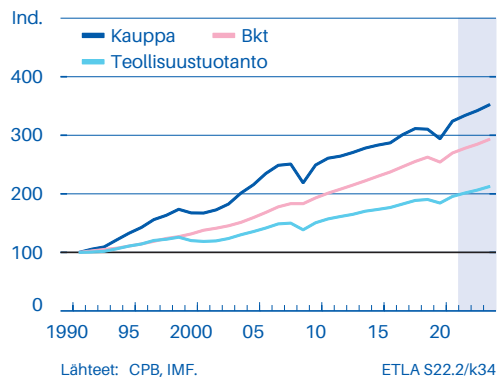
Kiina on jatkanut nollapolitiikkaansa koronaviruksen suhteen, mistä on seurannut laajoja sulkutoimia eri asutuskeskuksissa. Poliittika onkin hidastanut palvelusektorin toipumista pandemiasta ja aiheuttanut häiriöitä teollisuustösten toimintaan. Samalla maan kiinteistösektorin velkaongelmat ovat pahentuneet. Ennustamme Kiinan talouden kasvavan 3 prosenttia tänä vuonna ja 4 prosenttia ensi vuonna.

Venäjän hyökkäyssodasta vauhtia saanut öljyn hinnan nousu on heikentänyt kotitalouksien ostovoimaa ja lisännyt tyytymättömyyttä politi-

Maailemankauppa, %-muutos

Maailemankauppa ja tuotanto, 1991=100

kantekijöitä kohtaan. Öljyn Brent-laadun hinta onkin noussut tammi-heinäkuussa keskimäärin noin 58 prosentin vuosivauhtia. Korkeimmillaan öljyn hinta kävi sodan alussa jo yli 125 dollarissa tynnyriltä. Ennustamme öljyn Brent-laadun hinnan olevan kuluvan vuoden lopussa keskimäärin 105 dollaria tynnyriltä.

Euroalueen talousmoottorin Saksan näkymä heikko

Ennustamme euroalueen bkt:n kasvavan tänä vuonna 2,8 prosenttia. Ensi vuoden kasvuksi ennustamme enää 0,8 prosenttia. Euroalue ajautuikin nollakasvuun ja lähelle taantumaa ensi vuoden alussa energiahintojen noustessa ja rahapolitiikan samaan aikaan kiristytessä.

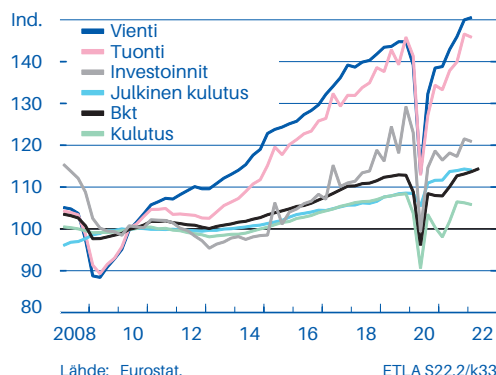
Euroalueen maista Venäjälle asetetuista pakotteista kärsivät suoraan voimakkaimmin ne maat, joilla on eniten kauppaa Venäjän kanssa eli Baltian maat sekä Suomi. Sittenkin pelkätään kauppavaihtoa kriittisemmäksi on käymässä energiariippuvuus Venäjästä. Energian suhteen Venäjästä erittäin riippuvaisia euroalueen maita ovat muun muassa Saksa ja Italia, jotka

toivat noin puolet kaasustaan Venäjältä ja kulluttivat sitä määrällisestikin paljon. Venäjä on jo tätä kirjoitettaessa vähentänyt kaasuvientinensä Saksaan noin 20 prosenttiin normaalista tasosta. Saksa onkin varautumassa kaasuntuonnin kokonaan loppumiseen Venäjältä.

Korkea kaasun hinta nakertaa kotitalouksien ostovoimaa monissa muissakin kaasua lämmitykseen käyttävissä euroalueen maissa. Saksan talous hoippuu jo syksyllä taantumana partaalla, sillä toisella neljänneksellä sen talous ei kasvanut lainkaan ensimmäisestä neljänneksestä. Energian hinnan nousun lisäksi Saksan viennistä riippuvainen talous kärsii Kiinan jatkuvista koronasuluista ja komponenttien saatavuusongelmista auto- ja elektroniikkateollisuudessa. Ennustamme Saksan talouden kasvavan 1 prosentin tänä vuonna ja vain 0,5 prosenttia ensi vuonna.

Euroalueen eteläiset maat ja erityisesti niiden palvelusektorit kannattelevat valuutta-alueen taloutta ennustevuosina. Muun muassa Ranskan, Italian ja Espanjan taloudet hyötyvät turis-

Euroalueen kysyntä ja tarjonta kriisin jälkeen, 2010=100

Euroalueen talouslukuja, %

	2020	2021	2022 ^E	2023 ^E	2024 ^E
Yksityinen kulutus	-7,9	3,6	2,3	1,0	1,5
Julkinen kulutus	0,9	3,9	1,5	1,0	1,0
Kiinteät bruttoinv.	-6,7	3,9	3,0	1,0	1,5
Vienti	-9,2	10,4	1,0	2,0	3,0
Tuonti	-8,8	8,1	2,0	3,0	3,0
Bkt	-6,5	5,3	2,6	0,8	1,6
Teollisuustuotanto	-7,7	7,8	1,0	0,5	1,5
Inflaatio, HICP	0,3	2,6	6,8	3,8	2,0
Työttömyysaste	8,0	7,7	7,1	7,2	7,1
Julk. sek. tasapaino, per bkt	-7,1	-5,1	-4,5	-4,0	-3,5
Julk. sek. velka, per bkt	97,2	95,6	95,0	95,5	95,5

Lähteet: OECD, Eurostat, NiGEM, Etla.

ETLA S22.2/k05t

min elpymisestä koronapandemian jäljiltä. Näiden maiden taloudet kasvavatkin euroalueen keskiarvoa nopeammin tänä ja ensi vuonna.

Euroalueen inflaatio oli vielä viime vuonna 2,6 prosenttia. Myös paremmin aitoja hintapaineita kuvaava prosessoimattoman ruoan ja energian hinnoista puhdistettu pohjainflaatio oli viime vuonna ”vain” 1,5 prosenttia.

Näin matalat inflaatioluvut ovat vaihtuneet toisenlaiseen inflaatioympäristöön tänä vuonna. Heinäkuun inflaatio oli euroalueella jo 8,9 prosenttia, kesäkuunkin 8,6 prosenttia. Vaikka inflaation kiihtyminen on juontunut erityisesti energian hintojen noususta, ovat inflaatiopaineet laajenemassa yhä suurempaan joukkoon hyödykkeitä. Energian ja prosessoimattoman ruoan hinnoista puhdistettu pohjainflaatio oli

heinäkuussa jo 5,0 prosenttia, kesäkuussakin 4,6 prosenttia. Palveluiden hinnat nousivat heinäkuussa 3,7 prosenttia vuoden takaisesta.

EKP nosti ohjauskorkoa heinäkuussa nolasta 0,5 prosenttiyksikköön. Ennustamme, että EKP nostaa ohjauskorkoa (sekä talletuskorkoa) myös syyskuussa 0,5 prosenttiyksikköä. Sen jälkeen koronnostoja jatketaan kerran loppuvuonna ja edelleen ensi vuoden alussa. EKP on ilmoittanut kiristävänsä rahapolitiikkaa sitä mukaa, kun uudet havainnot taloudesta antavat tukea politiikalle. Taantuman riski euroalueella toimii rajoitteena korkojen nostotahdille.

EKP:ta velvoittaa myös tavoite talousalueen rahoitusmarkkinoiden vakauden säilyttämisestä. Korkoero Italian ja Saksan valtionlainojen välillä nousi keväällä suurimmillaan jo yli

Keskeisiä oletuksia

	Vuosineljänneksen lopussa								Keskimäärin		
	2022 ^E				2023 ^E						
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	2022 ^E	2023 ^E	2024 ^E
Euron hinta											
USD	1,10	1,06	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,06	1,00	1,00
SEK	10,55	10,62	10,58	10,58	10,58	10,58	10,58	10,58	10,53	10,58	10,58
GBP	0,84	0,86	0,85	0,85	0,85	0,85	0,85	0,85	0,85	0,85	0,85
JPY	130,8	141,7	139,0	139,0	139,0	139,0	139,0	139,0	136,7	139,0	139,0
Ohjauskorot											
EKP	0,00	0,00	1,00	1,00	1,25	1,25	1,50	1,50	0,50	1,38	2,00
FED	0,75	1,75	3,25	3,50	3,50	3,50	3,50	3,25	2,31	3,44	3,25
Markkinakorot											
Euribor 3kk	-0,46	-0,20	0,65	1,15	1,20	1,30	1,50	1,70	0,19	1,40	2,00
US 3kk	0,96	2,29	3,09	3,68	3,78	3,78	3,78	3,64	2,50	3,74	3,58
Raaka-ainehinnat											
Raakaöljy, Brent, USD/b	112,2	117,1	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	104,6	100,0	100,0
Muu kuin energia, vuosimuutos, %	24,3	9,2	-3,4	-4,6	-17,1	-16,4	0,0	0,0	6,1	-9,2	1,3

Lähteet: Macrobond, Etla.

ETLA S22.2/y03t

2,5 prosenttiyksikköön. EKP:n ilmoitus uudesta TPI-välineestä – jonka tarkoitus on tarvittaessa tukea valtionlainaostoin rahapolitiikan välittymistä kaikkiin euromaihin sellaisessa tilanteessa, jossa korkoero maiden välillä juontuu muista syistä kuin muutoksista fundamenteissa – on kuitenkin alentanut Saksan ja Italian 10 vuoden valtionlainojen korkoeron tätä kirjoitettaessa 2,1 prosenttiyksikköön. EKP on myös tukenut Italiaa ja muutamaa muuta euroalueen maata kohdentamalla erääntyvistä valtionvelkakirjoista saadut varat juuri näiden maiden velkakirjaostoihin. Sen sijaan uudet arvopapereiden netto-ostot EKP lopetti jo maaliskuussa pandemian aikaisen arvopapereiden (PEPP) osto-ohjelman päätyttyä.

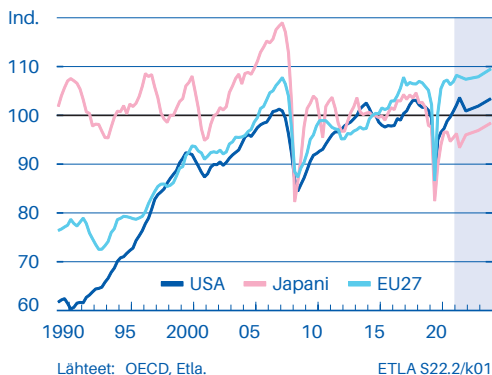
Rahapolitiikan kiristämistä tukee myös kireitä työmarkkinoita indikoiva ennätysmatala työttömyysaste. Euroalueen kausitasoitettu työttömyysaste painui alkukesällä jo 6,6 prosenttiin. Esimerkiksi ennen finanssikriisiä vuonna 2008 euroalueen työttömyysaste oli alimmillaan 7,3 prosenttia. Ennustamme euroalueen työttömyysasteen nousevan hivenen ensi vuoden aikana.

Yhdysvallatkin taantuman partaalla

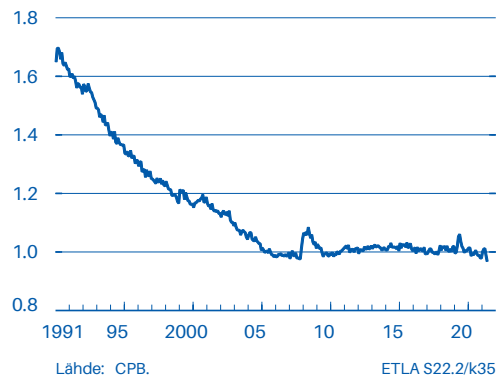
Voimakkaasti kiristynyt rahapolitiikka ja hidastuva maailmantalous ajaa Yhdysvallatkin taantuman partaalle. Tällä hetkellä arviomme mukaan näyttää kuitenkin siltä, että Yhdysvallat välttäisi taantuman niukin naukin, vaikka mm. 10 ja 2 vuoden valtionlainakorkojen erotus indikoisi muuta. Ennustamme Yhdysvaltoihin hidasta kasvua: tänä vuonna maan talous kasvaa 2,5 prosenttia, ensi vuonna enää 1,4 prosenttia.

Yhdysvaltojen talous pääsi nopeasti koronapandemiaa edeltävälle kasvutrendille (viime vuonna sen talous kasvoi 5,7 prosenttia). Tässä auttoivat massiivinen finanssi- ja rahapolitiininen elvytys sekä ainakin aluksi nopeasti käynnistynyt rokottaminen ja talouden avaaminen. Samalla yksityisen kulutuksen painopiste siirtyi palveluista tavaroihin. Yhtäkkisestä siirtymästä seurasi myös tuotannon pullonkauloja eri osissa globaaleja tarjontaketjuja. Hyvä taloustilanne on näkynyt työmarkkinoilla: työttömyysaste on laskenut 3,5 prosenttiin – matalimmalle tasolle sitten 1960-luvun. Samalla inflaatio on kuitenkin

**Teollisuustuotannon määrä
kausitasoituna, 2015=100**

**Maailman teollisuustuotannon suhde
maailmankaupan määrään (indeksejä)**

kin noussut lukemiin, joita Yhdysvalloissaakaan ei ole nähty sitten 1980-luvun alun.

Yhdysvaltojen inflaatio kiihtyi kesäkuussa jo 9,1 prosenttiin. Hieman helpotusta saatiin heinäkuussa, kun inflaatioksi kirjattiin ”vain” 8,5 prosenttia. Pohjainflaatio on kuitenkin pysytellyt viime kuukaudet noin 6 prosentissa. Niinpä maan keskuspankki Fed joutuu jatkamaan koronnostoja puolustaakseen inflaatiotavoitetaan, joka on keskimäärin 2 prosenttia.

Yhdysvaltojen keskuspankki Fed on nostanut ohjauskorkoja tänä vuonna jyrkästi, vain neljän kuukauden aikana vaihteluväliltä 0,00–0,25 nykyiselle vaihteluvälille 2,25–2,5. Ennustamme, että Fed nostaa ohjauskorkoja kuluvan vuoden loppuun mennessä vielä pariin otteeseen niin, että ohjauskorko asettuisi vaihteluvälille 3,25–3,50. Ensi vuonna Fed nostaa ohjauskorkoja ennustemme mukaan vielä kerran.

Keskipitkin aikavälin inflaatio-odotukset ehtivät nousta Yhdysvalloissa kevään aikana selvästi, mutta ne ovat kuitenkin maltillistuneet loppukesän aikana. Tällä hetkellä inflaatio suo- jatuista valtiolainoista laskettu markkinoiden odotus viiden vuoden keskimääräiselle inflaatiolle on noin 2,7 prosenttia. Vaikuttaisikin siltä, että rahapolitiikan kiristäminen alkaa purra inflaatio-odotuksiin.

Yhdysvalloissa on kongressin välivaalit kuluvan vuoden marraskuussa. On mahdollista, että demokraatit menettävät niukan enemmistönsä kongressissa, minkä jälkeen maassa ei ole odotettavissa suuria talouspoliittisia muutoksia nykyisen presidentin kauden aikana. Biden kuitenkin ehti tehdä vielä yhden, hyvin merkittävän talouspolitiikkapaketin ennen välivaaleja: kesällä kongressi hyväksyi ns. ”Inflation Reduction Actin”, joka sisältää muun muassa noin 370 miljoonan dollarin edestä kannusteita puhtaan energian käytön lisäämiseksi. Pakettiin kuuluu myös terveystalouden kustannuksia laskevia toimia. Paketti tavoittelee Yhdysvaltojen hiilidioksidipäästöjen alentamista 40 prosentilla

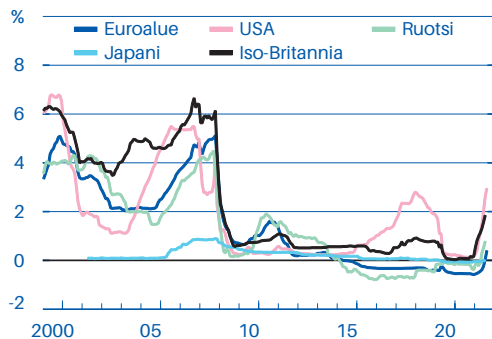
vuoteen 2030 mennessä. Tehty politiikkakokous saattaakin olla Bidenin kauden merkittävän perintö talouden rakenteiden muuttamiseksi.

Ruotsin talouskasvu hidastuu

Ennustamme Ruotsin talouden kasvavan tänä vuonna 2,0 prosenttia ja 1,0 prosenttia ensi vuonna. Yksityinen kulutus on kasvun ajuri tänä vuonna, ensi vuonna taas kasvu saa vauhtia ennen kaikkea julkisesta kulutuksesta ja nettoviennistä. Viime vuonna Ruotsin talous kasvoi 5,1 prosenttia.

Konjunkturitutet ennustaa Ruotsin talouden vaihtotaseen pysyvän ylijäämäisenä (selvästi yli 4 prosentissa bkt:sta) vuosina 2022–2023 samanaikaisesti, kun julkisen talouden alijäämä on lähellä nollaa. Ruotsin julkisen velan bkt-suhde onkin tänä vuonna reilut 30 prosenttia ja laskee ennustejaksolla sen alle. Ruotsilla on hyvin varaa lisätä puolustusmenoja tai varautua myös laajempaan pakolaistulvaan Ukrainasta. Työttömyysaste kuitenkin pysyttelee Ruotsissa sitkeästi 7 prosentin yläpuolella.

Keskeisiä 3 kk:n eurokorkoja

Lähteet: Suomen pankki, OECD.

ETLA S22.2/k05

Ruotsissa inflaatio on monen muun länsitalouden tavoin noussut yli 8 prosentin kesän aikana. Ruotsin keskuspankki Riksbanken nostikin ohjauskorkoa kesäkuussa 0,5 prosenttiyksiköllä, 0,75 prosentin tasolle. Keskuspankki on myös viestinyt, että koronnostoja jatketaan loppuvuonna. Konjunkturinstituttet ennustaa Ruotsin inflaation painuvan noin 2 prosentin tasolle vasta vuonna 2024.

Britanniassa elinkustannusten nousu kiihtyy

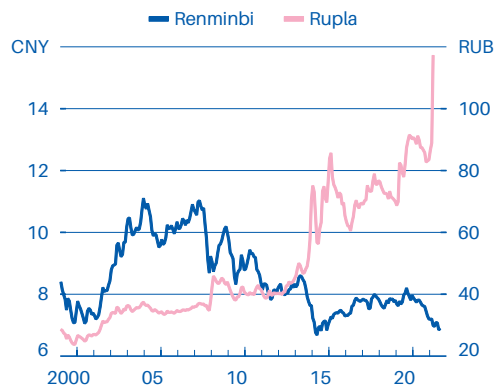
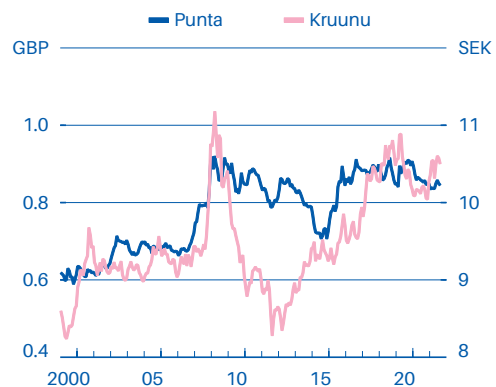
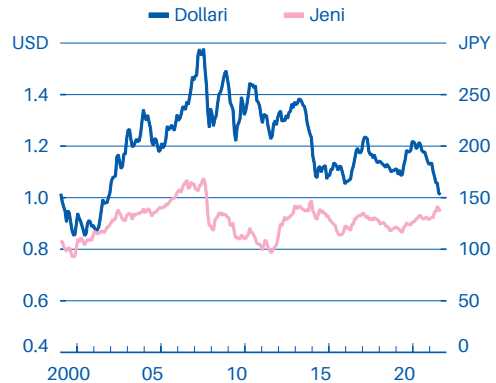
Ennustamme Britannian talouden kasvavan tänä vuonna noin 3,1 prosenttia, mutta kasvun hidastuvan noin 0,5 prosenttiin ensi vuonna.

Britannian kasvua ennustejaksolla leikkaa työntekijöiden ja työnantajien sosiaaliturvamaksujen 1,25 prosenttiyksikön efektiivinen korotus sekä samanaikainen kotitalouksien elinkustannusten nousu. Elinkustannuksia nostaa erityisesti sähkön hintakaton tarkistaminen ylöspäin tänä vuonna kahdesti, ensin huhtikuussa ja uudelleen lokakuussa. Toimet leikkaavat kotitalouksien ostovoimaa ja heikentävät maan taloudelle tärkeää yksityistä kulutusta.

Inflaatio kiihtyiikin Britanniassa jo 9,4 prosenttiin kesäkuussa. Erityispiirteenä siinä on jatkossakin sähkön hinnan tuntuva kallistuminen: konsulttiyhtiö Consultancy Auxilionen arvioissa kotitalouksien keskimääräinen vuosittainen sähkölasku uhkaa nousta jopa 5 000 puntaan ensi vuoden aikana. Hallitus tulee todennäköisesti lisäämään tulonsiirtoja kotitalouksille hintojen nousun kompensoimiseksi. Tällaiset toimet ovat kuitenkin avoimina.

Englannin keskuspankki aloitti koronnostonsa muita keskeisiä länsimaisia keskuspankkeja aiemmin: se nosti ohjauskorkoa ensimmäisen kerran jo viime vuoden joulukuussa. Koronnostojen on myös sittemmin jatkettu.

Eräitä euron valuuttakursseja

Lähteet: Suomen Pankki, OECD. ETLA S22.2/k04

Kiinan talous kasvaa aiempaa hitaammin

Ennustamme Kiinan talouden kasvavan 3,0 prosenttia tänä vuonna ja 4,0 prosenttia ensi vuonna. Kasvua hidastaa nollatoleranssi koronalle: politiikka on johtanut jatkuviin, laajoihin sulkutoimiin suurissa asutuskeskuksissa. Sulut ovat palvelusektorin lisäksi haitanneet teollisuuslaitosten ja satamien toimintaa.

Uudeksi (vaikkakin hyvin tiedossa olevaksi) talousongelmaksi muodostui viime vuonna maan paisunut kiinteistösektori. Markkinoilla on pelätty maksukykyongelmien leviävän koko maan kiinteistö- ja pankkisektorille. Kiinteistösektorin ongelmat ovat myös vienneet varoja aluehallinnoilta, jotka ovat aiemmin tienanneet leijonanosan tuloistaan myymällä maata rakennusyrityksille.

Kiinan keskushallinto joutuu jatkossakin vuoroin löysentämään ja vuoroin kiristämään rahoitusoloja, kun se tasapainottelee kasvun ja velkaantumisen hallinnan kanssa. Nyt vaaka on kuitenkin kallistumassa velkahuolista kasvuhuoliin. Viimeisin muutos nähtiinkin 15. elokuuta, kun Kiinan keskuspankki laski yllättäen keskipitkän aikavälin lainakorkoaan.

Geopolitiikka voi tuottaa ikäviä yllätyksiä myös Aasian suunnalla. Kiinan uhkailu Taiwania kohtaan jatkuu samalla, kun maan vähintäänkin passiivinen tuki Venäjän sotatoimille Ukrainassa on etäännyttänyt Kiinaa ja länsimaita entisestään. Taloudellinen yhteistyö lännen kanssa pikemmin vähentyy kuin kasvaa ennustejaksolla.

Venäjän talouden näkymät sumeat

Venäjä hyökkäsi Ukrainaan 24.2.2022. Venäjän talouden kehitystä tuleville vuosille on vaikea arvioida. Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että Venäjän talouden kohtaama sokki olisi pitkäkestoi-

nen mutta ei niin syvä kuin monet tahot alkuun ennakoivat. Ennustamme Venäjän talouden supistuvan 5,5 prosenttia tänä vuonna ja edelleen 4 prosenttia ensi vuonna. Ennusteet ovat kuitenkin vain suuntaa antavia.

Taustalla on hyvä muistaa, että kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitytulot eivät ole kasvaneet maassa Krimin kriisin v. 2014 jälkeen ja ne olivat vielä viime vuonna alemmalla tasolla kuin vuonna 2010. Rakenteellisia uudistuksia ei ole tehty, talous nojaa raaka-aineiden viennistä saataviin tuloihin samalla, kun EU:n sekä Yhdysvaltojen asettamat pakotteet vähensivät jo ennen viimeaikaista hyökkäystä ulkomaankauppaa ja maahan kohdistuvia investointeja. Jossain määrin Venäjän talous toki ehti jo sopeutua tähän tilanteeseen, hitaamman keskimääräisen kasvun muodossa.

Nyt Venäjä hakee uusia kauppakumppaneita idästä, ennen kaikkea Kiinasta ja Intiasta. Venäjä onkin onnistunut kompensoimaan vähentynyttä öljyn länsivientiä lisäämällä öljyvientiään Kiinaan, Intiaan ja Turkkiin. Kansainvälisen energiajärjestön IEA:n mukaan Venäjän öljyn tuotanto olikin kesäkuussa vain 3 prosenttia hyökkäystä edeltänyttä tasoa matalammalla. Saamiensa öljytulojen ansiosta Venäjällä on varaa niin halutessaan katkaista kaasuvienti länteen kokonaan.

Kaiken kaikkiaan Venäjän talouden pitkän aikavälin näkymät ovat kuitenkin surkeat, sillä länsipakotteiden takia maan teollisuus kärsii jatkuvasta komponenttipulasta ja teknologiatuonin sekä investointien vähydestä.

Japanin talous nousee koronakuopasta hitaasti

Etlä ennustaa Japanin talouden kasvavan 1,8 prosenttia tänä vuonna ja 1,5 prosenttia ensi vuonna. Länsitalouksien joukossa Japani onkin hitaimpia koronapandemiasta palautujia.

Japanissa tautia on pidetty kurissa tiukoilla hätätilatoimilla, jotka ovat rajanneet palveluiden käyttöä. Myös ulkomaisia turisteja on päästetty maahan vain tiukin varotoimin.

Palvelusektori on kuitenkin alkanut elpyä monen muun maan tavoin myös Japanissa. Teollisuus on puolestaan kärsinyt jatkuvista komponenttien saatavuusongelmista, joita Kiinan koronasulut ovat pahentaneet. Kiinan jyrkkä koronapolitiikka aiheuttaa Japanin teollisuudelle ongelmia jatkossakin.

Japanissa inflaatio on kiihtynyt vain nimeksi verrattuna siihen, millaista vauhti on ollut muissa länsimaissa: kansallinen pohjainflaatio, josta on puhdistettu tuoreiden ruokatuotteiden hinnat, oli 2,2 prosenttia kesäkuussa. Sittenkin inflaatio oli jo kolmatta kuukautta peräkkäin keskuspankin 2 prosentin inflaatiotavoitteen yläpuolella. Japanin keskuspankki on toistaiseksi pysynyt kannassaan, että inflaation kiihtyminen on väliaikaista, eikä aihetta rahapolitiikan kiristämiseen ole.

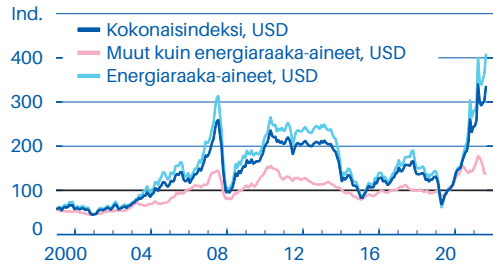
Venäjän hyökkäys sekoitti raaka-ainemarkkinat

Raakaöljyn sekä muun muassa maakaasun hinta lähti Venäjän hyökkäyksen alettua kovaan nousuun. Sittenkin raakaöljyn hinta on laskenut selvästi huipputasoltaan, mutta kaasun hinnassa ei ole helpotusta näkynyt. Monen muun raaka-aineen kuten kuparin, alumiinin ja nikkelin osalta hintasykli on kääntynyt alaspäin. Edelliseen kehitykseen on vaikuttanut etenkin Kiinan talouden näkymien heikkeneminen.

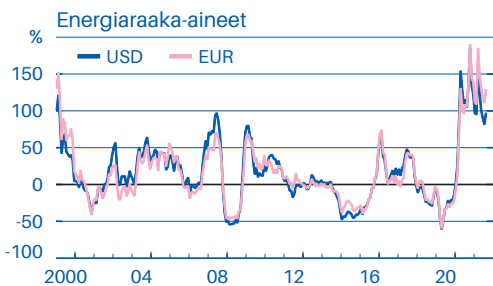
Ennustamme, että öljyn hinta pysyttelee varsin korkealla koko loppuvuoden: vuoden lopussa Brent-laadun hinta on ennusteemme mukaan 105 dollaria tynnyriltä. Myös ensi vuodelle ennustamme keskimäärin 105 dollarin tynnyrihintaa.

Öljyn hintaa analysoitaessa on syytä huomioida, että öljyn euromääräinen hinta on noussut

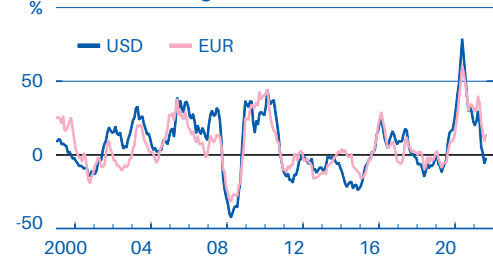
Raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat, 2020=100

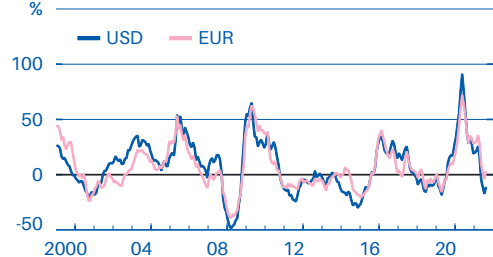
12 kk:n muutokset

Muut kuin energiaraaka-aineet

Teollisuuden raaka-aineet

Lähteet: HWWI, Suomen Pankki.

ETLA S22.2/k03

tämän vuoden aikana vielä enemmän kuin dollarimääräinen, sillä euron kurssi on heikentynyt dollariin nähden.

Venäjän hyökkäys Ukraina on synnyttänyt muitakin erikoisia tilanteita, kun Venäjä on menettänyt markkinoitaan Euroopassa ja muualla lännessä. Venäläistä, ns. Ural-laadun öljyä on myyty selvästi halvemmalla kuin Brent-laadun öljyä. Ero dollarihinnoissa on kuitenkin kaventunut alkukesästä, jolloin se oli noin 35 dollaria. Venäjä onkin onnistunut löytämään uusia markkinoita öljylleen Aasiasta.

OPEC-järjestön maat yhdessä kumppanimaidensa kanssa sopivat nostavansa öljyn tuotantoaan 100 000 tynnyrillä päivässä syyskuusta eteenpäin. Päätös syntyi sen jälkeen, kun Yhdysvaltojen presidentti Biden oli käynyt tapaamassa henkilökohtaisesti Saudi-Arabian kyseenalaista mainetta nauttivaa kruununprinssiä. Ns. OPEC+-maiden lisäksi vastaa kuitenkin vain noin 0,1 prosenttia maailman raakaöljyn kysynnästä ja on siksi vaikutuksiltaan lähellä tyhjää. Niinpä Bidenin vierailua ei voida pitää kovin onnistuneena.

Oletamme, että muiden raaka-aineiden kuin öljyn hinnat kääntyvät vuositasollakin laskuun ensi vuoden aikana. Hinnat jäisivät sittenkin monen hyödykkeen tapauksessa historiallisesti korkealle tasolle.

Maailmankaupan kasvu hidastuu

Etila ennustaa maailmankaupan kasvavan tänä vuonna 3,0 prosenttia ja ensi vuonnakin vain verkkaisesti, 2,5 prosenttia. Kasvu siis jatkuisi epävarmuudesta huolimatta, mutta varsin hitaana. Viime vuonna maailman tavarakauppa kasvoi noin 10 prosenttia, kun tavarakauppa toipui koronakriisin aiheuttamasta lyhytkestoisesta mutta syvästä taantumasta.

Maailmankaupan näkymiin liittyy kuitenkin tavallista suurempaa epävarmuutta Venäjän hyökättyä Ukraina. Kauppa kohtaa epävarmuussokin lisäksi laajoja Venäjän (ja Valko-Venäjän) kauppiaan kohdistuvia rajoitteita. Venäjä ja Ukraina tunnetaan myös tärkeinä raaka-aineviejinä: raaka-ainehinnat nousivatkin hyökkäyksen jälkeen viikossa enemmän kuin kertaakaan aiemman 50 vuoden aikana.

Toisaalta useiden tärkeiden raaka-aineiden, kuten vehnän, hinta on tullut selvästi alas kevään huipuistaan. Tämä helpottaa ruokakriisiä pelkäävien kehittyvien maiden tilannetta. Ruoan hinnan lisäksi suurta epävarmuutta liittyy energian, kuten maakaasun, hintoihin. Energian hinta ja saatavuus lisäävät taloudellista epävarmuutta huomattavasti etenkin Euroopassa. •

Ulkomaankauppa, investoinnit, yksityinen kulutus

Tavaravienti supistuu hieman tänä vuonna kansainvälisen viennin heikentyessä. Ensimmäisellä vuosikvartaalilla kasvu jää maltilliseksi. Palveluvienti vauhdittaa tuntuvasti viennin kasvua vuosina 2023–2024. Rakentaminen supistuu ensi vuonna, mutta teollisuuden investoinnit pitävät pintansa. Julkiset lisäpanostukset puolustukseen ja turvallisuuteen kiihdyttävät julkisten investointien kasvua tänä ja ensi vuonna. Yksityinen kulutus kasvaa tänä vuonna noin kahden prosentin vauhtia. Kulutuksen kasvu jää ensi vuonna keskimäärin nolleen.

Ulkomaankauppa

Paperiteollisuuden lakko ja sota alentavat kuluvan vuoden kasvulukua

PALVELUVIENNIN MÄÄRÄ KASVAA tänä vuonna odotettua hitaammin, kun matkustaminen Suomeen jää vähäiseksi. Vuonna 2023 palveluviennin kasvuvauhti kiihtyy 13 prosenttiin. Palvelutuonnin määrä kasvaa jo kuluvana vuonna 10 prosenttia, koska suomalaisten matkustaminen ulkomaille on lisääntynyt tuntuvasti. Vuonna 2022 tavaraviennin määrä supistuu hieman ja kasvaa ensi vuonna vain noin prosentin. Paperiteollisuuden pitkä lakko ja Venäjän sotiminen Ukrainassa alentavat kuluvan vuoden kasvulukua. Vuonna 2023 maailmantalouden heikko kehitys näkyy myös Suomen vientiluvuissa. Nettoviennin kontribuutio bkt:n muutokseen on tänä vuonna negatiivinen. Vaihtotase kääntyy alijäämäiseksi, kun kauppataseen ylijäämä pienenee ja palvelutaseen alijäämä nousee tuntuvasti.

Tavaravienti supistuu hieman tänä vuonna

Tavaraviennin määrä lisääntyi kuluvan vuoden alkupuoliskolla vain 0,4 prosenttia vuoden takaisesta kansantalouden tilinpidon ennako-

tietojen mukaan. Laskelmiemme mukaan tavaraviennin määrä supistuu tänä vuonna 0,1 prosenttia. Useiden toimialojen vienti on jo kääntynyt laskuun. Ensi vuonna tavaravienti kasvaa noin prosentin, vaikka kansainvälinen vientikysyntä heikkenee tämänvuotisesta. Paperiliiton ja UPM:n kiistasta johtuva lakko tänä vuonna näkyy ensi vuonna tavanomaista korkeampana paperiteollisuuden ja koko tavaraviennin kasvulukuna.

Matkailun ja kuljetusten osuus palveluvienistä oli hyvin merkittävä ennen koronapandemiaa, joten näiden palveluerien elpymistahti vaikuttaa hyvin paljon palveluviennin kasvuun. Televiestintä-, tietojenkäsittely- ja tietopalvelujen vienti ohjaa kuitenkin kaikista eniten koko palveluviennin kehitystä. Arvioimme, että palveluviennin määrä kasvaa tänä vuonna vajaat 3 prosenttia ja ensi vuonna noin 13 prosenttia. Tavara- ja palveluvienti yhteensä lisääntyy tänä vuonna vajaan prosentin.

Venäjä oli vielä vuonna 2021 Suomen viidenneksi tärkein vientimaa 5,4 prosentin osuudellaan. Tullin laskelmien mukaan pakotteiden alaisten tuotteiden osuus tavaraviennistämme

Venäjälle oli 6,9 prosenttia. Sanktioiden alaisia tuotteita vietiin Tullin mukaan viime vuonna noin 250 miljoonan euron arvosta. Varsinaisten kauppapakotteiden vaikutus on rajallinen, mutta useat suuryritykset ovat vapaaehtoisesti lopettaneet vientinsä Venäjälle. Kuluvan vuoden tammi-kesäkuussa Venäjän osuus tavaraviennistämme oli enää 3,5 prosenttia. Huhtikuussa osuus oli 2,1 prosenttia, toukokuussa 2,5 prosenttia ja kesäkuussa 3,4 prosenttia. Ennakotietojen mukaan Venäjän osuus koko tavaraviennistä oli vain 1,5 prosenttia heinäkuussa.

Tullin selvityksen mukaan viime vuoden viennin arvon perusteella laskettuna noin 60 prosenttia pakotteiden alaisista tuotteista kuuluu toimialaan koneet ja laitteet (CN-luokitus). Noin 20 prosenttia kielletyistä vientituotteista kuuluu toimialaan sähkökoneet ja laitteet. Koneisiin ja laitteisiin kohdistuu noin 10 prosenttia sanktioiden alaisista tuotteista ja kuljetusvälineisiin noin 6 prosenttia.

Tavara- ja palveluvienti

	Arvo ¹		Määrän muutos, % ²						
	Mrd. e	% osuus	Edellisestä vuodesta					Keskimäärin	
			2020	2021	2022 ^E	2023 ^E	2024 ^E	2017-21	2022-26 ^E
Maa-, metsä- ja kalatalous	0,8	1,1	-6,6	3,5	-13,3	11,2	2,4	3,5	0,9
Kaivannaistoiminta	1,1	1,5	-10,2	59,5	27,0	5,3	0,8	24,1	6,5
Elintarviketeollisuus	1,5	2,2	-0,3	3,2	0,5	0,9	0,6	2,9	1,5
Tevanakeollisuus	0,7	1,1	-6,7	3,5	-3,2	2,5	0,5	0,9	0,2
Puutavarateollisuus	3,8	5,5	-4,7	15,0	-5,5	0,9	2,4	1,7	-0,3
Paperiteollisuus	9,3	13,5	-11,8	8,9	-12,6	13,8	1,2	-0,5	0,5
Öljynjalostus	3,8	5,5	-1,3	-37,3	2,9	1,2	9,3	-9,3	6,6
Kemikaalit ml. lääkeaineet	7,2	10,5	3,5	11,0	-4,5	1,4	2,1	1,2	1,0
Kumi- ja muovituotteet	1,7	2,4	-6,0	9,5	-0,6	0,9	0,8	1,8	0,6
Metallien jalostus	9,9	14,4	-8,0	1,2	-3,7	-0,3	3,8	1,7	1,1
Metallituotteet	1,5	2,2	-4,3	-3,4	-2,0	1,7	0,0	-0,8	0,7
Sähkö- ja elektroniikkateoll.	7,7	11,2	-6,9	13,5	2,3	1,1	2,6	3,6	2,6
Koneet ja laitteet	9,0	13,0	-5,6	6,5	0,5	0,7	2,8	4,0	1,8
Kulkuneuvot	6,2	9,0	-20,9	14,3	-5,3	5,0	5,1	11,9	1,1
Muu teollisuus	4,8	7,0							
Tavaravienti yhteensä ³	70,8	100,0	-3,1	5,6	-0,1	1,1	3,3	3,1	1,9
Palveluvienti ³	28,2		-14,4	5,6	2,7	12,9	7,8	2,8	6,5
Tavara- ja palveluvienti ³	99,1		-6,8	5,6	0,8	4,6	4,8	3,3	3,1

¹ Toimialojen viennin arvo tullitilaston mukaan. ² Määrän muutokset, Etlan laskelma.

ETLA S22.2/x01t

³ Kansantalouden tilinpidon mukaan. Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

Matkailuviennin kasvu hidastuu tuntuvasti vuoden jälkipuoliskolla

Televiestintä-, tietojenkäsittely- ja tietopalvelujen osuus palveluviennin arvosta oli viime vuonna 44,3 prosenttia. Teknisten, kaupankäyntiin liittyvien ja muiden liike-elämän palvelujen osuus oli 11,7 prosenttia. Kuljetusten osuus oli 11,2 prosenttia. Henkisen omaisuuden käytöstä perittyjen maksujen osuus oli 10,3 prosenttia ja tuotannollisten palvelujen osuus oli 6 prosenttia. Viiden suurimman palveluerän yhteenlaskettu osuus palveluviennin arvosta oli siten 83,5 prosenttia. Vuonna 2019 matkailun osuus oli 10,8 prosenttia, mutta viime vuonna se oli enää 3,3 prosenttia.

Suomen palveluvienti nousi vuonna 2021 arvoltaan 7,7 prosenttia edellisvuodesta kansantalouden tilinpidon elokuun lopulla julkaistujen tietojen mukaan. Viennin määrä nousi 5,6 prosenttia. Kuluvan vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla palveluvienti kohosi arvoltaan 15,4 prosenttia ja vientimäärä 8,3 prosenttia vuoden takaisesta.

Tilastokeskuksen elokuun puolivälissä julkaiseman tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan pikaennakon mukaan matkailu kohosi kuluvan vuoden alkupuoliskolla arvoltaan 376 prosenttia edellisvuodesta, kun matkustaminen Suomeen lähti nousuun koronavuoden 2021 pohjalukemista. Kovasta kasvusta huolimatta, matkailu on edelleen huomattavasti normaalia pienempää. Kuljetusten viennin arvo nousi 47 prosenttia tammi-kesäkuussa. Tutkimus- ja kehityspalvelut lisääntyivät 31 prosenttia.

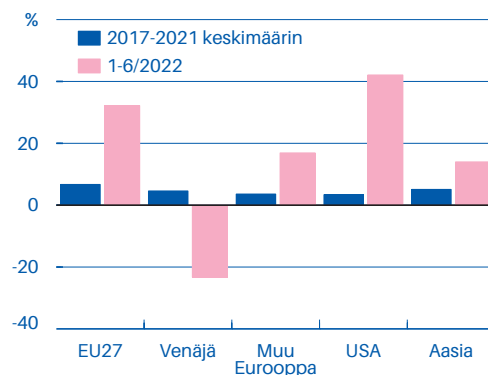
Asiantuntijoiden ja liikehallinnon konsulttipalvelut kasvoivat arvoltaan 13 prosenttia edellisvuodesta. Tuotannollisten palvelujen sekä teknisten, kaupankäyntiin liittyvien ja muiden liike-elämän palvelujen viennin arvo kohosi 12 prosenttia ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Huolto- ja korjauspalvelut lisääntyivät 11 pro-

senttia. Televiestintä-, tietojenkäsittely- ja tietopalvelut nousivat vajaat 5 prosenttia.

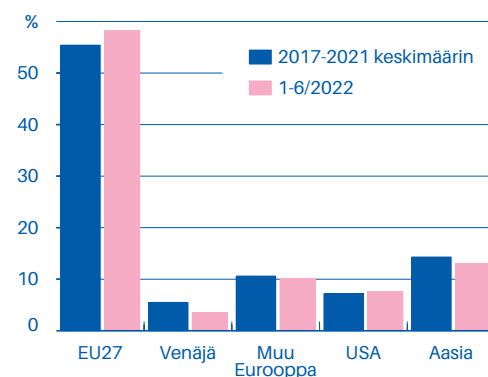
Rakentaminen oli tammi-kesäkuussa 44 prosentin laskussa edellisvuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna. Rahoituspalvelut puolestaan vähenivät 21 prosenttia. Henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut supistuivat 13 prosenttia. Henkisen omaisuuden käytöstä perittyjen maksujen, eli rojaltien ja lisenssimak-

Suomen vientimarkkinoiden kasvu ja vienti alueittain

Tavaraviennin arvon kasvu alueittain

Osuus tavaraviennistä

Lähteet: Tulli, Etla.

ETLA S22.2/x08

sujen, viennin arvo väheni vajaat 10 prosenttia. Vakuutus- ja eläkepalvelut olivat 8 prosentin laskussa.

Tavaravienti alueittain tammi-kesäkuussa 2022

	Arvo, milj. e	Osuus, %	Muutos, %
Suomen koko tavaravienti	39 263	100,0	25
EU27	22 855	58,2	32
Saksa	4 935	12,6	16
Ruotsi	4 431	11,3	35
Alankomaat	2 997	7,6	57
Viro	1 587	4,0	57
Belgia	1 427	3,6	41
Ranska	1 285	3,3	29
EU15	19 754	50,3	30
Euroalue	15 793	40,2	32
Vienti EU:n ulkopuolelle	16 408	41,8	16
Aasia (pl. Lähi- ja Keski-itä)	4 665	11,9	13
Kiina	1 840	4,7	0
Japani	991	2,5	41
Etelä-Korea	514	1,3	35
Muu Eurooppa (pl. EFTA-maat)	3 512	8,9	-5
Iso-Britannia	1 436	3,7	27
Venäjä	1 376	3,5	-23
Pohjois-Amerikka	3 397	8,7	34
USA	3 003	7,6	42
EFTA-maat	1 830	4,7	23
Norja	1 080	2,8	28
Etelä-Amerikka	1 011	2,6	72
Brasilia	363	0,9	55
Afrikka	776	2,0	15
Lähi- ja Keski-itä	444	1,1	8

Lähde: Tulli.

ETLA S22.2/x02t

Ulkomaalaisten halukkuus matkustaa Suomeen jäi kuluvan vuoden toisella neljänneksellä odotettua pienemmäksi. Venäjän hyökkäys Ukrainaan saattaa vähentää Suomen houkuttelevuutta matkailumaana. Matkustaminen Suomeen on siten vielä huomattavasti vähäisempää kuin ennen pandemiaa, vaikka arvioimme, että matkailu Suomeen kasvaa tänä vuonna arvoltaan noin 95 prosenttia viimevuotisesta. Kuljetusten viennin odotetaan nousevan arvoltaan 30 prosenttia. Televiestintäsektorin vienti näyttää jäävän noin prosentin edellisvuotista pienemmäksi.

Paperiteollisuuden vienti supistuu voimakkaasti tänä vuonna lakon takia

Suomessa UPM:n paperi- ja sellutehtaiden toiminta pysähtyi vuodenvaihteessa, ja Paperiliiton lakko jatkui huhtikuun loppupuolelle asti. Lakon vaikutus toimialan vientilukuihin on erittäin suuri. Koko paperiteollisuuden (ml. kartonki ja sellu) viennin määrä väheni kuluvan vuoden tammi-kesäkuussa 22 prosenttia, kun tullin ilmoittama viennin arvo deflatoidaan Tilastokeskuksen vientihintaindeksillä.

Metsäteollisuus ry:n tilastojen mukaan mas- ja paperiteollisuuden viennin määrä väheni 24 prosenttia tammi-toukokuussa 2022. Paperin osuus oli 32,4 prosenttia, sellun 31,3 prosenttia ja kartongin 30,2 prosenttia. Kartongin viennin määrä nousi 5 prosenttia, sellun viennin määrä laski 25 prosenttia ja paperin vientimäärä supistui 53 prosenttia edellisvuodesta.

Toimialan viennin arvo nousi ensimmäisellä vuosipuoliskolla prosentin edellisvuoden vastaavasta ajanjaksosta. Venäjälle suuntautunut viennin arvo laski samanaikaisesti 46 prosenttia. Vielä viime vuonna Venäjän osuus paperiteollisuuden viennin arvosta oli 5,1 prosenttia, kuluvan vuoden tammi-kesäkuussa se oli enää 2,7 prosenttia.

Toimialan vientihinnat ovat ennätyskorkealla, tammi-heinäkuussa ne nousivat keskimäärin 30 prosenttia vuoden takaisesta. Paperin, kartongin ja sellun uusien tilausten arvo laski tammi-kesäkuussa yhteensä prosentin vuoden takaisesta. Kesäkuussa tilausten arvo oli kuitenkin 10 prosenttia edellisvuotista suurempi.

Arvioimme, että toimialan viennin määrä supistuu tänä vuonna vajaat 13 prosenttia vuoden takaisesta.

Öljytuotteiden vienti kasvaa viimevuotisen huoltoseisokin takia

Öljytuotteiden viennin määrä supistui vuonna 2021 noin 37 prosenttia Nesteen suuren huoltoseisokin seurauksena, joka ajoittui toiselle neljännekselle. Kuluvan vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla öljytuotteiden viennin arvo kohosi 134 prosenttia vuodentakaisesta. Laskelmiemme mukaan viennin määrä nousi noin 9 prosenttia edellisvuodesta.

Arvioimme, että viennin määrä kasvaa noin 3 prosenttia tänä vuonna. Vientinäkyymiä heikentää Venäjän sotatilanne. Viime vuonna arvoltaan lähes 98 prosenttia öljytuotteiden viennistä Venäjälle oli voitelussa käytettävät raskaat maaöljyt. Venäjän osuus öljynjalostuksen toimialan viennin arvosta oli viime vuonna 7,6 prosenttia. Ensimmäisellä vuosipuoliskolla 2022 Venäjän osuus oli enää 2,1 prosenttia.

Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden viennin arvo lisääntyi tammi-kesäkuussa 47 prosenttia, vientihinnat kohosivat keskimäärin 46 prosenttia edellisvuodesta. Lääkeaineiden ja lääkkeiden viennin arvo nousi 14 prosenttia. Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden (ml. lääkeaineet) viennin määrä supistui vuoden alkuvuosipuoliskolla 2,8 prosenttia vuoden takaisesta. Arvioimme, että niiden viennin määrä supistuu tänä vuonna 4,5 prosenttia viimevuotisesta.

Vuonna 2021 Venäjän osuus kemikaalien viennin arvosta oli 7,7 prosenttia. Maan osuus lääkevalmisteiden viennistä oli 5 prosenttia. Vuoden 2022 ensimmäisellä vuosipuoliskolla Venäjän osuus kemikaaleissa laski 4,1 prosenttiin ja lääkevalmisteissa 2 prosenttiin. Kemikaalit eivät ole EU:n Venäjän vastaisten pakotteiden kohteena.

Kumi- ja muovituotteiden viennin arvo lisääntyi kuluvan vuoden tammi-kesäkuussa 18 prosenttia vuoden takaisesta. Vientihinnat nousivat 19 prosenttia, ja viennin määrä laski prosentin. Alan viennin odotetaan vähenevän vajaan prosentin tänä vuonna.

Kumi- ja muovituotteiden viennin arvosta Venäjän osuus oli 7,2 prosenttia vuonna 2021. Tammi-kesäkuussa 2022 osuus oli 4,1 prosenttia. Toimialan tuotteet eivät ole EU:n sanktioiden kohteena.

Venäjän osuus metallien jalostuksen viennistä on tänä vuonna noussut

Suomen metallien jalostuksen vientimäärä jäi kuluvan vuoden tammi-heinäkuussa 9 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. Etlä arvioi, että alan vientimäärä vähenee tänä vuonna 4 prosenttia ja vielä vähän vuonna 2023.

Venäjän osuus metallien jalostuksen viennistä vuonna 2021 oli 4,8 prosenttia arvolla mitattuna. Vuoden 2022 ensimmäisellä vuosipuoliskolla osuus oli noussut 5,5 prosenttiin. Vientihinnat kohosivat keskimäärin 56 prosenttia viimevuotisesta.

Metallien jalostuksen tuotteet eivät tietävästi kuulu EU:n pakotteiden piiriin. Toimialan viennistä Venäjälle peräti 87 prosenttia oli kuparia vuonna 2021. Raudan, teräksen ja rautaseosten osuus oli vajaat 11 prosenttia. Tammi-kesäkuussa 2022 kuparin osuus oli 95 prosenttia, ja sen vienti Venäjälle nousi arvoltaan 39 prosenttia.

Metallituotteiden viennistä Venäjän osuus oli 9,7 prosenttia vuonna 2021. Kuluvaan vuoden tammi-kesäkuussa osuus oli 7,6 prosenttia.

Koneiden vienti Venäjälle supistui viidenneksen vuoden alkupuoliskolla

Koneiden ja laitteiden viennistä Venäjän osuus oli 8,1 prosenttia vuonna 2021. Venäjälle vietiin viime vuonna eniten kaivos-, louhintaj- ja rakennuskoneita (osuus 20 %), maa- ja metsätalouskoneita (18 %) sekä nosto- ja siirtolaitteita (9 %).

Tullin tietojen mukaan CN-ryhmän koneiden ja mekaanisten laitteiden vienti Venäjälle oli arvoltaan 845 miljoonaa euroa vuonna 2021. Heidän laskelmiensa mukaan tästä pakotteiden alaisten tuotteiden vienti oli arvoltaan 148 miljoonaa euroa, eli niiden osuus kokonaisviennistä Venäjälle oli CN-luokituksen mukaan 18 prosenttia. Toisin sanoen koneiden ja laitteiden Venäjän viennistä noin viidesosa putoaa pois pelkästään kauppapakotteiden takia.

Kuluvaan vuoden tammi-kesäkuussa Venäjän osuus toimialan viennistä oli 6,2 prosenttia,

vienti laski arvoltaan 19,5 prosenttia viimevuotisesta. Koneiden ja laitteiden vienti nousi tammi-kesäkuussa kaiken kaikkiaan arvoltaan vajaat 8 prosenttia edellisvuodesta. Viennin määrä nousi vajaat 3 prosenttia. Arvioimme, että toimialan viennin määrä kasvaa tänä vuonna puolisen prosenttia.

Sähkölaitteiden vienti on edelleen vahvaa

Teknologiaeteollisuuden tilauskantatiedustelun mukaan elektroniikka- ja sähköteollisuuden (tietoliikennelaitteet, sähkökoneet, terveysteknologia) uusien vientitilausten arvo nousi huhti-kesäkuussa 27 prosenttia edellisvuoden toisesta neljänneksestä. Uusien vientitilausten arvo nousi niin ikään 27 prosenttia kuluvaan vuoden ensimmäisestä neljänneksestä. Kesäkuun lopussa kertyneen tilauskannan arvo oli 20 prosenttia edellisvuotista suurempi. Edellisestä neljänneksestä kertyi 19 prosenttia kasvua.

Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden (toimiala C26) osuus koko tavaraviennin arvosta oli vuoden alkupuoliskolla 5 prosenttia. Niiden vientimäärä kohosi tammi-kesäkuussa laskelmiemme mukaan vajaat 5 prosenttia vuoden takaisesta. Sähkölaitteiden (toimiala C27) osuus oli 5,9 prosenttia, viennin määrä kasvoi 10 prosenttia. Koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvioidaan tänä vuonna lisääntyvän noin 2 prosenttia.

Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden vienti Venäjälle oli viime vuonna arvoltaan 267 miljoonaa euroa. Sähkölaitteita vietiin puolestaan 156 miljoonan euron arvosta. Venäjän osuus tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden viennistä oli viime vuonna 7,3 prosenttia. Sähkölaitteiden viennistä Venäjän osuus oli 3,9 prosenttia. Tammi-kesäkuussa 2022 vastaavat osuudet olivat 2,9 prosenttia ja 1,6 prosenttia.

Vientimaiden teollisuustuotanto ja tavaraviennin määrä¹

¹ Laskettu neljän neljänneksen liukuvista summista.

² 11 OECD-maata Suomen vientiosuuksilla painotettuna.

Lähteet: Tulli, OECD, Etla.

ETLA S22.2/x01

Tullin tietojen mukaan CN-luokituksen mukainen sähkökoneiden ja laitteiden vienti Venäjälle oli viime vuonna arvoltaan 237 miljoonaa euroa. Tullin arvioiden mukaan tästä sanktioiden alaisia tuotteita oli arvoltaan 49 miljoonaa euroa, mikä vastaa 21 prosentin osuutta.

Autojen vienti vähenee mallien vaihtuessa

Kulkuneuvojen osuus koko Suomen tavaraviennin arvosta oli 9 prosenttia vuonna 2021. Moottoriajoneuvojen osuus oli 5,8 prosenttia ja muiden kulkuneuvojen 3,2 prosenttia. Venäjän osuus moottoriajoneuvojen viennistä oli 5,7 prosenttia ja muiden kulkuneuvojen viennistä 1,9 prosenttia. Kuluva vuoden tammi-kesäkuussa vastaavat osuudet olivat 2,1 prosenttia ja 2,9 prosenttia.

Kulkuneuvoteollisuuden osalta sen alatoimiala ilma- ja avaruusalukset ja niihin liittyvät

koneet ja laitteet (CPA303 ja CN88) kuuluu sanktioiden piiriin, eli EU:n päätöksellä näitä tuotteita ei enää saa viedä Venäjälle. Niiden osuus kulkuneuvoteollisuuden viennistä Venäjälle oli 4,9 prosenttia vuonna 2021.

Moottoriajoneuvojen vienti vähenee tänä vuonna tilapäisesti Uudenkaupungin autotehtaalla valmistettavien mallien vaihtuessa. Mercedes-Benz A-sarjan autojen tuotanto jatkuu kuitenkin edelleen.

Telakkateollisuuden tilanne on erittäin hyvä. Vuosina 2022–2026 toimitetaan joka vuosi yksi iso risteilijä Turun telakalta. Lisäksi pienempiä aluksia valmistuu vientiin Rauman ja Helsingin telakoilta vuosina 2022–2024.

Elintarvikkeiden viennin kasvu jää alle prosentin

Elintarviketeollisuuden osuus koko tavaraviennistä oli 2,2 prosenttia vuonna 2021. Toimi-

Tavara- ja palvelutuonti

BEC-tavalaruokitus	Arvo ¹		Määrän muutos, % ²						
	Mrd. e %-osuus		Edellisestä vuodesta					Keskimäärin	
	2021	2021	2020	2021	2022 ^E	2023 ^E	2024 ^E	2017-21	2022-26 ^E
Teollisuuden tuotantotarv.	28,7	39,4	-4,5	11,9	-1,8	-0,7	2,6	5,3	0,5
Poltto- ja voiteluaineet	9,5	13,1	-8,2	-9,0	9,8	2,9	2,8	-3,7	4,1
Inv.tavarat & kuljetusvälineet	16,7	22,9	-3,9	12,7	10,0	-0,1	2,9	3,3	4,8
Kulutustavarat	18,0	24,7	-0,8	5,3	1,7	0,8	1,6	1,8	1,4
Kestokulutustavarat ml. henkilöautot	4,9	6,7	-4,0	15,0	-2,8	0,7	1,6	5,1	0,5
Puolikestävät ja kertakulutustavarat	13,1	18,0	0,4	1,9	3,5	0,9	1,6	0,6	1,7
Tavaratuonti yhteensä ³	67,9	100,0	-3,4	7,1	2,8	-0,1	2,5	2,5	2,1
Palvelutuonti ³	30,5		-10,6	2,8	9,8	7,7	3,2	2,1	5,3
Tavara- ja palvelutuonti ³	98,4		-5,8	5,6	5,1	2,5	2,7	2,3	3,2

¹ Käyttötarkoituksen mukainen tuonin arvo tullitilaston (c.i.f.) mukaan. ² Määrän muutokset Etlan laskelma.

ETLA S22.2/m01t

³ Kansantalouden tilinpidon mukaan. Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

alan viennistä 87 prosenttia oli elintarvikkeiden vientiä. Tärkein vientituote Venäjälle oli valmistettu kotieläinrehu (osuus 28 %). Venäjän osuus elintarvikkeiden viennistä oli 7,5 prosenttia ja juomien viennistä 3,8 prosenttia. Kuluvan vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla vastaavat luvut olivat 3,2 prosenttia ja 2,7 prosenttia.

Venäjän elokuussa 2014 asettama elintarvikkeiden tuontikielto on edelleen voimassa. Sen piiriin kuuluvat muun muassa maito ja maitotuotteet, eräät lihatuotteet, vihannekset ja kalat. Tuontikielto koski alun perin EU-maita, Yhdysvaltoja, Kanadaa, Australiaa ja Norjaa. Myöhemmin tuontikieltoa laajennettiin koskemaan myös Albaniaa, Montenegroa, Islantia, Liechtensteiniä ja Ukrainaa.

EU:n uudet kauppapakotteet eivät kohdistu elintarviketeollisuuden tuotteisiin. Useat suuret elintarviketeollisuuden yritykset ilmoittivat kuitenkin keväällä, etteivät he enää aio viedä tuotteitaan Venäjälle. Toimialan viennin arvioidaan kasvavan puolisen prosenttia tänä vuonna ja prosentin ensi vuonna.

Palvelutuonti kasvaa reippaasti sekä tänä että ensi vuonna

Tavaratuonti lisääntyy tänä vuonna 2,8 prosenttia, vaikka tavaraviennin kasvu pysähtyy. Yleensä tavaratuonti seuraa suurelta osin tavaraviennin kehitystä, koska noin kaksi kolmasosaa tavaratuonnista käytetään vientitavaroiden tuotantopanoksina. Teollisuuden tuotantotarvikkeita tuodaan kuitenkin tänä vuonna edellisvuotista vähemmän. Poltto- ja voiteluaineiden sekä investointitavaroiden tuonti sen sijaan kasvaa ripeästi. Ensi vuonna tavaratuonnin kasvuvauhti pysähtyy. Tavara- ja palvelutuonti lisääntyy tänä vuonna yhteensä 5,1 prosenttia. Arvioimme, että palvelutuonnin määrä kasvaa tänä vuonna vajaat 10 prosenttia ja ensi vuonna noin 8 pro-

senttia. Koronapandemiasta pahasti kärsineet matkailu ja kuljetukset ovat toipuneet hyvää vauhtia syvästä kuopasta. Koko tuonti kasvaa ensi vuonna 2,5 prosenttia.

Energiatuotteiden tuonti Venäjältä on selvästi vähentynyt

Kuluvan vuoden tammi-kesäkuussa Venäjän osuus Suomen tavaratuonnin arvosta oli 9,4 prosenttia ja siten jonkin verran pienempi kuin vuonna 2021 (11,9 %). Tuonnin arvo oli 4,3 miljardia euroa vuoden alkupuoliskolla, kasvua kertyi 25 prosenttia edellisvuoden vastaavasta ajanjaksosta. Huomionarvoista on, että tuontihinnat samanaikaisesti nousivat keskimäärin 30 prosenttia vuoden takaisesta Tilastokeskuksen tuontihintaindeksiin mukaan. Venäjä putosi kolmanneksi tärkeimmäksi tuontimaaksi Saksan ja Ruotsin jälkeen.

Öljyn ja öljytuotteiden osuus Venäjältä tuodun tavaran arvosta oli 34,8 prosenttia, kaasun 13,4 prosenttia, sähkön 7,7 prosenttia ja kivihiilen 3,3 prosenttia. Kaiken kaikkiaan energiatuotteiden osuus tuonnistamme Venäjältä oli siten 59,2 prosenttia.

Venäjältä tuotiin myös kemiallisia aineita ja tuotteita, joiden osuus tuonnin arvosta oli 9,9 prosenttia. Puutavaran osuus oli 2,9 prosenttia ja metallien ja metallituotteiden osuus 4,8 prosenttia. Muiden tavaroiden osuudeksi jäi 23,2 prosenttia.

Kivihiilen osuus kivennäistuotteiden tuonnista Suomeen oli kuluvan vuoden tammi-kesäkuussa 3,9 prosenttia CN-luokituksen mukaan. Raakaöljyn osuus tuonnista oli 44,3 prosenttia, öljytuotteiden osuus 25,8 prosenttia, maa-kaasun osuus 10,9 prosenttia ja sähköenergian osuus 12,9 prosenttia.

Raakaöljyä tuotiin vuoden alkupuoliskolla eniten Norjasta (67 %), Venäjältä (22 %), Isos-

ta-Britanniasta (9 %) ja Tanskasta (2 %). Öljytuotteita puolestaan tuotiin eniten Ruotsista (45 %), Venäjältä (27 %), Alankomaista (13 %), Kiinasta (4 %) ja Singaporesta (3 %).

Sähköenergiaa tuotiin Suomeen Ruotsista (69 %), Venäjältä (29 %), Norjasta (2 %) ja Viirosta (0,4 %).

Maaöljykaasua ja muita kaasumaisia hiiliveityjä tuotiin eniten Venäjältä (60 %), Viirosta (28 %), Yhdysvalloista (10 %), Norjasta (1 %) ja Liettuasta (1 %).

Kivihiilen tärkeimmät tuontimaat olivat vuoden alkupuoliskolla Venäjä (40 %), Yhdysvallat (23 %), Australia (14 %), Kanada (8 %) ja Kolumbia (7 %).

Yllä luetellut prosenttiluvut kertovat, että Venäjä oli vuoden alkupuoliskolla edelleen Suomelle hyvin tärkeä energiatuotteiden toimittaja. Toisella neljänneksellä raakaöljyn tuonti kuitenkin väheni arvoltaan merkittävästi. Maakaasua ja sähköenergiaa ei enää kesä- ja heinäkuussa tuotu Venäjältä.

Investointitavaroiden tuonti kasvaa tänä vuonna ripeästi

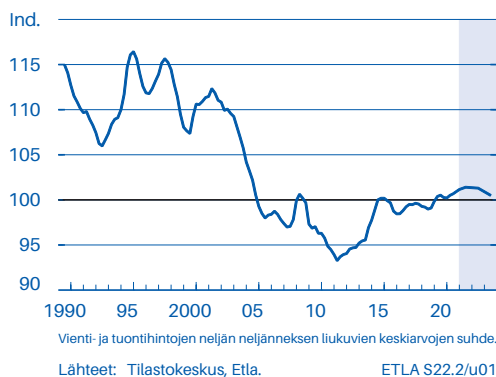
Poltto- ja voiteluaineiden tuonnin määrä kääntyy tänä vuonna vahvaan 10 prosentin kasvuun. Viime vuoden tuontikuoppa oli Nesteen suur-
seisokin ja koronapandemian aiheuttama.

Teollisuuden tuotantotarvikkeiden tuonti lisääntyi tammi-kesäkuussa vain prosentin edellisvuotisesta. Hyödykeryhmän tuonnin määrän arvioidaan tänä vuonna supistuvan vajaat 2 prosenttia.

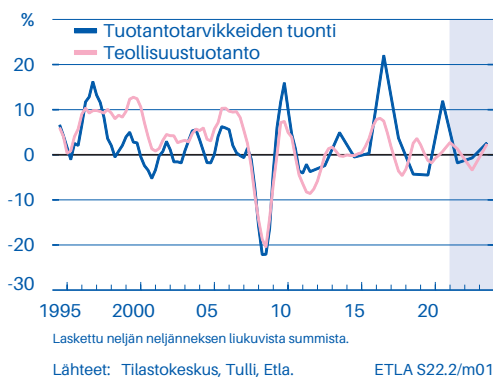
Investointitavaroiden ja kuljetusvälineiden tuonnin määrä lisääntyi kuluvan vuoden alkupuoliskolla 17 prosenttia edellisvuodesta. Jouluun vertailutaso on poikkeuksellisen korkea viime vuoden risteilijätuonnin takia, joten koko vuoden kasvuluku jää 10 prosentin paikkeille.

Finnair otti vastaan ensimmäisen tilaamansa Airbus A350 -lentokoneen vuonna 2015. Koneita tilattiin yhteensä 19 kappaletta, ja kuudestaista kone tuotiin syyskuussa 2020. Lentokoneet, jotka Finnair tuo Suomeen, kirjataan kaikki inves-

Vaihtosuhte, 2015=100

Tuotantotarvikkeiden tuonnin ja teollisuustuotannon muutos

tointitavaroiden tuontina. Kansantalouden tilinpidossa omaan omistukseen hankitut koneet on kirjattu investointeihin, mutta myynti- ja takaisinvuokraussopimuksella hankitut koneet on kirjattu vientiin.

Koronapandemian aiheuttaman lentoliikenteen voimakkaan supistumisen takia kolmen viimeisen lentokoneen toimitusaikaa on siirretty eteenpäin. Seitsemästoista Airbus A350 -lentokone on tarkoitus tuoda Suomeen vuonna 2022. Finnair on päättänyt siirtää sen osto-oikeuden kolmannelle osapuolelle ja takaisinvuokraa lentokoneen omaan käyttöön. Seuraava kone tuodaan vuoden 2024 neljännellä neljänneksellä ja viimeinen lentokone vuoden 2025 ensimmäisellä neljänneksellä. Investointitavaroiden tuontia kasvattaa lähivuosina myös useiden rahtilaitteiden tuonti Kiinasta.

Kestokulutustavaroiden ml. henkilöautojen tuonti supistuu jonkin verran tänä vuonna. Puoli-kestävien ja kertakulutustavaroiden tuonti kasvaa yleensä yksityisen kulutuksen tahdissa. Tänä vuonna niiden tuonti lisääntyy noin 3,5 prosenttia.

Kuljetusten ja matkailun elpyminen nostaa palvelutuonnin kasvulukua

Teknisten, kaupankäyntiin liittyvien ja muiden liike-elämän palvelujen osuus palvelutuonnin arvosta oli viime vuonna 19,2 prosenttia. Kuljetusten osuus oli 18,8 prosenttia ja televiestintä-, tietojenkäsittely- ja tietopalvelujen osuus 15,4 prosenttia. Asiantuntijoiden ja liikehallinnon konsulttipalvelujen osuus oli 11,8 prosenttia. Tutkimus- ja kehityspalvelujen osuus oli 10,4 prosenttia. Tuotannollisten palvelujen osuus oli 7,8 prosenttia. Viiden suurimman palveluerän yhteenlaskettu osuus palvelutuonnin arvosta oli 75,7 prosenttia. Matkailun osuus oli viime vuonna vain 3,9 prosenttia, kun se vuonna 2019 oli 15,5 prosenttia.

Palvelutuonti lisääntyi viime vuonna arvoltaan 5,6 prosenttia kansantalouden tilinpidon elokuun lopulla julkaistujen tietojen mukaan. Tuonnin määrä kasvoi 2,8 prosenttia. Kuluvan vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla palvelutuonti kohosi arvoltaan 29 prosenttia vuoden takaisesta. Tuontimäärä nousi 18 prosenttia.

Tilastokeskuksen julkaiseman tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan pikaennakon mukaan matkailu elpyi tuntuvasti vuoden alkupuoliskolla, prosenteissa laskettuna tuonnin arvo kohosi 844 prosenttia vuoden takaisesta. Kovasta kasvuluvusta huolimatta matkailu on edelleen vähäisempää kuin ennen koronapandemian alkua.

Kuljetusten tuonnin arvo nousi tammi-kesäkuussa 48 prosenttia viimevuotisesta. Tutkimus- ja kehityspalvelujen tuonti lisääntyi arvoltaan 16 prosenttia. Teknisten, kaupankäyntiin liittyvien ja muiden liike-elämän palvelujen tuonnin arvo nousi 13 prosenttia. Henkisen omaisuuden käytöstä perityt maksut lisääntyivät arvoltaan 10 prosenttia. Asiantuntijoiden ja liikehallinnon konsulttipalvelujen tuonnin arvo sekä televiestintä-, tietojenkäsittely- ja tietopalvelujen tuonnin arvo oli 6 prosentin kasvussa edellisvuoteen verrattuna. Rahoituspalvelujen tuonti oli 2 prosentin laskussa.

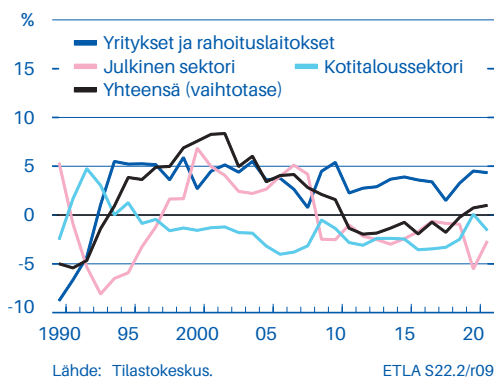
Suomalaisten matkailu ulkomaille on toipunut tuntuvasti tänä vuonna, mutta nousee pandemiaa edeltäneelle tasolle vasta vuonna 2023. Kuljetusten vienti on jo arvoltaan ylittänyt pandemiaa edeltäneen tason. Tutkimus- ja kehityspalvelujen sekä henkisen omaisuuden käytöstä perittyjen maksujen tuonnin arvon odotetaan nousevan noin 9 prosenttia tänä vuonna. Arvioimme, että tuotannollisten palvelujen tuonti lisääntyy arvoltaan 8 prosenttia. Laskelmiemme mukaan televiestintäsektorin tuonti lisääntyy arvoltaan noin 6 prosenttia. Palvelutuonti kokonaisuudessaan kasvaa arvoltaan noin 18 prosenttia vuonna 2022.

Vaihtotase on alijäämäinen tänä ja ensi vuonna

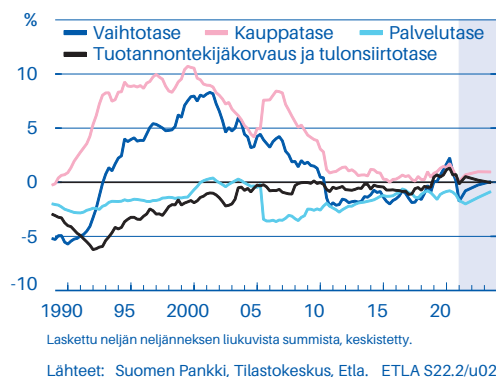
Vaihtotase oli 1,5 miljardia euroa ylijäämäinen vuonna 2020 ja viime vuonna ylijäämä nousi 2,2 miljardiin euroon. Etla arvioi, että vaihtotase kääntyy tänä vuonna 2,1 miljardin euron alijäämään, kun kauppataseen ylijäämä selväs-

ti supistuu 1,9 miljardiin euroon ja palvelutaseen alijäämä suurenee merkittävästi 5,4 miljardiin euroon. Palvelutuonnin arvo kasvaa tänä vuonna merkittävästi nopeammin kuin palveluviennin arvo, kun matkailutase jälleen kääntyy noin 2 miljardia euroa alijäämäiseksi ja kuljetustaseen alijäämä syvenee. Lisäksi televiestintä-, tietotekniikka- ja tietopalvelujen ylijäämä

Vaihtotase ja sektoreittainen netto-luotonanto suhteessa bkt:hen

Vaihtotaseen jäämä komponenteittain suhteessa bkt:hen

Vaihtotase, mrd. euroa

	2020	2021	2022 ^E	2023 ^E	2024 ^E
Tavaroiden vienti (fob)	59,3	70,8	90,2	91,7	90,9
Tavaroiden tuonti (fob)	56,2	67,9	88,3	89,0	88,2
Kauppataseen jäämä	3,1	2,9	1,9	2,7	2,7
Palveluvienti	26,2	28,2	30,8	34,2	37,2
Palvelutuonti	28,9	30,5	36,2	38,1	39,7
Palvelutaseen jäämä	-2,7	-2,3	-5,4	-3,9	-2,5
Tuotannontekijäkorvausten ja tulonsiirtojen taseen ylijäämä	1,2	1,6	1,4	0,5	-0,1
Vaihtotaseen jäämä	1,5	2,2	-2,1	-0,7	0,2
Vaihtotaseen jäämä/bkt, %	0,6	0,9	-0,8	-0,2	0,1
Vaihtotaseen jäämä/viennin arvo, %	1,8	2,3	-1,7	-0,5	0,1

Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

ETLA S22.2/u01t

pienenee tilapäisesti. Palvelutase on ollut alijäämäinen vuodesta 1982 lähtien. Myös koko ennustejakson palvelutase jää alijäämäiseksi.

Tuotannontekijäkorvausten ja tulonsiirtojen taseen odotetaan pysyvän ylijäämäisenä vuosina 2022–2023. Tuotannontekijäkorvausten nettomääräisesti suurimmat erät ovat korot, osingot, suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoi-

tetut voitot sekä sijoitusrahastojen osuudenomistajien sijoitustulo. Tulonsiirroista suurin erä on arvonnäkövero ja bruttokansantuloon perustuvat EU:n omat varat. Tämä erä on voimakkaasti alijäämäinen, mikä tuntuvasti heikentää tuotannontekijäkorvausten ja tulonsiirtojen tasetta. Vaihtotaseen luvut löytyvät viereisen sivun taulukosta. •

Investoinnit

Investoinnit kasvavat vielä epävarmuudesta huolimatta

RAKENTAMINEN JA KONE- JA LAITEINVESTOINNIT pitivät yksityiset investoinnit hyvässä 4,6 prosentin kasvussa viime vuonna. Asuntorakentaminen oli poikkeuksellisen vahvaa. Julkiset investoinnit sen sijaan vähenivät reippaasti pandemiavuoden elvytyksen jälkeen.

Yksityisten investointien kasvu jatkuu tänä vuonna pitkäaikaisten teollisuusinvestointien ja asuinrakentamisen vetämänä. Epävarmuudesta huolimatta rakentamisen tilanne on vielä tänä vuonna hyvä. Jo aiemmin aloitetut hankkeet pitävät rakentamisen volyymin kasvua yllä tä-

Kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavararyhmittäin

Pääomatavararyhmä	2021		Määrän muutos, %					
	Mrd. e	%-osuus	2021	2022 ^E	2023 ^E	2024 ^E	2017-21	2022-26 ^E
Rakennukset	30,8	58,6	1,6	4,0	-1,1	0,4	1,7	1,4
Talonrakennukset	26,4	50,1	5,0	4,7	-1,5	0,2	2,7	1,4
Asuinrakennukset	15,0	28,4	5,8	6,5	-3,0	-0,8	1,4	1,4
Muut talonrakennukset	11,4	21,7	4,1	2,4	0,5	1,5	4,4	1,5
Maa- ja vesirakennukset	4,3	8,2	-17,4	2,2	1,5	1,7	-3,0	1,7
Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	12,5	23,7	4,0	2,1	4,2	3,0	1,6	4,5
Muut kiinteät investoinnit	9,3	17,8	-4,2	1,8	2,4	2,0	0,8	2,2
Kiinteän pääoman bruttomuodostus yht.	52,6	100,0	1,1	3,1	0,8	1,3	1,5	2,3

Lähteet: Tilastokeskus, Etlä.

ETLA S22.2/i01t

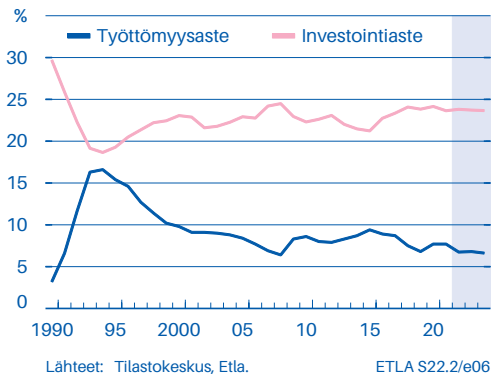
nä vuonna. Heikkenevistä suhdannenäkymistä huolimatta myös teollisuusyritykset raportoivat EK:n investointiedustelussa kiinteiden investointien kasvavan tänä ja ensi vuonna.

Asuinrakentamiseen myönnettyjen lupien ja aloitusten määrät ovat kuitenkin jo vähentyneet ennakoiden erityisesti asuntorakentamisen vähenemistä ensi vuonna. Myös asuntojen kysyn-

tä hiljenee kiristyvän rahapolitiikan nostaessa korkoja ja taloudellisen epävarmuuden lisääntyessä. Vielä viime vuonna uusia asuntolainoja nostettiin ennätysellisen paljon, mutta kuluvana vuonna kysyntä on kääntynyt jo laskuun. Rakennusyritysten kannattavuutta heikentävä rakennuskustannusten nousu on jo hieman hellyttänyt, mutta ongelmat rakennusmateriaalien saatavuudessa painavat rakentamista yleisen epävarmuuden ohella. Vaikka asuinrakentaminen kääntyy ensi vuonna laskuun, teollisuuden investoinnit pitävät pintansa.

Yksityisten investointien kehitys onkin selvästi vaimeampaa ensi vuonna. Julkisten investointien kasvu on vuorostaan taas tänä ja ensi vuonna vahvaa johtuen hallituksen lisäyksistä erityisesti puolustukseen ja turvallisuuteen. Pidemmällä aikavälillä mm. vihreän siirtymän edellyttämät energiainvestoinnit pitävät investointiaktiiviteettia yllä. Kokonaisuudessaan kansantalouden investoinnit pysyvät kasvussa koko ennustejakson ajan. Investointiaste laskee hieman kuluvasta vuodesta, mutta kääntyy pidemmällä aikavälillä uudelleen kasvuun. •

Työttömyysaste ja investoinnit suhteessa bkt:hen

Yksityinen kulutus

Inflaatio runtelee kulutusnäkymiä

YKSITYINEN KULUTUS KASVAA nopeasta inflaatiosta huolimatta tänä vuonna keskimäärin 2,2 prosenttia viime vuodesta palkkasumman huomattavan nousun ja ns. kasvuperinnön ansiosta. Kasvuperintö kertoo, kuinka paljon kulutus muuttuu, vaikka se olisi koko kuluven vuoden samalla tasolla kuin viime vuoden lopulla. Viime vuodelta kertyikin kasvuperintöä 1,4 prosenttiyksikköä, eli huomattavan paljon.

Vaikka ansiotasoindeksistä laskettu reaaliansiotaso nyt laskeekin huomattavasti nopean inflaation seurauksena, reaalin palkkasumma alenee ennustemme mukaan tänä vuonna vain reilun prosentin viime vuodesta. Nimellisen palkkasumman vahva kehitys johtuu työllisyyden paranemisesta ja rakenteellisista muutoksista työmarkkinoilla. Siten yksityisen kulutuksen edellytykset eivät kokonaisuutena ottaen heikkene tänä vuonna niin pahasti kuin inflaatiokehityksen perusteella voisi ajatella. Kulutusta tukee myös säästämisasteen aleneminen

ja pandemian aikana keskimäärin kertyneiden säästöjen purkaminen. Eri kotitaloudet ovat kuitenkin muun muassa säästöjensä ja kohtaanmansa inflaation suhteen hyvin erilaisessa asemassa.

Kulutuksen vaisu kehitys jatkuu ennustemme mukaan vielä ensi vuoden alkupuolella, minkä jälkeen yksityinen kulutus alkaa hitaasti kasvaa. Koko vuoden 2023 keskimääräinen yksityisen kulutuksen kasvu jää nolnaan. Ennusteen mukaan inflaatio hidastuu ensi vuonna, kun vuoden takainen vertailutaso nousee ja maailmanmarkkinahintojen paineet hellittävät. Riskinä ovat muun muassa lisähäiriöt sähkö- ja energiamarkkinoilla ja elintarvikkeiden tuotannossa sekä palkkainflaation kiihtyminen odotettua enemmän, mikä johtaisi nykyistä laajempaan hintojen nousuun ja siten reaaliansioiden ja kilpailukyvn heikkenemiseen. Riskien toteutuminen heikentäisi keskipitkällä aikavälillä kuluttajien ostovoimaa ja siten yksityistä kulutusta.

Säästämisaste alenee ja tukee kulutusta

Viime vuonna kotitalouksien säästämisaste oli kaksi prosenttia käytettävissä olevista tuloista, kun se on ollut tällä vuosisadalla keskimäärin yhden prosentin. Säästämisaste alenee tänä vuonna ennusteessamme 0,6 prosenttiin ja ensi vuonna edelleen nolnaan. Siten yksityinen kulutus voi kehittyä ennustevuosina hieman paremmin kuin ostovoima sallii.

Kotitalouksien reaalinen ostovoima alenee tänä vuonna noin kaksi prosenttia viime vuodesta. Ensi vuonna se kasvaa ennusteemme mukaan vajaan prosentin inflaation hidastumisen seurauksena. Vuonna 2024 reaalinen ostovoima kasvaa vajaan kaksi prosenttia.

Kulutuksen rakenne normalisoituu

Yksityisen kulutuksen rakenteen palautuminen suunnilleen normaaliksi pandemian vaikutuksista tulee päätökseen tänä vuonna. Pandemia-ajan kulutusrakenteen muutoksesta

hyötyivät muun muassa päivittäistavarakauppa, kodintekniikan vähittäiskauppa, rautakauppa ja puutarha-ala. Sen sijaan monet palvelut ja vaa-tekauppa kokivat kysynnän alenemisen.

Nyt uutena haasteena on kysynnän kestävyys hintatason yleisen nousun edessä. Lisäksi tuotteiden suhteelliset hinnat ovat muuttuneet selvästi, mikä muuttaa myös kysynnän rakennetta.

Kestokulutustavaroiden (mm. autot, huonekalut ja tietokoneet, paino käypähintaisessa yksityisessä kulutuksessa 9 prosenttia) kysynnän määrä alenee kuluvana vuonna huomattavasti, ennusteen mukaan noin yhdeksän prosenttia. Taustalla ovat pandemiasta palautumisen lisäksi uusien henkilöautojen toimitusvaikeudet sekä monien kestokulutustavaroiden poikkeuksellinen hintojen nousu. Kysyntä kasvaa taas ensi vuonna, mutta suhteellisen maltillisesti.

Puolikestävien tavaroiden (mm. vaatteet, kirjat ja urheiluvälineet, paino 8 prosenttia) kysyntä kasvaa tänä vuonna keskimäärin pari prosenttia mutta supistuu hieman ensi vuonna ennen uutta kasvua vuonna 2024.

Lyhytikäisten tavaroiden (mm. elintarvikkeet, lääkkeet ja polttoaineet, paino 30 prosenttia) kysynnän määrä alenee tänä vuonna pari

Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot

Tuloerä	Mrd. e				Muutos, %			
	2021	2022 ^E	2023 ^E	2024 ^E	2021	2022 ^E	2023 ^E	2024 ^E
Palkat	97,6	103,0	106,8	110,7	5,1	5,5	3,7	3,7
Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut	19,7	21,2	22,0	22,8	12,1	7,2	3,7	3,7
Toimintaylijäämä ja sekatalo	18,7	19,1	19,5	19,9	1,4	2,1	2,0	2,3
Omaisuustulot, netto	9,7	10,1	10,4	10,8	8,9	3,9	3,5	3,3
Tulonsiirrot kotitalouksille	53,6	53,9	57,1	59,3	1,0	0,6	5,9	3,8
Tulonsiirrot julkiselle sektorille	68,4	71,5	74,4	77,2	8,1	4,6	4,0	3,8
Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot	131,0	135,7	141,3	146,3	2,6	3,6	4,1	3,5

Lähteet: Tilastokeskus, ETLA.

ETLA S22.2/c01t

prosenttia sekä päivittäistavarakaupan myynnin määrän normalisoitumisen että liikennepoltto-aineiden hintojen nousun vuoksi. Hidas supistuminen jatkuu ensi vuonna.

Palvelujen (paino 54 prosenttia, mistä asu-
misen osuus on hieman yli puolet) kysynnän kasvu on tänä vuonna reipasta, ennusteen mukaan yli viisi prosenttia. Kasvu kuitenkin hiipuu ensi vuonna vain aavistuksen positiiviseksi kotitalouksien ostovoiman heikkenemisen seurauksena.

Kestokulutustavaroiden hinnat historiallisessa nousussa

Kestokulutustavaroiden hinnat nousivat 1990-luvun alussa Suomen markan heikkene-
misen seurauksena, mutta sen jälkeen ne ovat jatkuvasti alentuneet viime vuoden lopulle asti. Nyt hintojen nousu on jo huomattavan nopeaa. Taustalla on globaaleja ongelmia tuotantokom-
ponenttien saatavuudessa ja tuotantoketjuissa

Yksityiset kulutusmenot ja kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen ostovoima

Kulutuserä	Mrd. e 2021	Määrän muutos, %					
		Edellisestä vuodesta				Keskimäärin	
		2021	2022 ^E	2023 ^E	2024 ^E	2017-21	2022-26 ^E
Yksityiset kulutusmenot	128,1	3,7	2,2	-0,1	1,6	0,5	1,4
Kestävät kulutustavarat	10,4	4,5	-9,4	1,4	4,1	3,3	0,7
Puolikestävät tavarat	9,6	11,6	1,8	-1,5	1,0	1,3	1,0
Lyhytikäiset tavarat	36,5	2,0	-2,1	-0,7	0,3	0,6	-0,4
Palvelut	66,3	3,5	5,6	0,5	2,1	0,4	2,4
Muut ¹	5,4	0,0	17,0	-2,4	-0,5	-3,7	2,7
Kotitalouksien reaalinen ostovoima ²		0,8	-2,2	0,7	1,7	1,2	0,5

Kulutuserä	Arvon muutos, %					
	Edellisestä vuodesta				Keskimäärin	
	2021	2022 ^E	2023 ^E	2024 ^E	2017-21	2022-26 ^E
Kestävät kulutustavarat	5,1	-4,1	3,0	4,5	1,9	
Puolikestävät tavarat	11,1	4,5	-0,1	1,6	0,6	
Lyhytikäiset tavarat	5,3	12,2	6,5	2,2	2,2	
Palvelut	4,8	7,6	3,0	4,7	1,0	
Säästämisaste (kotitaloudet), %	2,2	0,8	0,1	-0,4	1,3	-0,1
Säästämisaste, % ³	2,0	0,6	0,0	-0,4	1,1	-0,1

¹ Muut = kotitalouksien nettokulutusmenot ulkomailla sekä voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutus.

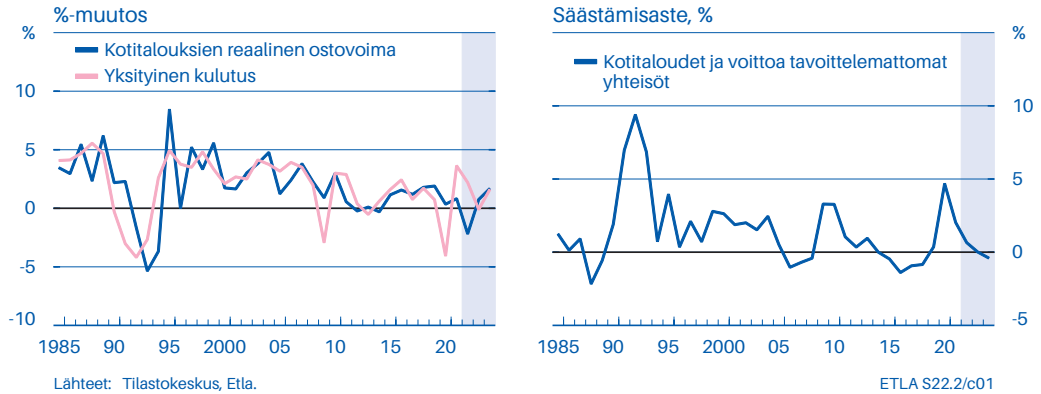
ETLA S22.2/c02t

² Kotitalouksien käytettävissä oleva tulo jaettuna yksityisten kulutusmenojen hintaindeksillä.

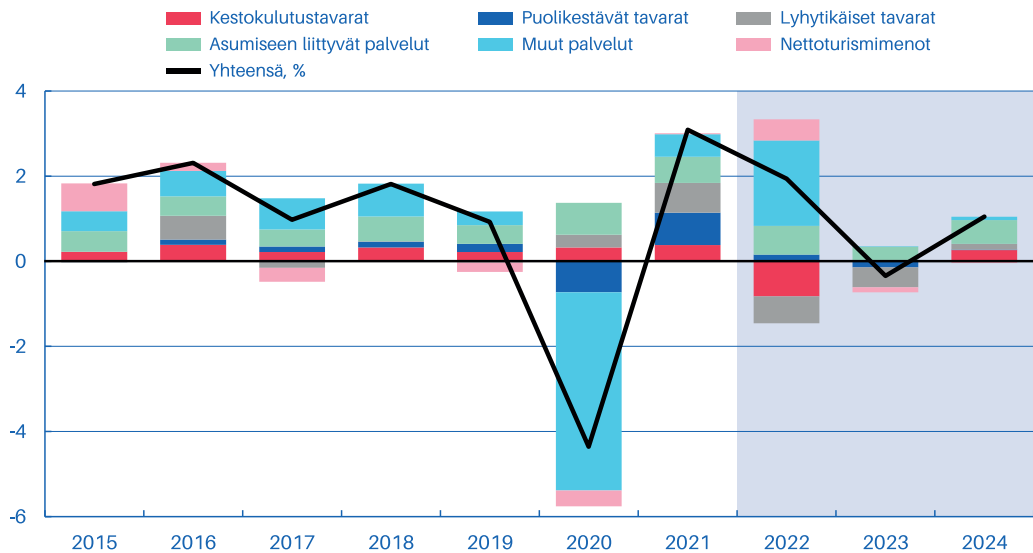
³ Säästämisaste: kotitaloudet ja niitä palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.

Lähteet: Tilastokeskus, ETLA.

Yksityisen kulutuksen määrä, kotitalouksien reaalin ostovoima ja säästämisaste

Kontribuutio kotitalouksien kulutusmenojen muutokseen, %-yksikköä

Asumiseen liittyvät palvelut tässä:
 04.1 Todelliset asumisvuokrat; 04.2 Laskennalliset asumisvuokrat; 04.4.2 Jätteiden keruu; 04.4.4 Muut asumiseen liittyvät palvelut, muualle luokittelemattomat; 05.6.2 Kodin- ja taloudenhoitopalvelut; 12.5.2 Asumiseen liittyvät vakuutukset.

Lähteet: Tilastokeskus, Etlä.

ETLA S22.2/c06

sekä raaka-aineiden hintojen nousu. Hintojen nousu maltillistuu mutta keskimäärin jatkuu ensi vuonna.

Myös lyhytikäisten tavaroiden hintojen nousu on historiallisen nopeaa tänä vuonna elintarvikkeiden ja liikennepolttoaineiden hintakehityksen seurauksena. Nousu keskimäärin hidastuu ensi vuonna mutta on edelleen nopeaa.

Puolikestävässä tavaroissa ja palveluissa hintojen nousu oli vuoden 2022 alussa normaalin rajoissa. Ennusteen mukaan edellisten hintojen nousu hidastuu ensi vuonna mutta palvelujen kiihtyy hieman. ●

Kansantulo ja bruttokansantuote

Tuloerä	Mrd. e	Muutos, %				Osuus kansantulosta, %			
	2021	2021	2022 ^E	2023 ^E	2024 ^E	2021	2022 ^E	2023 ^E	2024 ^E
Työtulot	117,4	6,2	5,8	3,7	3,7	56,4	56,0	56,6	56,9
Palkat ja palkkiot	97,6	5,1	5,5	3,7	3,7	46,9	46,5	47,0	47,2
Työnantajan sos.turvamaksut	19,7	12,1	7,2	3,7	3,7	9,5	9,6	9,7	9,7
Toimintaylijäämä ja sekatalo	55,9	6,1	5,5	2,2	3,2	26,8	26,6	26,5	26,5
Yrityssektori	37,1	9,3	7,2	2,3	3,6	17,8	17,9	17,9	17,9
Julkisyhteisöt	0,1	-55,4	2,4	2,1	3,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Kotitaloudet ^{1, 2}	18,7	1,4	2,1	2,0	2,3	9,0	8,6	8,6	8,5
Omaisuuksut, netto	4,3	15,4	-19,0	-29,2	-7,1	2,1	1,6	1,1	1,0
Yrityssektori	-11,5	14,2	12,3	11,6	4,6	-5,5	-5,8	-6,4	-6,4
Julkisyhteisöt	6,1	24,6	3,7	2,1	2,1	2,9	2,9	2,9	2,8
Kotitaloudet ¹	9,7	8,9	3,9	3,5	3,3	4,6	4,5	4,6	4,6
Tuotannon ja tuonnin verot miinus tukipalkkiot	30,7	6,9	12,2	3,6	3,6	14,8	15,6	15,7	15,8
Kansantulo	208,3	6,5	6,4	2,6	3,1	100,0	100,0	100,0	100,0
Poistot	47,8	3,1	6,6	3,0	3,8				
Ensitulo ulkomailta	4,7	15,9	-7,2	-17,9	-15,0				
Bruttokansantuote markkinahintaan	251,4	5,6	6,7	3,0	3,5				

¹ Kotitaloudet sekä niitä palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.

² Kotitalouksien toimintaylijäämä on asunnonomistajien omistusasumisen tulo. Sekatalo on ne tuloerät, joita ei voida erotella yrittäjäkotitalouden ja sen omistaman yrityksen välillä. Yrityssektorilla ja julkisyhteisöillä ei ole sekataloa. Lähde: Tilastokeskus, ETLA.

Julkinen talous

Kiihtynyt kuluttajahintojen nousu ja talouden toipuminen pandemiasta tuovat julkiselle taloudelle verotuloja, jotka vielä tänä vuonna parantavat julkisen talouden rahoitusasemaa. Hyvästä taloustilanteesta huolimatta julkinen talous jää tänäkin vuonna alijäämäiseksi. Hidastuvan talouskasvun ja hallituksen päätösperäisten toimien vuoksi alijäämä kasvaa myös ensi vuonna, ja velkasuhde kääntyy taas kasvuun.

Julkinen rahoitusasema heikkenee uudelleen

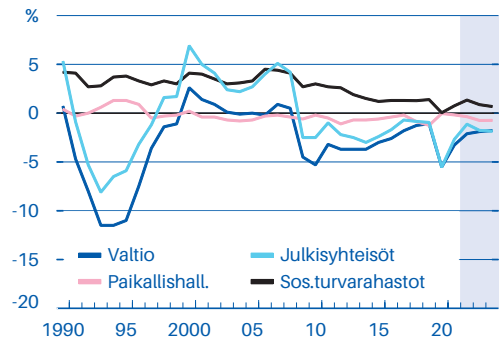
JULKINEN RAHOITUSASEMA kohenee vielä tänäkin vuonna, mutta heikkenee uudelleen taas ensi vuonna, kun talouskasvu hidastuu. Sosiaaliturvarahastojen ylijäämä parantaa koko julkisen sektorin rahoitusasemaa. Valtio ja paikallishallinto sen sijaan pysyvät selvästi alijäämäisinä, ja hintojen nousun ja talouskasvun taittama velkasuhde kääntyy ennustejakson aikana uudelleen kasvuun.

Valtion ja kuntien verotulokertymät kasvavat yhä ripeästi. Taustalla on parempi työllisyystilanne ja palkkasumman kasvu, mutta myös kuluttajahintojen nousu, joka lisää valtion verotuloja. Myös yritysten hyvät tulokset ovat vielä tänäkin vuonna kasvattaneet valtion verotuloja. Hyvä talous- ja työllisyystilanne yhdessä sosiaaliturvamaksujen palautumisen kanssa on merkittävästi vahvistanut myös sosiaaliturvarahastojen rahoitusasemaa.

Pandemian aikaisia julkisten menojen lisäyksiä poistuu tänä vuonna, mutta Ukrainan sota ja turvallisuusympäristön muutos ovat saaneet aikaan uusia menolisäyksiä. Hallitusohjelman lisäykset väyläinvestointeihin päättyvät ensi vuonna, mutta hallituksen päätös vahvistaa

puolustuskykyä ja rajaturvallisuutta kasvattaa julkisia investointeja tänä ja ensi vuonna. Julkiset kulutusmenot kasvoivat runsaasti viime vuonna. Tämä johtui epidemian hoidosta ja torjunnasta sekä julkisten palvelujen, erityisesti terveydenhuollon, normalisoitumisesta. Kuluva-
na vuonna nämä lisämenot poistuvat. Ukrainan sodasta juontuvat menolisäykset liittyen mm.

Julkisyhteisöjen rahoitusasema suhteessa bkt:hen

Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

ETLA S22.2/g43

pakolaisten vastaanottamiseen ja rajaturvallisuuden vahvistamiseen pitävät julkisia kulutusmenoja korkealla tasolla. Kansaneläkeindeksiin

sidottujen etuuksien korotus 3,5 prosentilla elokuussa kasvattaa useita sosiaalietuuksia jo tänä vuonna.

Julkisyhteisöjen tulot ja menot v. 2020–2024 sekä rahoitusasema ja velka, % bkt:sta

	Mrd. e					Muutos, %			
	2020	2021	2022 ^E	2023 ^E	2024 ^E	2021	2022 ^E	2023 ^E	2024 ^E
Omaisuus- ja yrittäjätulot	6,6	7,5	7,9	8,0	8,3	12,7	5,7	1,8	2,9
Välittömät verot	38,8	42,9	45,2	47,2	49,1	10,6	5,5	4,2	4,2
Välilliset verot	33,3	34,7	37,2	38,1	39,0	4,4	7,2	2,2	2,4
Sosiaalivakuutusmaksut	27,6	30,3	31,6	32,3	33,1	9,9	4,2	2,4	2,4
Muut tulot ¹	16,7	17,3	17,7	18,1	18,5	3,8	2,2	2,4	2,1
Tulot yhteensä	122,9	132,7	139,6	143,7	148,0	8,0	5,2	2,9	3,0
Kulutusmenot	57,8	61,4	63,8	65,8	67,7	6,1	4,0	3,1	2,9
Tukipalkkiot	4,4	4,0	2,8	2,6	2,6	-9,5	-29,0	-7,1	0,0
Sos.vak.etuudet ja -avustukset	46,4	46,9	47,6	50,6	52,7	1,1	1,7	6,3	4,2
Työeläkkeet	29,8	30,2	31,4	33,7	35,4	1,6	3,9	7,3	5,1
Työttömyysturva	4,7	4,4	4,0	4,1	4,2	-7,7	-8,8	3,7	1,2
Muut menot	11,9	12,3	12,2	12,8	13,1	3,2	-0,1	4,4	2,7
Korkomenot	1,7	1,3	1,4	1,5	1,5	-21,5	4,9	3,5	3,4
Kiinteät investoinnit	11,7	10,5	11,2	11,8	12,1	-10,0	6,1	5,9	2,1
Muut menot ²	14,1	15,4	15,8	16,3	16,7	9,4	2,6	3,0	2,3
Menot yhteensä	136,1	139,5	142,7	148,6	153,3	2,5	2,3	4,2	3,2
Bruttokansantuote (mh)	238,0	251,4	268,2	276,3	285,9	5,6	6,7	3,0	3,5
	% bkt:sta								
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä	-5,5	-2,7	-1,1	-1,8	-1,8				
Valtio	-5,5	-3,3	-2,1	-1,9	-1,8				
Paikallishallinto	0,0	-0,2	-0,4	-0,8	-0,7				
Sosiaaliturvarahastot	0,0	0,8	1,3	0,9	0,7				
Julkisyhteisöjen perusjäämä	-4,8	-2,2	-0,6	-1,2	-1,3				
Julkisyhteisöjen EMU-velka	74,8	72,3	71,0	71,6	71,7				
Veroaste	41,9	42,9	42,5	42,5	42,4				

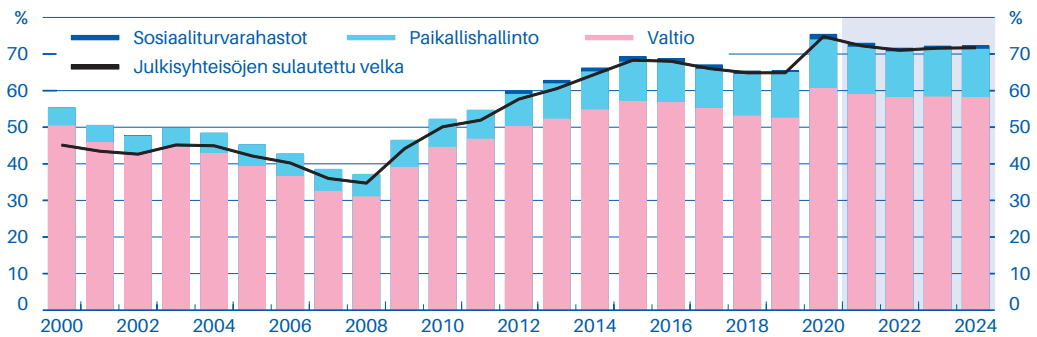
¹ Liiketoiminnan tulot sekä poistot ja muut tulonsiirtotulot. ² Liiketoiminnan kustannukset ml. kehitysapu ja EU-menot sekä muut tulonsiirtomenot. ML varastojen muutos ja maanostot. Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

Työttömyysturvamenot laskevat tänä vuonna työttömyyden lähdettyä laskuun, mutta nousevat taas hieman ensi vuonna. Talouskasvun merkittävä hidastuminen puolestaan heijastuu verotuloihin ensi vuonna. Tämän lisäksi hallitus päätti budjettiriihessään mm. määräaikaista sosiaaliturvatuksien korotuksista ja verotuksellisista toimista kotitalouksien ostovoiman vahvistamiseksi ja sähkön hinnan nousun kompensoimiseksi. Kiristyvän rahapolitiikan myötä

valtion, ja koko julkisen sektorin, korkomenot kasvavat koko ennustejakson ajan. Lisäksi julkisia menoja kasvattavat kuntasektorin viisivuotinen palkkaohjelma sekä kiihtyvän inflaation aiheuttama indeksisidonnaisten menojen selkeä kasvu.

Vaikka valtion alijäämä pienenee useilla miljardoilla viime vuodesta, on valtiontalous vielä tänäkin vuonna huomattavan alijäämäinen. Pandemian aikaisten tukitoimien poistuttua myös

Julkisyhteisöjen velka suhteessa bkt:hen

Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

ETLA S22.2/g60

Veroaste, % bkt:sta

	2020	2021	2022 ^E	2023 ^E	2024 ^E
Välittömät verot	16,3	17,0	16,9	17,1	17,2
Kotitaloudet	14,1	14,4	14,2	14,4	14,5
Yhteisöt	2,1	2,6	2,7	2,6	2,6
Välilliset verot	14,0	13,8	13,9	13,8	13,6
Sosiaalivakuutusmaksut	11,6	12,1	11,8	11,7	11,6
Vakuutetut	4,6	4,6	4,4	4,4	4,4
Työnantajat	7,0	7,5	7,4	7,3	7,2

Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

ETLA S22.2/g02t

paikallishallinnon rahoitusasema heikkenee uudelleen. Vuonna 2023 sote- ja pelastustoimen palvelut siirtyvät kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille, jotka kuuluvat kansantalouden tilinpidossa, ja siten myös ennusteessa, paikallishallintoon.

Sosiaaliturvarahastojen omaisuustulot kasvavat hyvin ennustejaksolla. Maksutuloja parantaa lisäksi vuoden 2020 työeläkemaksualennusta kompensoiva maksukorotus. Yhdessä työttömyysmenojen normalisoitumisen kanssa tämä pitää sosiaaliturvarahastojen rahoitusaseman ylijäämäisenä. Vaikka sosiaaliturvarahastojen ylijäämä parantaa koko julkisen talouden rahoitusasemaa ennustejaksolla, valtion ja paikallishallinnon alijäämien takia julkisen velan määrä jatkaa kasvuaan.

Kiihtyneen hintojen nousun seurauksena nimellinen bruttokansantuote kuitenkin kasvaa siinä määrin, että julkinen velkasuhde laskee vielä tänä vuonna. Velkasuhteen taittuminen on kuitenkin väliaikaista, kun talouskasvu hidastuu merkittävästi jo ensi vuonna ja julkisen talouden alijäämä jää lähelle kahta prosenttia suhteessa bkt:hen. Ennustejakson loppupuolella julkiset menot kasvavat erityisesti väestön ikääntymiseen liittyvän palveluntarpeen ja eläkemenojen kasvun myötä.

Tilastokeskuksen kesäkuussa toteuttama tilastointiuudistus kasvatti julkisen velan tasoa koko aikasarjan ajalta. Julkinen velka on ollut 60 % yläpuolella jo vuodesta 2013 lähtien ja pysyy 72 % tuntumassa koko ennustejakson ajan. •

Potentiaallinen tuotanto, tuotantokuilu ja rakenteellinen budjettitasapaino

TERO KUUSI

Tuotantokuilulla arvioitu suhdannetilanne heikkenee 2022–2023 ja Suomi ajautuu lievään taantumaa. Suhdanneluonteisesta rahoitusaseman vaihtelusta korjattu rakenteellisen rahoitusasema ei saavuta pitkän aikavälin tavoitteita seurantajaksolla.

Rakenteellinen budjettitasapaino tarkoittaa julkisten tulojen ja menojen välistä eroa talouden resurssien ollessa tasapainossa eli niin sanotun potentiaalisen tuotannon tasolla. Rakenteellinen budjettitasapaino on yksi keskeisistä EU-sääntöjen asettamista finanssipoliitiikan mittareista, ja sen laskentatapa käydään läpi seuraavassa lyhyesti. Sen jälkeen esitellään Etlan ennusteen mukainen rakenteellisen alijäämän kehitys sekä pohditaan tulosten merkitystä EU:n finanssipoliittisten sääntöjen kannalta.

Potentiaalisella tuotannolla viitataan siihen kansantalouden tuotannon määrään, joka saavutetaan, kun kaikki tuotannontekijät (työvoima ja pääoma) hyödynnetään niin sanotulla tasapainotasollaan. Tasapainotaso ylläpitää vakaata inflaatiota keskipitkällä aikavälillä. Finanssipoliitiikan sääntöjen mukainen potentiaalisen tuotannon arvio pohjautuu ns. tuotantofunktio-menetelmään. Tämän menetelmän mukaan potentiaalinen tuotanto muodostetaan yhtälöstä.

$$(1) \quad Y_{pot} = TFP * L^{\alpha} K^{1-\alpha},$$

missä L on potentiaalinen talouden käytettävissä oleva työvoima työtunneilla mitattuna, K on kansantalouden pääomakanta ja TFP on näiden tuotannontekijöiden kokonaistuottavuus, kun tuotantokapasiteetti on täyskäytössä.

Tuotantokuilulla mitataan talouden suhdannetilannetta, t.s. sitä, kuinka kaukana toteutunut taloudellinen aktiviteetti on potentiaa-

lisesta aktiviteetin tasosta. Kun potentiaalisen aktiviteetin taso on arvioitu, tuotantokuilu voidaan laskea kaavasta

$$(2) \quad Y_{kuilu} = \frac{Y - Y_{pot}}{Y_{pot}},$$

missä Y on toteutunut/ennustettu bruttokansantuote. Positiivinen tuotantokuilu viittaa korkeasuhdanteeseen, kun taas negatiivinen tuotantokuilu viittaa taantumaan.

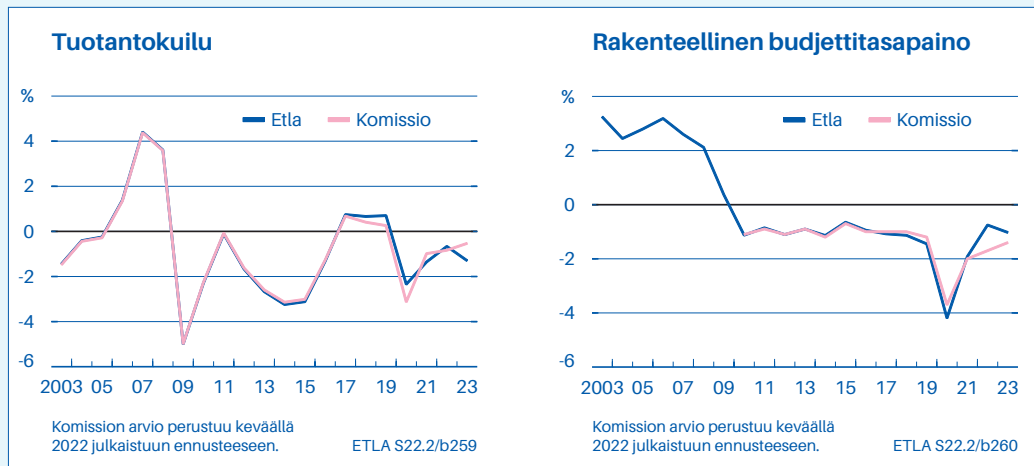
Rakenteellinen budjettitasapaino (RBT) mittaa julkisen talouden suhdanneneutraalia sekä kertaluonteisista meno- ja tuloeristä puhdistettua rahoitustasapainoa, ts. julkisen talouden rahoitustasapainoa, jos tuotanto olisi potentiaalisella tasollaan kullakin hetkellä. Indikaattori muodostetaan tuotantokuilun arvion pohjalta ottaen huomioon verotulojen ja julkisten menojen historiallinen herkkyys suhdannevaihteluille:

$$(3) \quad RBT = BB - \varepsilon Y_{kuilu},$$

missä BB on julkisen sektorin nettoluotonanto puhdistettuna yksittäisistä meno- ja tuloeristä ja ε on budjetin suhdanneherkkyys.

Etlan ennuste

Komission tuotantokuilumenetelmää on sovellettu seuraavassa Etlan ennusteeseen.¹ Arviomme mukaan Suomi oli vielä vuonna 2021 tuotannon määrällä mitattuna tuotantopotentiaalitason alapuolella noin 1,4 prosenttia ja vuonna 2022 noin 0,7 prosenttia. Vuoden 2022 osalta suhdannetilanne on heikentynyt hieman kevään arvioista. Vuonna 2023 suhdannetilanne heikkenee edelleen aikaisempia arvioita synkemmäksi ja on noin 1,3 prosenttia tuotantopotentiaalilin alapuolella. Talouden kasvuodotusten heikentyminen on johtamassa siis lievään taantumaan. Suhdannetilanteen heikkenemiseen vaikuttaa erityisesti kokonaistuottavuuden huono kehitys.

¹ Arviossa käytettiin Etlan ennusteesta laskettua kokonaistuottavuussarjaa sekä komission arvioimaa työvoimakuila.

Etlan arvio on vuoden 2022 osalta hieman valoisampi kuin Euroopan komission kevään arvioissa, mutta vuoden 2023 suhdannetilanne on synkempi. Komission arvion mukaan tuotantokuilu olisi vuonna 2022 noin 0,2 prosenttiyksikköä suurempi ja vuoden 2023 osalta komissio ennusti 0,7 prosenttiyksikköä pienempää tuotantokuilua.

Julkisen talouden rakenteellisen budjettitasapainon odotetaan paranevan vuoden 2021 arvioidusta -1,9 prosentista -0,8 prosenttiin vuonna 2022. Vuoden 2023 osalta rakenteellisen budjettitasapainon arvio on -1,0 prosenttia. Suhdannetilanteen huononeminen näkyy suhdannekorjauksen kasvuna, mutta suhdannevaikutuksesta korjattu rakenteellinen rahoitusasema pysyy sitkeästi alijäämäisenä myös vuonna 2023. Rakenteellisen rahoitusaseman arviot ovat jossakin määrin parempia kuin Euroopan komission kevään 2022 ennusteessa, jolloin vuoden 2022 tasapainoksi odotettiin -1,7 prosenttia ja vuoden 2023 osalta -1,4 prosenttia.

EU:n finanssipoliittiset säännöt

Koronaviruksen synnyttämien poikkeuksellisten taloudellisten olosuhteiden seurauksena Euroopan unioni on ottanut käyttöön yleisen poikkeuslausekkeen EU:n finanssipoliittisiin sääntöihin. Sen perusteella säännöt eivät tällä hetkellä rajoita jäsenmaiden finanssipolitiikkaa.

Joka tapauksessa finanssipolitiikan sääntöperusteinen ohjaaminen tulee palaamaan tulevana vuosina jossakin muodossa. Tällä hetkellä vuosien 2022 ja 2023 kehitys ei indikoi paluuta keskipitkän aikavälin tavoitteeseen eli tasoon, jolla rakenteellinen alijäämä ei ylitä puolta prosenttia potentiaalisen tuotannon tasosta. Näyttääkin siltä, että finanssipolitiikan rakenteellisen korjauksen tekeminen on jäämässä seuraavan hallituksen tehtäväksi. •

Tuotanto, työllisyys, hinnat ja kustannukset

Suomen bkt kasvaa tänä vuonna 2 prosenttia. Ensi vuonna kasvu pysähtyy, kun teollisuustuotannon ja rakentamisen arvonlisäyksen volyymi supistuu. Palvelujen kasvuvauhti hiljenee selvästi. Työttömyys on tänä vuonna laskenut huomattavasti. Aiempi suurempi osa on työllistynyt osa-aikaisiin, määräaikaisiin työsuhteisiin. Suhdanteen heikkeneminen uudelleen pysäyttää työttömyysasteen laskun väliaikaisesti. Kuluttajahintojen nousu on tänä vuonna nopeaa, mutta vuositasolla inflaatio alkaa syksyn aikana hidastua. Hintojen nousu laantuu erityisesti ensi vuoden aikana, kunhan palkkainflaatio ei kiihdy liikaa.

Tuotanto

Suomen bkt:n kasvu pysähtyy ensi vuonna

KOKONAISTUOTANNON KASVUVAUHTI Suomessa hidastuu selvästi kuluvan vuoden jälkipuoliskolla, kun maailmantalouden näkymät synkkenevät. Etlä arvioi syksyn ennusteessaan, että bkt kasvaa tänä vuonna 2 prosenttia. Arvio on lähes sama kuin kevään ennusteessamme (2,1 %). Vuonna 2023 Suomen bkt:n kasvu pysähtyy, itse asiassa kokonaistuotanto supistuu hieman (-0,1 %). Bkt-lukua on alennettu prosenttiyksiköllä edellisestä ennusteesta, mikä on seurausta maailmantalouden hidastuvasta kasvusta. Vuonna 2024 bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan 1,7 prosenttia.

Suurin riski ennustettua heikompaan kehitykseen liittyy Venäjän ja Ukrainan väliseen sotaan. Sen vaikutukset ovat jo laajalti tiedossa maailmalla, ja myös monet tilastot paljastavat, miten sotatoimet ja niistä seuranneet pakotteet vaikuttavat Suomen ja muiden maiden talouteen. On myös varauduttava mahdollisiin ennalta arvaamattomiin seurauksiin.

Etlä arvioi ennusteessaan, että kaikki kysyntäerät, vienti, investoinnit ja kulutus, kasvattavat bruttokansantuotetta tänä vuonna. Kulutus vähenee ensi vuonna aavistuksen verran tämänvuotisesta. Vienti ja investoinnit kasvavat edelleen.

Arvonlisäys toimialoittain									
	Arvo		Määrän muutos, %						
	Mrd. e	%-osuus	Edellisestä vuodesta					Keskimäärin	
	2021	2021	2020	2021	2022 ^E	2023 ^E	2024 ^E	2017-21	2022-26 ^E
Alkutuotanto	5,8	2,6	8,0	-4,6	-3,1	1,2	1,6	1,9	0,3
Teollisuus	45,0	20,6	-1,3	0,7	1,3	-3,4	2,3	1,1	0,9
Rakentaminen	16,8	7,7	-0,7	9,6	3,9	-2,1	1,3	1,4	1,2
Palvelut	150,4	69,0	-3,1	3,6	2,1	1,4	1,8	1,3	1,7
Arvonlisäys perushintaan	218,0	100,0	-2,3	3,2	1,9	0,2	1,9	1,3	1,5

Lähteet: Tilastokeskus, Etlä.

ETLA S22.2/t01t

Teollisuussektorin arvonlisäyksen volyymi kasvaa tänä vuonna runsaan prosentin tahtia ja palvelusektorin noin 2 prosenttia. Rakentamisen arvonlisäyksen volyymien kasvu hidastuu tänä vuonna tuntuvasti vajaaseen 4 prosenttiin. Ensi vuonna teollisuuden arvonlisäyksen volyymi vähenee runsaat 3 prosenttia ja rakentaminen supistuu 2 prosenttia. Palvelusektorin kasvuvauhti hiljenee noin 1,5 prosenttiin. Alkutuotanto supistuu tänä vuonna kolmisen prosenttia, mutta kääntyy ensi vuonna runsaan prosentin kasvuun. Vuonna 2024 kaikki sektorit kasvavat.

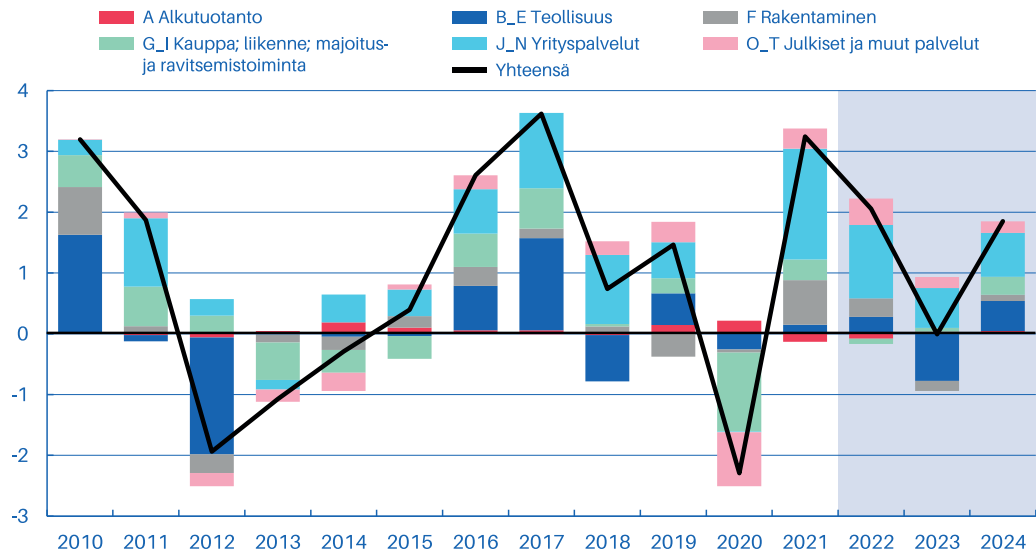
Bruttokansantuote perushintaan kasvaa Etlan ennusteen mukaan viisivuotisjaksolla 2022–2026 keskimäärin 1,5 prosenttia, eli hieman nopeammin kuin edellisellä viisivuotisjaksolla. Teollisuuden ja rakentamisen arvonlisäyksen volyymi kasvaa kuitenkin seuraavalla viisivuo-

tisjaksolla vähemmän kuin edellisellä jaksolla. Palvelualojen kehitys on edellistä jaksoa suotuisampi. Alkutuotanto sen sijaan kasvaa huomattavasti vähemmän kuin vuosina 2017–2021.

Teollisuussektorin tuotoksen kasvuvauhti pysyy tänä vuonna vajaassa 4 prosentissa

Etlan uusien laskelmien mukaan teollisuustuotanto kasvaa tänä vuonna tuotoksella mitattuna 3,8 prosenttia viimevuotisesta, eli hieman enemmän kuin vuonna 2021. Paperiteollisuuden ja tevanake-teollisuuden tuotanto sekä mineraalien kaivu jää kuitenkin ennustemme mukaan edellisvuotista pienemmäksi. Vuonna 2023 tuotannon kasvuvauhti hiljenee 1,5 prosenttiin,

Kontribuutio arvonlisäykseen, %-yksikköä

J_N Yrityspalvelut: Informaatio ja viestintä (J), Rahoitus- ja vakuutus toiminta (K), Kiinteistöalan toiminta (L), Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (M), Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N). O_T Julkiset ja muut palvelut: Hallinto sekä koulutus-, terveys- ja sosiaalipalvelut (O_Q), Taiteet, viihde ja virkistys sekä muut palvelut (R_T).

Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

ETLA S22.2/t17

mutta vuonna 2024 tuotos lisääntyy 2 prosentin tahtia maailmantalouden piristytessä.

Paperiteollisuuden tuotanto, mukaan lukien sellu ja kartonki, supistuu tänä vuonna vajaa 7 prosenttia. UPM:n ja Paperiliiton kiistasta johtuva lakko kesti lähes neljä kuukautta, mikä väistämättä pudottaa koko vuoden tuotantoluokaa. Venäjän hyökättyä Ukrainaan paperiyhtiöt ilmoittivat lopettavansa viennin Venäjälle, mikä myös näkyy tuotantoluvuissa.

Länsi-Euroopassa rakentaminen kasvaa tänä vuonna edelleen hyvää vauhtia, ja niinpä puutavaraiteollisuuden tuotanto kohoaa tänä vuonna 10 prosenttia.

Kemianteollisuuden tuotos kasvaa noin 6,5 prosenttia tänä vuonna. Lukua nostaa Kilpilahden öljynjalostamon pitkä huoltoseisokki toisella neljänneksellä 2021. Arvioimme että kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus lisääntyy tuntuvasti tänä vuonna. Kumi- ja muo-

Teollisuustoimialojen tuotos

	Arvo		Määrän muutos, %						
	Mrd. e	%-osuus	Edellisestä vuodesta					Keskimäärin	
	2021	2021	2020	2021 ^E	2022 ^E	2023 ^E	2024 ^E	2017-21	2022-26 ^E
Metalliteollisuus	66,1	43,6	-1,1	4,5	6,1	0,7	2,5	3,0	3,1
Metallien jalostus	12,8	8,4	6,4	4,5	9,2	0,1	3,9	2,7	4,0
Metallituotteet	9,2	6,1	-2,4	3,7	12,9	1,0	0,2	2,1	3,5
Koneet ja laitteet	21,0	13,9	-5,7	5,7	5,9	-0,6	1,9	2,3	2,3
Kulkuneuvot	4,7	3,1	-3,6	3,6	8,7	1,0	2,6	3,3	3,5
Sähkö- ja elektr.teollisuus	18,4	12,1	1,8	3,6	1,1	2,5	3,4	4,6	3,1
Metsäteollisuus	23,2	15,3	-6,0	5,4	-1,7	6,6	1,7	0,7	1,6
Puutavaraiteollisuus	8,1	5,4	-1,8	1,8	10,2	2,2	1,1	0,7	2,6
Paperiteollisuus	15,1	9,9	-7,8	7,1	-6,8	8,9	2,0	0,7	1,1
Graafinen teollisuus	0,8	0,6	-14,1	-4,0	1,5	-1,3	0,8	-5,2	0,5
Kemianteollisuus	24,8	16,3	-8,5	-0,1	6,5	0,4	3,6	0,9	3,7
Elintarviketeollisuus	11,9	7,9	2,8	1,2	1,3	0,0	0,5	0,7	0,8
Tevanakeiteollisuus	1,1	0,7	-2,2	6,8	-1,0	0,3	0,2	0,8	-0,2
Rakennusaineteollisuus	3,4	2,2	-4,1	7,0	3,7	-1,4	0,1	2,4	0,8
Muu valmistus	2,0	1,3	-5,7	3,8	-1,6	2,8	2,7	1,5	1,9
Tehdasteollisuus yhteensä	133,4	87,9	-3,3	3,5	4,1	1,5	2,3	1,9	2,6
Tehdasteollisuus pl. sähkö- ja elektroniikkateollisuus	115,1	75,8	-4,2	3,5	4,6	1,3	2,1	1,5	2,5
Mineraalien kaivu	2,7	1,8	2,1	-6,1	-6,9	3,6	1,9	1,1	0,5
Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	15,7	10,3	-1,7	6,2	2,2	1,0	0,9	1,1	1,2
Koko teollisuus	151,8	100,0	-3,1	3,6	3,8	1,5	2,1	1,8	2,4

Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

ETLA S22.2/t02t

vituoitteiden valmistus jää edellisvuoden lukemiin.

Elintarviketeollisuuden tuotos kasvaa tänäkin vuonna runsaan prosentin tahtia, vaikka moni alan yritys ilmoitti keväällä lopettavansa viennin Venäjälle.

Metallien jalostuksen ja metallituotteiden tuotos kasvaa tänä vuonna erityisen paljon. Ensi vuonna molempien toimialojen kasvu lähes pysähtyy.

Koneiden ja laitteiden tuotos pysyy vielä tänä vuonna vahvoissa lukemissa. Toimiala kuitenkin kärsii jossain määrin EU:n keväällä 2022 asettamista Venäjän vastaisista kauppapakotteista. Sanktiot kohdistuvat myös sähkö- ja elektroniikkateollisuuden toimialaan. Alan tuotannon kasvu jää tänä vuonna noin prosenttiin.

Bkt kasvoi 3,6 prosenttia vuoden alkupuoliskolla

SUOMEN BRUTTOKANSANTUOTE kasvoi 3 prosenttia vuonna 2021 kansantalouden tilinpidon ennakkotietojen mukaan. Tuotettujen tavaroiden ja palveluiden yhteenlaskettu arvonlisäys oli käyvin hinnoin 251 miljardia euroa.

Kansantalouden tilinpidon elokuun lopulla julkaistujen tietojen mukaan Suomen bruttokansantuote kohosi kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 4,3 prosenttia vuoden takaisesta. Kausitasoitettuna bkt nousi 0,5 prosenttia edellisestä neljänneksestä. Toisella neljänneksellä bkt kasvoi 3 prosenttia viimevuotisesta. Kausitasoitettuna kasvua kertyi 0,9 prosenttia ensimmäisestä neljänneksestä.

Bkt lisääntyi siten kansantalouden tilinpidon mukaan ensimmäisellä vuosipuoliskolla 3,6 prosenttia vuoden takaisesta. Teollisuuden arvonlisäyksen volyyymi nousi 3,9 prosenttia ja palvelualojen arvonlisäyksen volyyymi kohosi 3,6 prosenttia edellisvuodesta. Rakentamisen arvonlisäys kasvoi 5,1 prosenttia, mutta alkutuotanto supistui 2,8 prosenttia.

Teollisuustoimialoista metalliteollisuuden arvonlisäyksen volyyymi, pois lukien sähkö- ja elektroniikkateollisuus, kohosi tammi-kesäkuussa peräti 10,1 prosenttia. Kemianteollisuuden tuotanto nousi 4,6 prosenttia. Metsäteollisuuden arvonlisäyksen volyyymi kasvoi 2,8 prosenttia. Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden arvonlisäyksen volyyymi sen sijaan laski 2,2 prosenttia. Energiahuollon tuotanto lisääntyi 0,3 prosenttia.

Kaupan arvonlisäyksen volyyymi supistui 5,1 prosenttia kuluvan vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Majoitus- ja ravitsemistoiminta kärsi erityisen paljon koronapandemiasta ja elpyi nyt edellisvuoden vastaavasta ajanjaksosta 34 prosentin vauhtia. Liike-elämän palvelut kohosivat 8 prosenttia. Informaatio ja viestintä lisääntyi 6,9 prosenttia ja rahoitus- ja vakuutustoiminta nousi 5,2 prosenttia. Kuljetus ja varastointi oli 4 prosentin kasvussa. Taide- ja viihdealan arvonlisäyksen volyyymi nousi 3,5 prosenttia. Koulutus sekä terveyspalvelut nousivat 3,4 prosenttia. Kiinteistöalan palvelut lisääntyivät 2 prosenttia.

Asuntorakentaminen vähenee ensi vuonna

Asuntorakentaminen kasvoi voimakkaasti kuluvan vuoden alkupuoliskolla. Taustalla on viime vuonna aloitettujen asuntohankkeiden suuri määrä. Myös muiden kuin asuinrakennusten tuotanto kasvoi alkuvuonna, mutta asuinrakentamista hitaammin. Jo aiemmin aloitetut hankkeet ja kysyntä kannattelevat asuinrakentamista vielä tänäkin vuonna.

Rakentamisen tuotanto kasvaa vielä kuluvan vuoden aikana mutta hidastuu loppuvuotta kohti. Vielä viime vuonna uusia asuntolainoja nostettiin ennätyspaljon. Kuluvana vuonna asuntojen kysyntä on laskenut, ja asuntojen hinnat lähtivät laskuun keväällä. Yhä kiristynyt rahapolitiikka näkyy jo uusien asuntolainojen keskikoron nousuna.

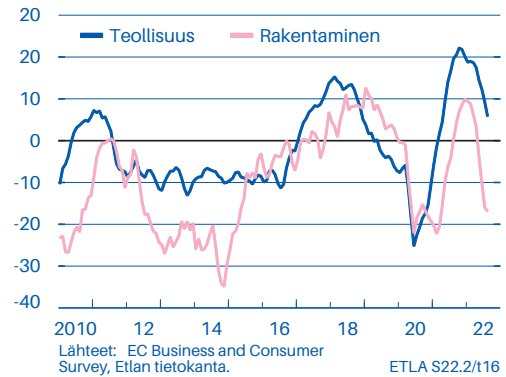
Sekä asuin- että muuhun rakentamiseen myönnettyjen lupien määrät ovat laskeneet voimakkaasti kuluvana vuonna. Tämä heijastuu jo aloitettuihin uusiin rakennushankkeisiin, joiden määrät ovat myös jo vähentyneet alkuvuonna.

Muu talonrakentaminen ei ole ollut yhtä hyvässä vireessä. Vaikka lupakehitys on ollut hie- man heikompa, erityisesti teollisuuden yritysten investointisuunnitelmien perusteella on odotettavissa myös muun talonrakentamisen pysyvän kohtuullisen hyvänä kuluvana vuonna.

Uudistalorakentaminen vetää myös viime vuonna heikosti kehittyneen maa- ja vesirakentamisen kasvuun tänä vuonna. Maa- ja vesirakentaminen oli viime vuonna vaimeaa erityisesti julkisten infrahankkeiden supistumisen takia. Maa- ja vesirakentamisen liikevaihto ja myynnin määrä laskivatkin viime vuoden aikana. Julkisten infrainvestointien väheneminen ennustejaksolla pidättelee maa- ja vesirakentamista, jota teollisuuden lähivuosien hankkeet vastaavasti tukevat.

Rakennusyritysten luottamus on kesän aikana laskenut selvästi ja suhdannenäkymät ovat Venäjän sodan jälkeen kääntyneet heikoiksi. Tuotan-

Teollisuuden ja rakentamisen luottamusindikaattorit (saldo) 3kk liuk. ka.

Rakentamisen tuotos

	Arvo		Määrän muutos, %						
	Mrd. e	%-osuus	Edellisestä vuodesta					Keskimäärin	
	2020	2020	2020	2021	2022 ^E	2023 ^E	2024 ^E	2017-21	2022-26 ^E
Rakentaminen	36,1	100,0	0,2	3,5	3,9	-2,1	1,3	2,7	1,3
Talonrakentaminen	26,0	72,1	-1,3	4,5	4,8	-3,0	1,2	2,8	1,2
Maa- ja vesirakentaminen	10,1	38,9	4,7	0,8	1,5	0,5	1,4	2,4	1,4

Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

ETLA S22.2/t04t

to-odotukset ovat matalalla ja henkilöstön määrä vähenee. Näkymiä painavat raaka-aineiden hinnat, jotka yhä nostavat rakennuskustannuksia, ongelmat saatavuudessa ja korkojen nousu.

Rakennustuotannon ennustetaan kasvavan 3,9 prosenttia tänä vuonna ja vähenevän 2,1 prosenttia ensi vuonna.

Yksityiset palvelualat kasvavat tänä vuonna keskimäärin parin prosentin vauhtia

Tässä tarkasteltujen yksityisten palvelualojen yhteenlaskettu arvonlisäyksen määrä kasvaa tä-

nä vuonna keskimäärin 2,2 prosenttia viime vuodesta. Ensi vuonna kasvu hidastuu 1,6 prosenttiin ennen uutta piristymistä vuonna 2024. Toimialojen välillä on huomattavia eroja.

Näiden toimialojen osuus kaikesta Suomessa tuotetusta arvonlisäyksestä on 46 prosenttia ja kaikista tehdyistä työtunneista 39 prosenttia.

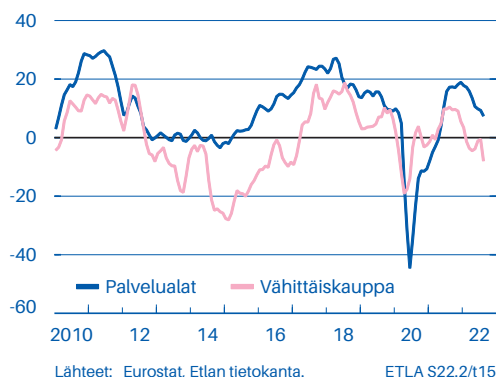
Kaupan alan arvonlisäys alenee kaikilla kolmella toimialalla selvästi tänä vuonna. Ennustemme mukaan koko kaupan ala supistuu lähes viisi prosenttia. Vähittäiskauppaa painavat pandemian aiheuttaman kysyntäpiikin sulaminen normaalikulutukseksi sekä tavaroiden hintojen yleinen nousu, joka heikentää kuluttajien ostovoimaa ja lisäksi suuntaa kysyntää nyt entisestään palveluihin. Autokauppaa puolestaan

Palvelutoimialojen tuotos

	Arvo		Määrän muutos, %						
	Mrd. e	% osuus	Edellisestä vuodesta					Keskimäärin	
			2020	2021	2022 ^E	2023 ^E	2024 ^E	2017-21	2022-26 ^E
Kauppa	36,5	14,5	1,1	3,6	-4,8	-0,6	1,8	1,9	0,0
Moottorijoneuv. kauppa	6,6	2,6	-3,1	10,9	-6,5	-0,8	1,6	3,3	-0,6
Tukkukauppa	15,8	6,3	0,5	0,7	-5,8	-0,7	1,8	0,5	-0,2
Vähittäiskauppa	14,1	5,6	3,8	3,7	-3,0	-0,3	1,9	3,0	0,3
Kuljetus ja varastointi	21,3	8,5	-17,1	2,4	1,7	1,6	2,1	-1,8	1,9
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	6,7	2,6	-24,5	3,0	16,4	4,0	2,9	-2,8	5,3
Informaatio ja viestintä	25,7	10,2	1,2	7,3	4,5	3,5	3,6	4,1	3,5
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	14,6	5,8	-1,9	11,8	0,8	-0,2	0,6	2,9	0,6
Kiinteistöalan toiminta	35,5	14,1	2,1	2,1	1,9	1,5	2,0	2,0	1,7
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	20,0	8,0	1,1	5,1	5,8	3,4	2,8	3,9	3,5
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	12,8	5,1	-8,1	3,1	9,3	2,4	2,1	3,7	3,6
Muut sosiaaliset ja yhteiskunnalliset palvelut ¹	11,3	4,5	-8,0	0,5	3,1	0,7	1,4	-0,7	1,6
Yksityiset palvelut	184,4	73,3	-3,9	4,2	2,4	1,6	2,2	1,8	2,0
Julkiset palvelut ²	67,1	26,7	-0,6	2,6	1,7	0,8	0,8	1,0	0,9
Palvelutoimialat yhteensä	251,5	100,0	-3,0	3,7	2,2	1,4	1,8	1,5	1,7

¹ Taiteet, viihde ja virkistys sekä muu palvelutoiminta ja kotitalouspalvelut. ² Julkinen hallinto sekä koulutus-, terveys- ja sosiaalipalvelut. Lähteet: Tilastokeskus, Etlä.

Palvelualojen luottamusindikaattorit (saldo), 3 kk liukuva keskiarvo

heikentävät ongelmat uusien autojen saatavuudessa, mikä liittyy pandemian ja Venäjän hyökkäyksen aiheuttamiin tuotantoketjuongelmiin ja niistä johtuvaan autojen hintojen poikkeukselliseen nousuun, joka vähentää kysyntää. Tukukauppaa koettelevat samansuuntaiset haasteet.

Kuljetus- ja varastointialan arvonlisäys kasvaa tänä vuonna parin prosentin vauhtia ja hidastuu siitä hieman ennusteperiodin loppuvuosina. Muun muassa yksityisen kulutuksen, rakentamisen ja ulkomaantavarakaupan jäähtyminen painavat toimialan kehitystä. Toimialalla on pitkä matka toipua pandemian vaikutuksista.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan yhteenlaskettu arvonlisäyksen määrä toipuu tänä vuonna voimakkaasti, ennustemme mukaan kasvua kertyy noin 16 prosenttia viime vuodesta. Pandemian aiheuttamat ongelmat on pitkälti ohitettu, mutta kysyntää painavat nyt sekä hintojen yleisen nousun negatiivinen vaikutus kotitalouksien ostovoimaan että ravitsemis- ja majoitusalan hintojen nousu. Lisäksi ulkomais-

ten matkailijoiden määrä ei vielä ole pandemiaa edeltäneellä tasollaan. Erityisesti aasialaisten ja venäläisten matkailijoiden määrä on edelleen hyvin matala, eikä tähän ole nähtävissä muutosta lähiaikoina. Ensi vuonna toimialan kasvu hidastuu keskimäärin noin neljään prosenttiin.

Informaatio- ja viestintäalan arvonlisäys kasvoi erittäin voimakkaasti viime vuonna, lähes kahdeksan prosenttia. Tänä vuonna kasvu hidastuu noin 4,5 prosenttiin, mikä on edelleen historiallisesti ottaen erinomainen tahti. Hyvä kasvu jatkuu hieman hitaampana vuonna 2024.

Rahoitus- ja vakuutustoiminnan arvonlisäyksen määrää on vaikea ennustaa, koska siihen vaikuttavat sijoitustuotot. Ennusteessa toimialan arvonlisäyksen on arvoitu kasvavan hieman tänä vuonna ja olevan nollakasvussa ensi vuonna.

Kiinteistöalan kehitys on suhteellisen vakaata. Viime vuonna kasvu oli poikkeuksellisen voimakasta, ja arvioimme kasvun hidastuvan siitä tänä vuonna noin puoleen, eli vajaan kahdeksan prosenttiin. Ensi vuonna kasvu hidastuu vielä hieman.

Ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan (josta 36 % on teknisiä palveluja, 21 % pääkonttorien toimintaa ja 15 % lakiasian- ja laskentatoimen palveluja) arvonlisäys elpyy edelleen tänä vuonna pandemian vaikutuksista, ja ennusteen mukaan kasvua kertyy suunnilleen yhtä paljon kuin viime vuonna eli vajaat kuusi prosenttia. Kasvuvahdi suunnilleen puoliiintuu ensi vuonna.

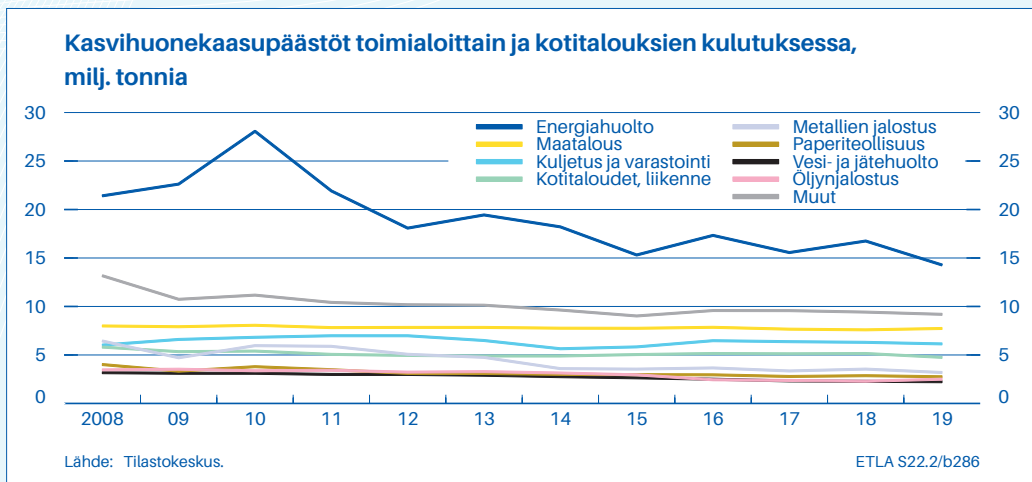
Hallinto- ja tukipalvelutoiminnan (josta 30 % on kiinteistön- ja maisemanhoitoa, 25 % työllistämistoimintaa ja 19 % vuokraus- ja leasing-toimintaa) arvonlisäys kasvaa tänä vuonna voimakkaasti, lähes kymmenen prosenttia, pitkälti osana palautumista pandemiasta. Ensi vuonna tahti hidastuu muutamaan prosenttiin. •

Suomen kasvihuonekaasupäästöt ja hiilineutraalisuustavoite

VILLE KAITILA

Päästöt alenevat vajaan viiden prosentin vuosivauhtia, mutta uusi maankäyttösektoria koskeva tilasto muuttaa hiilinelutavoitteen saavuttamisen edellytykset täysin.

SUOMEN kasvihuonekaasupäästöjen (khk-päästöjen) CO₂-ekv. määrä alenee vuosina 2022–2026 ennusteen perusuralla keskimäärin vajaan viisi prosenttia vuodessa. Suurin vaikutus on energihuollon päästöjen vähenemisellä. Ennustetta ei tehdä yksittäisille vuosille.

Eta ennustaa tätä kehitystä Suhdanteessa tehdyn toimialojen tuotannon ja kotitalouksien kulutuksen määräännusteen sekä muutaman päästöintensiteetin kehitystä kuvaavan teknologiaskenaarion avulla. Tuotantorakenteen ja käytetyn teknologian ennustettu muutos otetaan siten huomioon.

Khk-päästöt keskittyvät tietyille toimialoille ja yleisesti fossiilisten polttoaineiden käyttöön. Suurimmat päästölähteet on esitetty edellisen sivun kuviossa. Kokonaispäästöjen vähentämisen kannalta kehitys näillä aloilla korostuu.

Perusurana on tuotantoennuste ja päästöintensiteetin viimeisten kolmen tilastoidun vuoden keskimääräinen muutos. Jos intensiteetti kuitenkin on noussut, on käytetty viimeistä havaintoa. Siten intensiteetti ei nouse millään toimialalla.

Poikkeuksia on kaksi. Ensinnäkin energiahuollon toimialalle on tehty toteutuneen polttoainekäytön perusteella erikseen päästöarvio vuosille 2020–2021 sekä lisäksi arvio fossiilisten polttoaineiden käytön kehityksestä vuoteen 2026 asti mm. julkisuudessa esitettyjen tavoitteiden pohjalta. Toiseksi kotitalouksien liikenteen päästöt on arvioitu erikseen tavalla, joka ottaa

huomioon ensirekisteröityjen autojen päästöjen nopean alenemisen (ks. Kaitila, 2021).

Ennusteen mukaan päästöjen määrä alenee siis keskimäärin vajaat viisi prosenttia vuodessa 2022–2026 (ks. alla oleva kuvio). Ilman teknologista kehitystä päästöt kasvaisivat, kun päästöintensiteetti ei alene mutta tuotanto kasvaa.

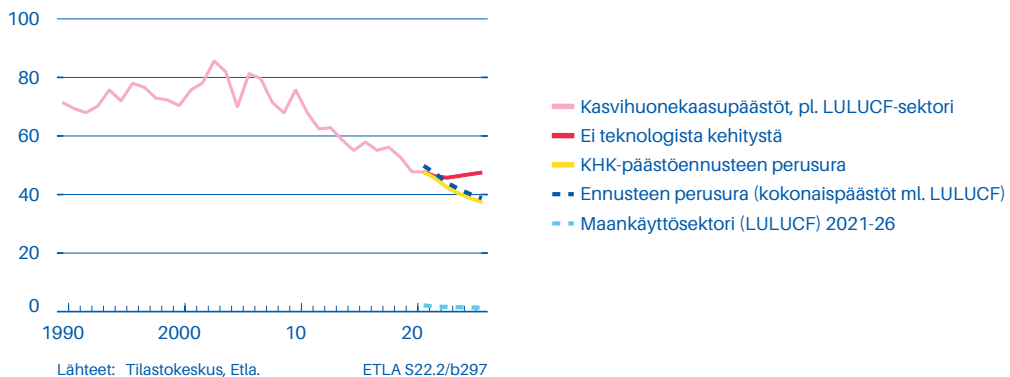
Kehitystä verrataan seuraavaksi hiilineutraalisuustavoitteeseen. Tarkempi kuvaus käytetystä menetelmästä on Kaitila (2020a ja 2020b).

Uusi tilasto metsämaan hiilineluista ajaa neutraalisuustavoitteen ulottumattomiin

Suomen hallituksen tavoite on saavuttaa hiilineutraalisuus vuoteen 2035 mennessä. Khk-päästöjen määrän on tällöin oltava korkeintaan yhtä suuri kuin Suomen luonnollinen hiilinelu, missä tärkein on metsä.

Toukokuussa 2022 Tilastokeskuksen julkaisemassa khk-päästöjen pikaennakossa koko maankäyttösektorin (LULUCF) aiempi noin -17 miljoonan tonnin CO₂ ekv. -päästöt, eli hii-

Kasvihuonekaasupäästöennuste ja hiilineutraalisuustavoitteen saavuttaminen, milj. tonnia CO₂-ekv.

linielu, on uudessa laskelmassa vuodelle 2021 muuttunut dramaattisesti noin kahden miljoonan tonnin päästölähteeksi. Muutos tulee metsämaan hiilinielujen uudesta, aiempaa selvästi pienemmästä arviosta. Aikasarjan aiempi historia päivittyy myöhemmin syksyllä vastaavan suuntaisesti. Tämä uusi maankäyttösektoria koskeva laskelma muuttaa hiilinielutavoitteen saavuttamisen edellytykset täysin.

Etlan laskelmassa hiilinielun vanhentunutta ja pian päivittyvää historiadataa ei nyt näytetä (ks. viereisen sivun kuvio). Hiilinielukuvaaja lähtee pikaennakon mukaisesta vuoden 2021 luvusta, ja se on ennustettu hakkuiden ja metsäteollisuuden tuotantoennusteen perusteella vuosille 2022–2026. Aiemmin olemme laskeneet khk-päästöjen uran, jolla hiilineutraalisuustavoite saavutetaan. Koska maankäyttösektori onkin nyt päästölähde, tämä ei ole mahdollista, ellei koko kansantalous (pl. maankäyttösektori) ole hiilinegatiivinen. Tämä ei ole mahdollista vuoteen 2035 mennessä, eikä Suomi voi tällöin olla hiilineutraali, ellei maankäyttösektori palaudu selvästi hiilinieluksi. Emme siksi ole nyt laskeneet tällaista uraa.

Maankäyttösektorin päästöjen laskeminen on haasteellista, ja laskentaa kehitetään varmasti jatkossakin. Siksi on vaikea ennakoida, millaisia tasomuutoksia sektorin tilastoituihin khk-päästöihin jatkossa tulee. Tämä epävarmuus asettaa todellisen kehityksen kohti hiilineutraalisuutta mahdottomaksi arvioida. Tässä vaiheessa onkin parempi keskittyä tuotannon ja kotitalouksien aiheuttamien khk-päästöjen seurantaan ja vähentämiseen.

Kiristytvä ja laajeneva päästökauppa luo yrityksille aiempaa suuremman kannusteen vähentää päästöjään. Näistä raameista ei ole syytä poiketa. Päästöjen vähentäminen kuitenkin vaikeutuu ajan myötä, kun helpoimmat vähennyskohteet on käytetty, eli mm. kivihiilen ja turpeen energiakäyttö on lopetettu. Lisäksi päästökauppassa on poikkeuksia, eivätkä kaikki toimialat ole siinä mukana. •

Kirjallisuus

- Kaitila, V. (2020a). Suomen CO₂-päästöt 2019–2023 ja hiilineutraalisuustavoitteen saavuttaminen. Etna Muistio No. 84.
- Kaitila, V. (2020b). Hiilineutraali Suomi 2035 on kova tavoite. Etna Muistio No. 90.
- Kaitila, V. (2021). Skenaariolaskelmia kotitalouksien liikennepäästöjen kehityksestä. Etna Muistio No. 99.

Työllisyys

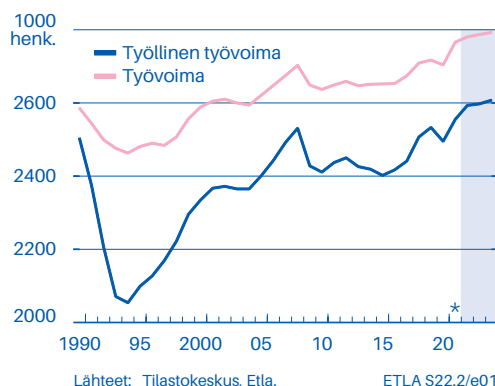
Työttömyysasteen lasku pysähtyy, kun talouskasvu hidastuu

TYÖLLISTEN MÄÄRÄ on kasvanut ripeästi talouden noususuhdanteen vetämänä. Työllisten määrä ylitti jo viime vuonna koronapandemiaa edeltävän tason, ja kasvu on jatkunut tänä vuonna, vaikkakin hieman hitaampana. Vielä viime vuonna työllisyys kasvoi erityisesti työmarkkinoiden ulkopuolisten aktivoituessa, mikä nosti osallistumisasteen korkealle. Tänä vuonna myös työttömyys on laskenut merkittävästi. Nyt pitkäaikaistyöttömyyskin on lähtenyt hitaaseen laskuun. Tämän vuoden heinäkuussa pitkäaikaistyöttömiä oli kuitenkin vielä yli 30 000 enemmän kuin ennen pandemiaa, ja yli kaksi vuotta työttömänä olleiden määrä oli edelleen kasvussa. Lomautettujen määrä laski nopeasti ja on nyt kutakuinkin normalisoitunut.

Työllisyyden kehitys on ollut koko kevään erityisen vahvaa palvelualoilla, kun pandemia-rajoitusten purkamisen palautti palvelujen kysynnän. Palvelualojen yritykset raportoivat työvoimapulasta, joka on muodostunut ennätyksellisen suureksi ongelmaksi. Myös teollisuuden työllisyys on kannatellut hyvää työllisyys-

kehitystä kevään aikana. Venäjän hyökkäyssota aiheuttaa tällä hetkellä epävarmuutta etenkin rakentamisen mutta myös teollisuuden toimialoilla. Henkilöstön määrä onkin jo jonkin verran vähentynyt, ja odotukset tuleville kuukausille ovat heikot.

Työvoiman tarjonta ja kysyntä

Samaan aikaan työ- ja elinkeinoministeriössä avoinna olevien työpaikkojen määrä on noussut huomattavan korkealle. Nyt korostuvat palvelu- ja myyntialan työpaikat, kun taas rakentamisessa hiljenee. Vaikka avoimia työpaikkoja on auki runsaasti, yllättävään kysynnän kasvuun näyttää olevan vaikea löytää työntekijöitä. Osasyynä lie-
nee esimerkiksi palvelualojen henkilöstön siirtyminen muille aloille pandemian ja yhteiskunnan rajoitusten aikana.

Vaikka työllisten määrä on kuluvan vuoden aikana kasvanut 3,4 prosenttia, on tehdyn työn määrä työtunneilla mitattuna kasvanut huomattavasti vähemmän, vain 1,3 prosenttia. Työtuntien työllisyyttä hitaampi kasvu johtuu siitä, että aiempaa suurempi osa on työllistynyt osa- ja määräaikaisiin työpaikkoihin. Lähivuosien kehi-

tykseen vaikuttaa oleellisesti se, muuttuvatko osa-aikaiset työpaikat täysipäiväisiksi, pysyviksi työpaikoiksi. Tällöin työtunnit kasvavat vuorostaan työllisten määrää nopeammin.

Työllisyysaste nousee ennustejaksolla tasaisesti viime vuoden 72,3 prosentista 74,1 prosenttiin. Työttömyysaste laskee viime vuoden 7,7 prosentista 6,7 prosenttiin tänä vuonna. Työttömyysasteen lasku pysähtyy, kun talouskasvu hidastuu loppuvuotta kohti. Heikentynyt talous tilanne näkyy työttömyysasteen hienoisena nousuna ensi vuonna. Työttömyysasteen nousun uskotaan jäävän maltilliseksi lomautusjärjestelmän vuoksi. Työttömyysasteen ennustetaan jäävän 6,6 prosenttiin ennustejakson lopulla. Työikäisen väestön määrä vähenee edelleen lähivuosina, ja työmarkkinoille osallistuminen pysyy korkealla. •

Työvoimatase, 1 000 henkilöä

Erä	2020	2021 ^E	2022 ^E	2023 ^E	2024 ^E
Väestö	5 534	5 543	5 555	5 563	5 570
Työikäinen väestö ¹	4 133	4 123	4 105	4 093	4 085
Työvoima	2 704	2 766	2 780	2 787	2 793
Työlliset	2 495	2 555	2 593	2 597	2 608
Työttömät	209	212	187	190	185
Tehdyt työtunnit (milj.)	4 144	4 276	4 331	4 325	4 347
Osallistumisaste, %	65,4	67,1	67,7	68,1	68,4
Työllisyysaste ² , %	70,7	72,3	73,7	73,8	74,1
Työttömyysaste, %	7,7	7,7	6,7	6,8	6,6

¹ 15–74-vuotiaat. ² Työllisten osuus työikäisestä (15–64-vuotiaat) väestöstä. Lähteet: Tilastokeskus, ETLA.

Hinnat ja kustannukset

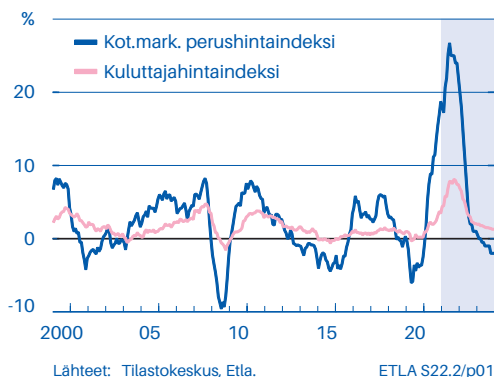

Inflaatio alkaa vähitellen hidastua syksyn aikana

KULUTTAJAHINTOJEN NOUSU on kiihtynyt tänä vuonna tasolle, jollaista ei ole koettu sitten 1980-luvun. Nousun taustalla on monta syytä: covid19-pandemian aiheuttama tuotannollisten investointien lykkääntyminen, pandemiarajoitusten vaikutus tuotanto- ja logistiikkaketjuihin sekä pandemianaikainen ja sen jälkeinen tava-

roiden kysyntäbuumi. Monien raaka-aineiden hintojen nousuun on lisäksi vaikuttanut Venäjän sotilaallinen hyökkäys Ukrainaan, joskin monessa tapauksessa maailmanmarkkinahinnat, ml. raakaöljyn hinta, ovat alentuneet korkeimmalta tasoltaan ja jopa sotaa edeltäneelle tasolle. Lisänä on kuitenkin Euroopan näkökulmasta poikkeuksellinen energian hintojen nousu, mikä liittyy erityisesti maakaasun tarjonnan ja Ranskan ydinvoimatuotannon vähenemiseen tänä kesänä sekä Suomen osalta lisäksi sähkön tuonnin loppumiseen Venäjältä.

Keskeisten hintaindeksien vuosimuutokset

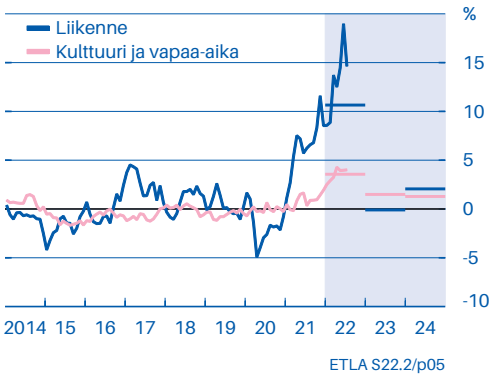
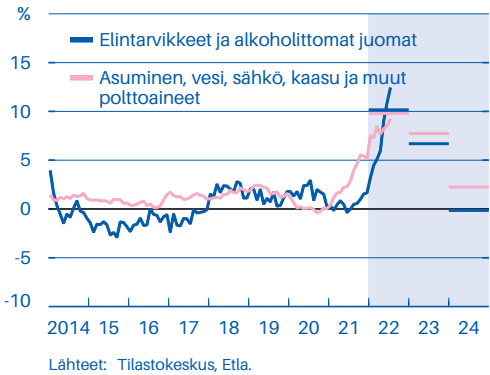
Inflaatio on nopeaa, mutta hidastuu ensi vuonna

Ennustemme mukaan kuluttajahinnat nousevat Suomessa tänä vuonna keskimäärin 6,8 prosenttia viime vuodesta. Inflaatio alkaa vähitellen hidastua syksyn aikana, kun vuoden takainen vertailutaso on korkeampi ja inflaatiopaineet alkavat hellittää maailmanmarkkinahintojen kehi-

tyksen myötä. Tähän liittyy kuitenkin huomattavia riskejä, jotka ovat pikemminkin inflaatiota nopeuttavia. Tällaisia ovat esimerkiksi Olkiluo-

don 3. ydinreaktorin saaminen täyskäyttöön Suomen sähköverkossa. Oletuksena on, että näin tapahtuu suunnitellusti. Keskipitkällä aika-

Kuluttajahintainflaatio eräissä tuotteissa

Laskelma kansantalouden hinta- ja kustannustasoon vaikuttavista tekijöistä						
Tekijä	Muutos, %					
	2021	Edellisestä vuodesta			Keskimäärin	
		2022 ^E	2023 ^E	2024 ^E	2017–21	2022–26 ^E
1. Ansiotaso	2,4	2,4	3,2	2,8	1,7	2,7
2. Työpanos ¹	3,2	1,3	-0,1	0,5	1,0	0,4
3. Työvoimakustannukset	6,2	5,8	3,7	3,7	2,5	3,9
Palkkasumma	5,1	5,5	3,7	3,7	3,0	3,8
Työnantajan sova-maksut	12,1	7,2	3,7	3,7	0,3	4,2
4. Bkt:n määrä	3,0	2,0	-0,1	1,7	1,3	1,3
5. Yksikkötyökustannukset ([3] / [4])	3,1	3,7	3,8	2,0	1,2	2,6
6. Tuontihinnat	9,5	20,4	-0,4	-2,1	2,3	2,2
7. Tuotantokuitu, % bkt:sta	-1,4	-0,7	-1,3		-0,3	
8. Bkt:n hintaindeksi	2,6	4,6	3,1	1,8	1,7	2,7
9. Yksityisen kulutuksen hinta	1,7	5,9	3,3	1,8	1,1	2,8
10. Reaaliansiotaso ([1] / [9])	0,2	-4,1	-0,6	1,2	0,6	-0,4
11. Työn tuottavuus ([4] / [2])	-0,2	0,7	0,0	1,2	0,3	0,9

¹ Tehdyt työtunnit. Lähteet: Tilastokeskus, ETLA.

ETLA S22.2/p01t

välillä riskinä on hintojen nousun yleinen kiihtyminen liiallisen palkkainflaation kautta.

Inflaatiosta kertyy tänä vuonna lähes kaksi viidesosaa asumisen hintaerästä sekä viidesosa elintarvikkeiden (ml. alkoholittomat juomat) ja liikenteen hintaerästä kummastakin. Painopiste muuttuu ensi vuonna, kun asuminen kontribuoi hieman yli puolet kaikesta inflaatiosta erityisesti asuntolainojen korkojen ja vuokrien nousun kautta. Vajaa neljäsosa ensi vuoden kokonaisinflaatiosta johtuu edelleen elintarvikkeista ja alkoholittomista juomista. Sen sijaan liikenteen kontribuutio painuu lähelle nollaa.

Ensi vuonna hintojen nousu hidastuu keskimäärin 3,8 prosenttiin, mikä on edelleen huomattavan korkea taso, mutta johtuu suuressa määrin kuluvalta vuodelta kertyvästä ns. perinnöstä, mikä syntyy verrattaessa vuosikeskiarvoja toisiinsa.

Vuonna 2024 kuluttajahintainflaatio hidastuu ennusteessamme 1,6 prosenttiin, kun monen tuotteen kohdalla vertailutaso on suhteellisen korkea, ja lisäksi monien tuotteiden hintataso normalisoituu alaspäin. Yleensä esimerkiksi huonojen satojen aiheuttama nousu elintarvikkeiden hinnoissa kääntyy hintojen laskuksi, kun sadot normalisoituvat. Tämän osalta on nyt kuitenkin erityisenä riskinä muun muassa lannoitteiden hintakehitys.

Pohjainflaatio tänä vuonna neljä prosenttia

Pohjainflaatio, eli inflaatio pl. elintarvikkeiden ja energian volatiilit hinnat, kiihtyy tänä vuonna keskimäärin hieman yli neljään prosenttiin. Toisaalta se oli vuosina 2016–2019 joka vuosi alle yhden prosentin, eli selvästi alle EKP:n keskipitkän aikavälin tavoitteen. Ensi vuonna pohjainflaatio on keskimäärin edelleen hieman yli kolme prosenttia. Vuonna 2024 pohjainflaatio ylittää hieman kokonaisinflaation.

Suomessa hieman hitaampi inflaatio kuin euroalueella

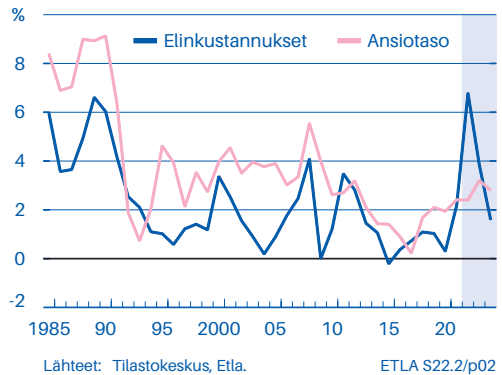
Suomen yhdenmukaistettu kuluttajahintainflaatio on tänä vuonna 6,5 prosenttia ja ensi vuonna 3,6 prosenttia. Ennusteemme euroalueen inflaatioksi on vastaavasti 6,9 ja 3,9 prosenttia, joten arvioimme Suomen inflaation pysyvän hieman euroalueen inflaatiota maltillisempuna. Tämä johtuu muun muassa energian hintakehityksen vaikutuksista sekä nimellisten hintatasojen yleisestä tasoittumisesta.

Yhdenmukaistetussa kuluttajahintaindeksissä ei ole mukana omistusasumista, rahapelejä, kulutus- ja muiden luottojen korkoja, omakotitalon palovakuutusta, ajoneuvoveroa eikä kalastus- ja metsästysmaksuja.

Ansiotason nousu kiihtyy ensi vuonna

Nimellinen ansiotaso nousi viime vuonna 2,4 prosenttia, ja arvioimme sen nousevan vastavasti myös kuluvana vuonna. Ensi vuonna nousu kiihtyy ennusteessamme hieman yli kolmeen prosenttiin.

Ansiotason ja elinkustannusten muutokset

Perushintaindeksin nousu alkaa hidastua

Perushintaindeksin nousu on tänä vuonna historiallisen nopeaa, mikä johtuu pitkälti raaka-aineiden hintakehityksestä. Ennustemme mukaan perushintaindeksi nousee tänä vuonna 23 prosenttia. Ensi vuonna nousua kertyy vie-

lä noin seitsemän prosenttia, missä ns. perintö vaikuttaa suhteellisen paljon. Vuonna 2024 perushintaindeksin muutos painuu nolleen.

Kotimarkkinoiden perushintaindeksi mittaa Suomessa käytettävien tavaroiden hintakehitystä niiden lähtiessä markkinoille. Se sisältää sekä kotimaisia että tuontitavaroita. •

Suomen kansainvälinen kustannuskilpailukyky

VILLE KAITILA

Kustannuskilpailukyky on suhteellisen vakaa tänä vuonna ja voi hieman parantuakin ensi vuonna. Työvoimakustannusten kehitys heikentää kustannuskilpailukykyä, mutta tuotavuus ja valuuttakurssit parantavat sitä. Kilpailukyvyistä on pidettävä huolta, jotta viennin kehitys pääsee kasvu-uralle vientimarkkinoita lähiaikoina vaivaavan heikkouden mennessä ohitse.

SUOMEN TUOTANNON kustannuskilpailukyky on muuttumaton tänä vuonna ja paranee 0,4 prosenttia ensi vuonna suhteessa laskemaamme kilpailijamaaryhmään. Suhteessa euroalueeseen kilpailukyky heikkenee 1,2 prosenttia tänä vuonna ja edelleen 0,8 prosenttia ensi vuonna.

Kehitys nähdään viereisestä kuviosta. Kuviossa on lisäksi tarkasteltu erikseen kilpailukyvyn kehitystä suhteessa euroalueeseen, Saksaan, Ruotsiin ja Yhdysvaltoihin.

Työvoimakustannusten suhteellinen kehitys heikentää kilpailukykyä

Koska kustannuskilpailukyky on suhteellinen käsite, siihen vaikuttaa kotimaan lisäksi mui-

den maiden kehitys. Kustannuskilpailukyky on hajotettu kuviossa neljään osatekijään: tuotavuuteen, työvoimakustannuksiin (palkat ja työnantajan sosiaaliturvamaksut) sekä valuuttakurssiin. Työvoimakustannusten kokonaisvaikutus saadaan laskemalla yhteen sen kaksi komponenttia.

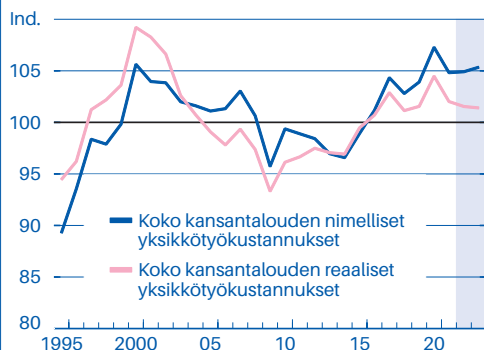
Kuviosta nähdään, että ennusteiden mukaan työvoimakustannusten kehitys työtuntia kohti heikentää kustannuskilpailukykyä, mutta tuotavuus ja valuuttakurssit parantavat sitä.

Sivulla 78 olevassa kuviossa on lisäksi otettu huomioon vaihtosuhteen eli vienti- ja tuontihintojen suhteen kehitys. Tämä vaihtosuhtekorjattu kustannuskilpailukyky selittää pienellä viipeellä hyvin vaihtotaseen kehitystä, kuten kuviosta nähdään. Mittari ei kuitenkaan voi ottaa huomioon nykyisen kaltaista geopolitiittista häiriötä ja sen vaikutuksia. Vaihtosuhteen paraneminen, eli vientihintojen nousu suhteessa tuontihintoihin, on hyvinvoinnin tasoa nostava tekijä. Suhteellisen vaihtosuhteen paraneminen tukee Suomen kehitystä tänä vuonna mutta heikentää sitä ensi vuonna.

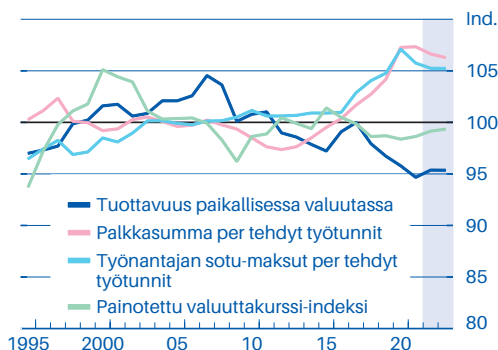
Kustannuskilpailukyky tukee vientiä

Kustannuskilpailukyvyn seuraaminen on tärkeää, koska kilpailukyky tukee viennin kehitys-

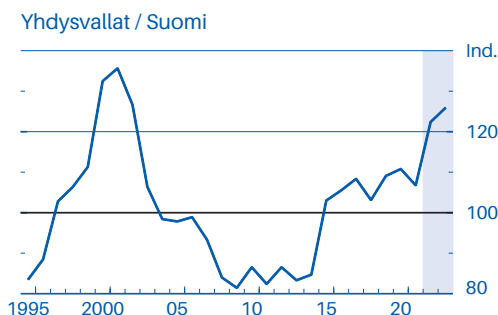
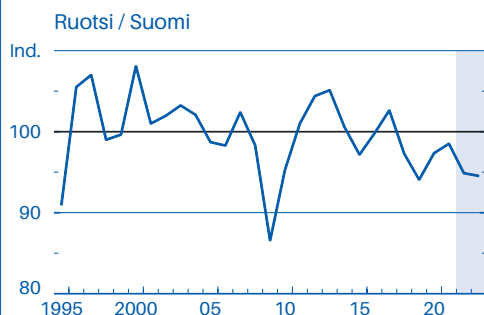
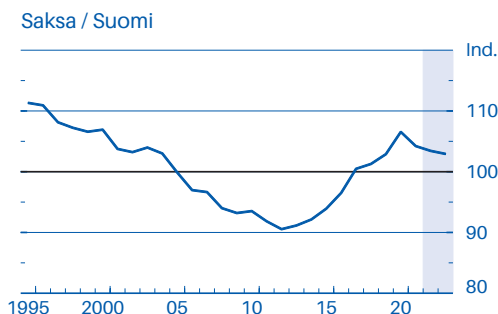
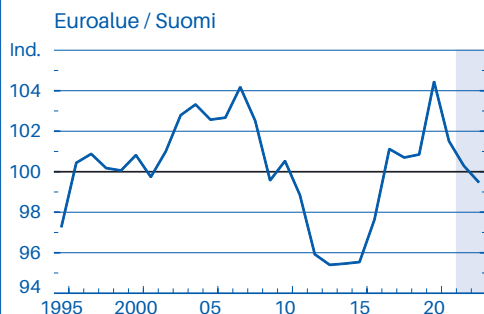
Kilpailijamaiden yksikkötyökustannukset suhteessa Suomeen (kun käyrä nousee, Suomen tuotannon kilpailukyky paranee)

Nimellisten yksikkötyökustannusten hajotelma

Koko kansantalouden nimelliset yksikkötyökustannukset

Koko kansantalouden nimelliset ja reaaliset yksikkötyökustannukset samassa valuutassa, 1995-2019 = 100.
Kilpailijamaille on käytetty BIS:n laskemia kaksoisvientipainoja, jotka vaihtuvat kolmen vuoden välein.
Laskelmassa on 33 maata. Nimellisten yksikkötyökustannusten hajotelmassa on 24 maata (EU, UK, USA).

Nimelliset yksikkötyökustannukset saadaan jakamalla käypähintaiset työvoimakustannukset kiinteähintaisella bruttokansantuotteella. Reaalisissa yksikkötyökustannuksissa, joka on enemmän suhteellisen kannattavuuden mittari, molemmat ovat käyvin hinnoin.

Lähteet: AMECO, BIS, Etila (ennusteet Suomelle).

ETLA S22.2/p03

tä ja siten talouskasvua ja työllisyyttä. Kaitilan (2021) mukaan kustannuskilpailukyvyn paraneminen yhdellä prosentilla vuosina 1995–2019 nosti tavaraviennin määrää keskimäärin 0,95 prosenttia. Vientimarkkinoiden yhden prosentin kasvu puolestaan nosti vientiä 1,02 prosenttia. Tarkemmin kustannuskilpailukyvyn käsitteistä ja mittaamisesta ks. esim. Maliranta (2014).

Päinvastoin kuin vientimarkkinoiden koko, yksikkötyökustannusten perusteella laskettu kustannuskilpailukyky ei kuitenkaan voi ikuisesti parantua, koska työmarkkinat tasapainottuvat työllisyyden määrän ja työn hinnan kautta.

Käytetyt maapainot ja tilastot

Laskentamenetelmä on selitetty tarkemmin julkaisussa Kaitila (2021). Kilpailijamaaryhmässä maapainoina käytetään Kansainvälisen järjestelypankin BIS:n laskemia Suomen kaksoisvientipainoja.

Euroaluelaskelmassa maita ei ole painotettu Suomen vientiosuuksilla. Vertailu euroalueeseen liittyykin enemmän EKP:n rahapolitiikan ja sitä kautta euron vaihtokurssin sopivuuteen Suomelle suhteessa koko euroalueeseen.

Laskelmassa on käytetty Euroopan komission uusimpia ennusteita muille maille ja Etlan tuoreita ennusteita Suomelle.

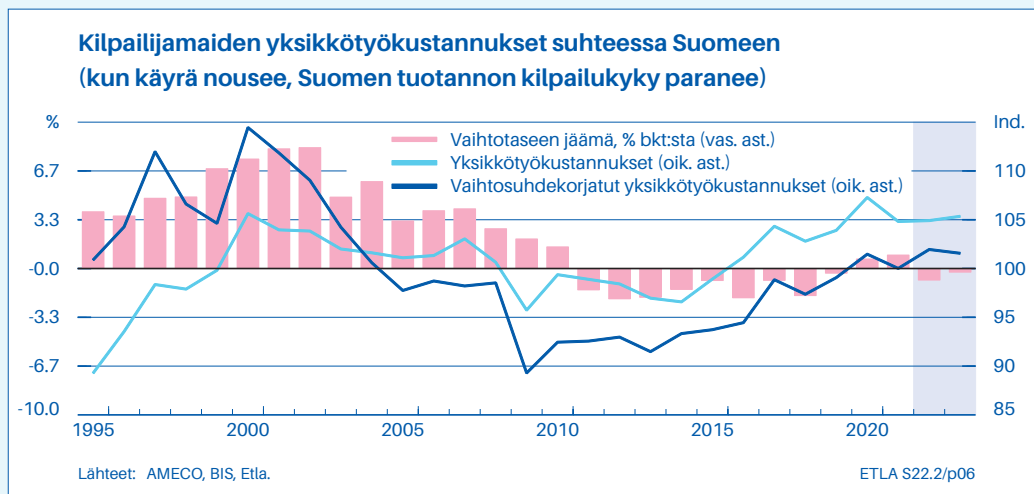
Käyttämämme Britannian, Japanin, Ruotsin ja Yhdysvaltojen valuuttojen vaihtokurssit euron suhteen ovat Etlan ennusteita, mutta muut valuuttakurssit ovat em. komission ennusteita. Valuuttakurssien merkitys on nykyisin pienempi kuin aikaisemmin, koska tuotannossa käytetään enemmän tuontipainoksia.

Tavaraviennin kilpailukyvyn kannalta myös kotimaisten palvelualojen kustannuskehitys on tärkeää, koska vientitavaroihin on sitoutunut paljon palvelualoilta ostettua tuotosta. Kaiken kaikkiaan kustannuskilpailukyvyn analysointiin vaikuttaa se, mitä mittaria, kilpailijamaaryhmää ja ajankohtaa tarkastellaan. •

Kirjallisuus

Kaitila, V. (2021). Kustannuskilpailukyky ja viennin kehitys, Etla Muistio No. 95. <https://pub.etla.fi/ETLA-Muistio-Brief-95.pdf>.

Maliranta, M. (2014). Kustannuskilpailukyky kasvumenestyksen ehtona: Mittausta, osatekijöitä ja tulkintaa, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos, B264, Taloustieto Oy, Helsinki.

Artikkeli

Työministeri Tuula Haatainen esitti 24.8.2022 vetoomuksen työmarkkinajärjestöille keskusteluiden käynnistämisestä uudesta Suomen etua parhaiten palvelevasta työmarkkinamallista¹. Tämä on mielenkiintoinen avaus, sillä Suomen työmarkkinamalli on ollut murroksessa jo viidentoista vuoden ajan, eikä yhteistä näkemystä uudesta mallista ole syntynyt. Antti Kauhanen pohtii Suomen työmarkkinamallin kehitystä ja asioita, joista uudessa työmarkkinamallissa tulisi sopia. Hän arvioi myös mahdollisuuksia uudistaa työmarkkinamallia Suomessa.

 Antti Kauhanen
Tutkimusjohtaja, Etla

Uusi työmarkkinamalli Suomelle?

SUOMEN TYÖMARKKINAMALLI on hakenut muotoaan viimeisen viidentoista vuoden aikana. Suomessa keskitettyjen sopimusten aika-kausi jatkui huomattavasti pidemmälle kuin esimerkiksi Ruotsissa ja Tanskassa (Kauhanen & Nevavuo, 2021). TUPO-ajan loppu alkoi vuonna 2007, kun Elinkeinoelämän keskusliitto kieltäytyi enää sopimasta keskitettyjä sopimuksia. Työnantajapuolen tavoitteena oli vientivetoinen malli, jossa vientiliitot määrittelisivät palkankorotusten maksimin. Esimerkkinä tässä toimivat Ruotsin ja Tanskan työmarkkinamallit.

Vuosien 2007–2008 neuvottelukierroksella vientiliittojen määrittelemä ”ankkuri” ei kuitenkaan pitänyt, vaan korotukset olivat suurempia myöhemmissä neuvotteluissa. Seuraava neuvottelukierros (2009–2010) oli liittotason kierros. Tämän jälkeen palattiin taas keskitettyihin kierroksiin: Raamisopimus (2011), Työllisyys- ja kasvusopimus (2013) sekä Kilpailukyky sopimus (2016) olivat kaikki sopimuksia, jotka muistuttivat TUPO-sopimuksia, sillä näissä keskusjärjestöillä ja valtiolla oli merkittävä rooli.

Kilpailukyky sopimuksen jälkeen käytiin keskustelua niin sanotusta Suomen mallista. Työ-

markkinakeskusjärjestöt julkaisivat 2016 lyhyen kannanoton Suomen mallista, jossa todettiin, että seuraavilla neuvottelukierroksilla palkankorotusten taso määräytyisi vientialojen kilpailukyvyyn, julkisen talouden tasapainon, työllisyyden ja tuottavuuskehityksen perusteella. Lisäksi todettiin, että käynnistettäisiin Suomen mallin tarkempi valmistelu ja että valtakunnansovittelijan tulisi tukea Suomen mallin toteutumista. Ymmärtääkseni tämän mallin valmistelu ei kuitenkaan koskaan käynnistynyt kunnolla.

Seuraavat kierrokset (2017–2018, 2019–2020) käytiin liittokierroksina ja näissä muut alat seurasivat melko tarkasti viennin päänavasta. Tässä mielessä Suomen malli näytti toteutuvan, vaikka siitä ei ollut selkeästi sovittu eikä sitä tukevia rakenteita ollut luotu (tätä käsitellään myöhemmin lisää).

Seuraava merkittävä muutos tapahtui lokakuussa 2020, kun Metsäteollisuus ry ilmoitti luopuvansa työehtosopimustoiminnasta. Alalla siirryttäisiin siis yrityskohtaiseen sopimiseen. Maaliskuussa 2021 Teknologiateollisuus ry puolestaan ilmoitti siirtyvänsä malliin, jossa yritykset voivat valita kuuluvatko valtakunnallisen

työehtosopimuksen vaiko yrityskohtaisen sopimuksen piiriin. Käytännössä tämän muutoksen merkitys oli vähäinen, sillä useimmilla teknologiateollisuuden sopimusaloilla sopimukset ovat jatkossakin yleissitovia.

Näiden teollisuusalojen irtautuminen perinteisestä liittotasoisesta sopimisesta juontaa juurensa Suomen neuvottelujärjestelmän vähäiseen uudistumiseen kilpailijamaihin verrattuna. Seuraavaksi siirrymmekin tarkastelemaan Suomen neuvottelujärjestelmän kehitystä suhteessa keskeisiin vertailumaihin Ruotsiin, Tanskaan ja Saksaan.

Suomen järjestelmä on pysynyt vakaana vertailumaihin nähden²

Työehtosopimusneuvotteluiden kansainvälisessä vertailussa keskeisiä käsitteitä ovat neuvotteluiden taso ja koordinaatio. Neuvotteluiden taso on Euroopassa siirtynyt lähemmäs yritystasoa viime vuosikymmenien aikana, mitä kutsutaan neuvottelujärjestelmän hajautumiseksi.

Työehtosopimusneuvotteluiden koordinaatiolla puolestaan tarkoitetaan sitä, että eri neuvotteluosapuolet koordinoivat palkankorotuksia ottaen huomioon korotusten makrotaloudelliset vaikutukset. Hajautuminen ja koordinaatio eivät ole toistensa vastakohtia, vaan hajautuneet järjestelmät voivat olla tiukasti koordinoituja, kuten esimerkiksi Tanskassa.

Suomessa neuvotteluiden taso ja koordinointi on pysynyt lähes ennallaan 1980-luvulta nykypäivään, kun taas vertailumaissa järjestelmät hajautuivat 1990-luvulle tultaessa.

Ruotsissa ja Tanskassa siirryttiin järjestelmiin, jossa alakohtaisia työehtosopimuksia täydentävät työrauhan vallitessa käytävät yritystason neuvottelut. Ruotsissa ja Tanskassa siirryttiin myös keskusjärjestötason koordinoinnista niin sanottuihin mallineuvotteluihin. Näissä maissa vientisektori asettaa palkankoro-

tusnormin, jota muut alat seuraavat. Sovittelujärjestelmä tukee mallineuvottelukoordinaatiota merkittäväällä tavalla.

Saksassa hajautuminen tapahtui avaamislauskeiden kautta. Ne sallivat tietyin ehdoin yrityskohtaiset poikkeamiset alakohtaisesta työehtosopimuksesta. Saksassa hajautumista on tapahtunut myös työehtosopimusten kattavuuden laskun kautta. Saksassa on pitkä perinne vientisektorin asettamasta palkankorotusnormista.

En ole löytänyt tutkimuskirjallisuudesta selityksiä sille, miksi Suomen järjestelmä pysyi staattisempana kuin muissa vertailumaissa. Yleisesti ottaen voidaan sanoa, että neuvottelujärjestelmien piirteet riippuvat pitkälti maiden erilaisista talouden rakenteista, instituutiosta, historiasta ja kulttuurista. Näistä syistä järjestelmiä tai tapoja, joilla järjestelmiä on muutettu, ei voi sellaisenaan kopioida muista maista.

Suomen työmarkkinamallin muutoksen osalta keskeisiä kysymyksiä ovat se, miten neuvotteluita koordinoidaan, sekä se, millä tasolla neuvotteluita käydään. Seuraavaksi tarkastellaan näitä kysymyksiä.

Työmarkkinamalli ja koordinaatio

Työmarkkinamallin yksi keskeinen piirre on se, miten työehtosopimusneuvotteluita koordinoidaan. Koordinaatiolla pyritään varmistamaan, että palkankorotusten taso on linjassa esimerkiksi tuottavuuskasvun ja kilpailijamaiden työvoimakustannusten kasvun kanssa.

Työehtosopimusneuvotteluita voidaan koordinoida monin eri tavoin. Nykyisin Euroopan maissa tyypillisiä koordinaation tapoja ovat keskitetty sopiminen, keskusjärjestöjen koordinointi ja mallineuvottelut (pattern bargaining).

Suomen osalta ei ole realistista ajatella, että enää palataan keskitettyyn sopimiseen. Tästä syystä lienee parempi miettiä, minkälainen mal-

lineuvottelujärjestelmä Suomeen sopisi. Tästä oli kyse myös vuonna 2016 työmarkkinakeskusjärjestöjen allekirjoittamassa paperissa Suomen mallista.

Keskeinen mallineuvotteluihin liittyvä ongelma on se, miten siihen saadaan kaikki työmarkkinaosapuolet sitoutumaan. Malli, jossa kansainväliselle kilpailulle avoin sektori määrittelee palkankorotusten tason, ei ole välttämättä kaikkien ammattiliittojen tai työnantajajärjestöjen etujen mukainen jokaisella neuvottelukierroksella. Tällaisessa järjestelmässä voi olla myös haastavaa korjata eri alojen välisiä palkkaeroja. Mallineuvottelujärjestelmä tarvitsee instituutioita, jotka tukevat sen toimintaa.

Kirjallisuudessa on esitetty kaksi keskeistä seikkaa, jotka tukevat mallineuvotteluita. Ensinnäkin tämä edellyttää yhteistä tilannekuvaa esimerkiksi palkka- ja tuottavuuskehityksestä sekä kotimaan että keskeisten kilpailijamaiden osalta. Tällaista informaatiota tuottaa moni taho Suomessakin, olennaista on yhteinen sitoutuminen informaation käyttöön.

Mallineuvottelujärjestelmä edellyttää myös hyvin toimivaa sovittelujärjestelmää ja erityisesti sitä, että sovittelujärjestelmä tukee päänavaajan linjaa. Pohjimmiltaan tämä tarkoittaa sitä, että pitää olla jokin menettely, jolla eri alat saadaan tarvittaessa painostettua päänavaajan linjan mukaiseen ratkaisuun.

Ruotsissa ja Tanskassa sovittelujärjestelmään on rakennettu tällaisia menettelyitä. Ruotsissa sovittelulaitoksen (Medlingsinstitutet) tehtävänä on ylläpitää avoimen sektorin roolia palkankorotusten normin muodostamisessa³, ja Tanskassa sovittelija voi määrätä kaikki työehtosopimukset hyväksyttäväksi yhtenä pakettina liittojen jäsenäänestyksessä. Molemmissa maissa sovittelijoiden ehdotukset ovat tiukasti sidoksissa päänavaajan kustannustasoon. Ruotsin ja Tanskan instituutiot tähtäävät siihen, että eri osapuolet saadaan tarvittaessa painostettua päänavaajan linjan taakse.

Työmarkkinamalli ja sopimisen taso

Neuvotteluiden taso on Suomen työmarkkinajärjestelmästä sopimisen kannalta vähäisempi asia kuin koordinaatio. Tämä johtuu siitä, että eri alat voivat sopia tästä eri tavoin. Olisi vaikea nähdä, että työmarkkinajärjestöt yhdessä sitoutuisivat siihen, mistä asioista sovitaan liittotasolla ja mistä yritystasolla.

Eurooppalainen kehitys on kuitenkin mennyt kohti hajautuneempaa neuvottelujärjestelmää. Todennäköistä onkin, että Suomessakin tulevaisuudessa sovitaan yhä enemmän yritystasolla. Tapahtuuko se siten, että yrityskohtainen sopiminen täydentää alakohtaisia sopimuksia (kuten Ruotsissa tai Tanskassa), vaiko siten, että paikallisesti voidaan sopia toisin kuin alakohtaisessa sopimuksessa (kuten Saksassa), jää nähtäväksi.

Löydetäänkö uudesta mallista sopu?

Työmarkkinakeskusjärjestöt tekivät vuonna 2016 karkean luonnoksen Suomen mallin perusteista. Se oli luonteeltaan samanlainen kuin Ruotsin ja Tanskan järjestelmät. Ainakin 2016 oli siis olemassa yhteisymmärrys siitä, että tämänkaltaisen järjestelmän voisi toimia Suomesakin. Vuoden 2016 luonnos oli kuitenkin hyvin karkea, eikä jatkovalmistelussa päästy eteenpäin.

Työmarkkinamallin osalta pitäisi ratkaista isoja kysymyksiä: Miten mallista saadaan sellainen, että kaikki osapuolet voivat siihen sitoutua? Miten eri alojen välisiä palkkaeroja voidaan tarvittaessa korjata? Minkälaisen informaation käyttöön voidaan sitoutua? Miten sovittelujärjestelmä rakennetaan tukemaan uutta mallia?

Toimiva järjestelmä muodostaa kokonaisuuden, jossa eri osat tukevat toisiaan. Tästä syystä

työmarkkinamallia tulisi tarkastella kokonaisuutena ja pyrkiä löytämään uusi malli, joka sopii suomalaiseen kontekstiin. Virikkeitä voi ottaa muualta, mutta valmiita ratkaisuja ei muista maista löydy.

Viime vuosina työmarkkinajärjestöt eivät ole löytäneet sopua monissakaan asioissa. Työmarkkinamallista sopiminen on vaikea ja monimutkainen, mutta toisaalta järjestöjen toiminnan kannalta aivan keskeinen asia. On mielenkiintoista nähdä, tarttuvatko järjestöt työministerin vetoomukseen ja jos tarttuvat, pystytäänkö tästä haastavasta kokonaisuudesta sopimaan. •

Viitteet

- ¹ <https://tem.fi/-/tyoministeri-haatainen-ve-tosi-tyomarkkinaosapuoliin-suomalai-nen-luottamus-tarvitsee-ja-ansaitsee-uu-den-alun>
- ² Tämä osio perustuu kirjoitukseen Kauhanen ja Nevavuo (2021). Väitteiden tarkemmat perustelut löytyvät sieltä.
- ³ http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2007912-med-instruktion-for_sfs-2007-912

Kirjallisuus

Kauhanen, A. & Nevavuo, J. (2021). Neuvottelujärjestelmät: Tutkimustuloksia ja maiden välisiä vertailuja. Etna Raportti nro 110.

Miten Etlan Suhdanne ja Toimialakatsaus tehdään?

Etlan tekemä Suomen makrotalouden ennuste julkaistaan kahdesti vuodessa maaliskuun ja syyskuun loppupuolella. Ennuste on pitkälti kysyntälähtöinen, ja sen tekemisessä on tukena Etlan makromalli. Kysyntä kanavoituu tuotannoksi eri toimialoilta kansantalouden panostuotusmallin mukaisesti ja käytettävissä olevien tuotantotekijöiden määrien asettamissa rajoissa. Makroennusteen pohjalta tehdään sen kanssa sopusoinnussa oleva Toimialakatsaus. Tässä selosteessa kerrotaan lyhyesti ennusteen rakentumisesta.

Vienti ja tuonti

Suomen kilpailukyky, kansainvälinen taloustilanne, yksittäisten vientimarkkinoiden kehitys ja toimialojen vientitilaukset selittävät Suomen viennin kehitystä. Kansainvälisen ennusteen

tekemisessä käytetään apuna brittiläistä NiGEM-maailmantalouden mallia.

Tuonti määräytyy viennin sekä kotimaisen kulutuksen ja investointien perusteella.

Viennin ja tuonnin kehitykseen liittyy paljon erityistekijöitä, kuten suuret yksittäiset toimitukset, tuotantoseisokit jne. Nämä tekijät otetaan huomioon mm. yrityksiltä saatavan tiedon pohjalta.

Yksityinen kulutus

Yksityistä kokonaiskulutusta ennustetaan mallilla, jossa pääasiallisina selittäjinä ovat kotitalouksien reaalisena ostovoimaa vaikuttavat tekijät sekä säästämisasteen kehitys.

Yksityinen kulutus hajotetaan tavaroiden ja palvelujen kysynnäksi suhteellisen pieniin osiin käyttäen apuna muun muassa logit-malleja. Tässä yhteydessä käytetään kuluttajahintainflaatioennusteen antamaa tietoa suhteellisten hintojen kehityksestä. Näin saadaan ennusteet kestävien kulutustavaroiden, puolikestävien tavaroiden, lyhytikäisten tavaroiden ja palvelujen kysynnän kasvulle.

Julkinen kulutus ja investoinnit

Julkistalouden ja julkisen kulutuksen kehitys määräytyy verotuloennusteen sekä julkisen sektorin tekemien menopäätösten ja Etlassa tehtyjen meno-oletusten pohjalta. Julkisen talouden tasapaino ja velkaantuminen arvioidaan Etlan julkisen talouden laskentakehikon avulla.

Etlassa tehdään myös ennuste Suomen julkisen sektorin rakenteellisen rahoitusjäämän kehityksestä käyttäen Euroopan komission laskentatapaa.

Investoinnit perustuvat rakennusalan näkymiin, yritysten investointitarpeisiin ja julkisen sektorin investointipäätöksiin. Suuret investointihankkeet kartoitetaan erikseen yrityksiltä saatavan tiedon pohjalta.

Rajoitteita

Kysynnän, tuotannon ja investointien rajoitteina ovat muun muassa kansainvälisen kysynnän, kotimaisten tuotantokustannusten ja kotitalouksien ostovoiman kehitys, käytettävissä olevien tuotantopanosten määrä sekä työ-, hyödyke-, asunto- ym. markkinoiden toimintakyky.

Vaihtoehtoiset skenaariot

Kunkin ennusteen yhteydessä pyritään tekemään vaihtoehtoiset, sekä ennustettua paremmat että sitä huonommat, kehitysurat. Arvioita laadittaessa käytetään hyväksi mm. kansainvälisen talouden NiGEM-mallia, Etlan omaa makrotaloudellista mallia sekä julkisen talouden laskentakehikoita.

Panostuotosmallista Toimialakatsaukseen

Viennin, yksityisen kulutuksen, julkisen kulutuksen ja investointien kasvu sekä varastokonttribuution muutos kanavoituvat panos-tuotosmallin avulla tuotannon kasvuksi Suomessa eri toimialoilla.

Panostuotosmallissa eri toimialojen tuotosta käytetään eri suhteissa joko välituotteina muilla toimialoilla tai lopputuotekäytössä kulutuksessa ja investoinneissa.

Panostuotosmallilla saadaan Etlan tekemän kansantalouden makroennusteen kanssa sopu-soinnussa oleva ennuste tuotoksen ja arvonlisäyksen kehitykselle 35 eri toimialalla. Nämä ovat TOL 2008 -toimialaluokittelussa kaikki kirjaintason toimialat sekä kaikki tehdasteollisuuden ja kaupan alan 2-numerotoimialat. Tämän tiedon pohjalta tehdään Etlan Toimialakatsaus, joka julkaistaan Suhdanteen jälkeen.

Viiden vuoden ennusteskenaariot Suomes-sa tuotettujen kasvihuonekaasupäästöjen (CO2 ekv.) kehitykselle lasketaan ennustetun toimialakohtaisen tuotannon ja kotitalouksien kulutuksen sekä historialliseen kehitykseen perustuvan teknologisen päästöintensiteettioletuksen avulla.

Työpanos

Käytämme toimialakohtaisia ekonometrisia malleja toimialan työpanosnäkymien (tehtyjen työtuntien) määrän ennustamiseen. Tärkeimpinä selittävinä muuttujina ovat panos-tuotosmallin antama tuotoksen määrän kasvu sekä työtunnin kustannuskehitys. Nämä ennusteet raportoidaan Etlan Toimialakatsauksessa.

Tuottavuus ja kannattavuus

Tuotoksen ja työpanoksen avulla lasketaan kehitys toimialan työn tuottavuudessa. Kokonais-tuottavuuden laskemiseen käytetään lisäksi bruttopääomakannan kehitystä, joka lasketaan toimialoittain investointien ja poistojen avulla.

Toimialan keskimääräistä kannattavuutta ja sen kehitystä mitataan bruttotoimintaylijäämäl-lä, joka on suhteutettu toimialan tuotokseen. •

Suhdanneryhmän tulevat julkaisut

Suhdanne-ennusteeseen pohjautuva yksityiskohtainen syksyn
Toimialakatsaus julkaistaan marraskuussa.

Kevään Suhdanne ilmestyy jälleen maaliskuussa 2023.

Tilaaajille tarkoitettu maksullinen Kuukausiraportti ilmestyy kuukausittain.
Voit tutustua raporttiin ja ryhtyä tilaajaksi osoitteessa:
www.etla.fi/kuukausiraportti

SUHDANNE

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos

ISSN: 0787-9342

Kustantaja: Taloustieto Oy

Puh. 09-609 900
www.etla.fi
etunimi.sukunimi@etla.fi

Arkadiankatu 23 B
00100 Helsinki
